

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประพิมพ์ พยอมใหม่

28 ก.ค. 2549

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ประพิมพ์ พยอมใหม่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2549

ประพิมพ์ พยอมใหม่. (2549). การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร.ปริญญาโท กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ,รองศาสตราจารย์เวณี กริทอง

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548

จำแนกตามเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัธมโนทัศน์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวศน์ เขต
จตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 291 คน เป็นนักเรียนชาย 160 คน และนักเรียนหญิง 131
คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีระดับชั้นและเพศเป็นชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แบบสอบถามบุคลิกภาพ

แบบคัดกรองสุขภาพจิต และแบบสอบถามอัธมโนทัศน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of
Variance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม และด้านการ
ปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง และด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก อยู่
ในระดับเหมาะสมมาก
2. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชายและหญิง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่แตกต่างกัน
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบ
เพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัว มีการปฏิบัติตนใน
การคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อน
ต่างเพศ โดยรวมและในฐานะเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนช่วงชั้น

ที่ 3 ที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่าง เพศโดยรวม และในฐานะเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนช่วง ชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

SELF – PERFORMING ON OPPOSITE SEX OF THE THIRD LEVEL SECONDARY
GRADES 1-3 STUDENTS AT MATTHAYOM PRACHANIWET SCHOOL
IN JATUJAK DISTRICT, BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
PRAPIM PAYOMMAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Psychology
At Srinakharinwirot University
May 2006

Prapim Payommai. (2006). *Self-Performing on Opposite Sex of The Third Level Secondary Grades 1-3 Students at Matthayom Prachaniwet School in Jatujak District, Bangkok*. Master thesis, M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Inst. Wilailuck Pongsopar , Assoc. Prof. Waythanee Greethong.

The purposes of this research were to study self-performing on opposite sex of the third level secondary grades 1-3 students at Matthayom Prachaniwet School in Jatujak District, Bangkok in academic year 2005 . The following variables were gender , class level , academic achievement , personality , mental health and self-concept.

The sample were 291 students : 160 males and 131 females of the third level secondary grades 1-3 students that were stratified randomly sampling from population using gender and class level to be strata. The instruments were the questionnaires of self-performing on opposite sex , personality, mental health and self-concept. The data was analyzed by t-test and one way analysis of variance .

The results were as follows :

1. The third level secondary grades 1-3 students ' self-performing on opposite sex in over all and in aspect of performance to be peer group indicated at a moderated level , but in aspect of performance to be lover indicated at a high level .
2. There were no significantly difference of self-performing on opposite sex between males and females the third level secondary grades 1-3 students .
3. There were no significantly difference of self-performing on opposite sex among different class level of the third level secondary grades 1-3 students .

4. There were significantly difference of self-performing on opposite sex among different academic achievement of the third level secondary grades 1-3 students at .05 level.

5. There were significantly difference of self-performing on opposite sex between introvert personality and extrovert personality of the third level secondary grades 1-3 students at .05 level.

6. There were no significantly difference of self-performing on opposite sex in over all and in aspect of performance to be peer group between good mental health and pour mental health of the third level secondary grades 1-3 students , but there were significantly difference of self-performing on opposite sex between good mental health and pour mental health of the third level secondary grades 1-3 students in aspect of performance to be lover at .05 level.

7. There were significantly difference of self-performing on opposite sex in over all and in aspect of performance to be peer group between high level of self-concept and moderate level of self-concept of the third level secondary grades 1-3 students at .05 level , but there were significantly difference of self-performing on opposite sex in aspect of performance to be lover between high level of self-concept and moderate level of self-concept of the third level secondary grades 1-3 students.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ของ
ประพิมพ์ พยอมใหม่

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

..... ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์

(อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์ไสภา)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แส่นคำเครือ และอาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติมสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ด้วยความเมตตาเป็นอย่างสูง ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณา และความเสียสละของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แส่นคำเครือ และอาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์จิระพันธ์ สวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ที่กรุณาอนุญาตให้ทำวิจัยในครั้งนี้ ขอบพระคุณอาจารย์ฉวีวรรณ พินิจ ที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทุกคนเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ กำลังใจและให้คำแนะนำที่ดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประสิทธิ์ คุณแม่อรพิน พยอมใหม่ ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้ทุนทรัพย์และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวทุกท่านที่คอยดูแล อบรมสั่งสอน ดูแลห่วงใยแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณเจษฎา รัตตะพงษ์ คุณอุเทน พัฒนเสรีชัย คุณนันทิกา กองคำ คุณวันนา สงวนศรี คุณณัฏฐา จันทร์พงษ์ และคุณอรุณพร เนียมสุวรรณ ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเกิดความมุ่งมั่น มีความมานะพยายามในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่พระคุณ คุณป้าอำภา เทียมวัน ผู้ล่วงลับไปแล้ว ขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดามารดา ผู้เป็นบุพการีแห่งชีวิต บุรพจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จจนถึงปัจจุบันนี้

ประพิมพ์ พยอมใหม่

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ภูมิหลัง..... 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 3
	ความสำคัญของการวิจัย..... 4
	ขอบเขตของการวิจัย..... 4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 4
	ตัวแปรที่ศึกษา..... 4
	นิยามศัพท์เฉพาะ..... 5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 7
	สมมติฐานของการวิจัย..... 7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ..... 8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า..... 24
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 62
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 62
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 63
	การหาคุณภาพเครื่องมือ..... 70
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 71
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 71
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย.....	73
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
	ผลการศึกษาค้นคว้า.....	74
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	85
	สมมติฐานของการวิจัย.....	85
	ขอบเขตของการวิจัย.....	85
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	86
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
	อภิปรายผลการวิจัย.....	88
	ข้อเสนอแนะ.....	92
	ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	92
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	93
	บรรณานุกรม.....	95
	ภาคผนวก.....	105
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถาม.....	106
	ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือ.....	119
	ประวัติย่อผู้ทำปริญญานิพนธ์.....	124

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงการเปรียบเทียบเด็กวัยรุ่นหญิงและชายที่ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน.....	16
2	แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นหญิงและชายในการมีสัมพันธ์ ทางเพศก่อนแต่งงาน.....	21
3	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและเพศ.....	63
4	แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลส่วนตัวนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์.....	74
5	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตน ในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวมและรายด้าน.....	76
6	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้น 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ รายด้านและโดยรวม.....	76
7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้น 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น รายด้านและโดยรวม.....	77
8	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น รายด้านและโดยรวม.....	78
9	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก จำแนกตามระดับชั้น.....	78
10	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้น 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายด้านและโดยรวม.....	79
11	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น รายด้านและโดยรวม.....	80

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

12	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	81
13	แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	81
14	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบุคลิกภาพ รายด้านและโดยรวม.....	82
15	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม สุขภาพจิต รายด้านและโดยรวม.....	83
16	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม อัธมโนทัศน์ รายด้านและโดยรวม.....	84
17	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามการปฏิบัติตน ในการคบเพื่อนต่างเพศ.....	120
18	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ.....	121
19	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามอัธมโนทัศน์.....	122
20	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลการปฏิบัติตนในการคบ เพื่อนต่าง เพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เป็นรายข้อ.....	123

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	แสดงการเปรียบเทียบ "อดีต" กับ "อัตมโนทัศน์".....	43
3	แสดงกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนหรืออัตมโนทัศน์.....	54

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่ผ่านมา ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง โดยก้าวไปสู่ความทันสมัยในด้านเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นรับรู้ข่าวสารจากต่างประเทศที่หลากหลาย และก่อให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบอย่างรวดเร็ว ตลอดจนค่านิยมและพฤติกรรมของวัยรุ่นจึงเปลี่ยนไป โดยเฉพาะพฤติกรรมทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ การออกเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ การแต่งกายให้ดึงดูดความสนใจเพศตรงข้าม ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติทางเพศที่ไม่เหมาะสม ดังที่ จีวีวรรณ สุขพันธ์ไพธาราม (2527 : 32) กล่าวว่า วัยรุ่นทุกคนปรารถนาจะเป็นที่รักและได้รับความสนใจจากเพื่อนต่างเพศ และเมื่อเข้าสังคมกับเพื่อนต่างเพศแล้ว บางคนก็เกิดความรู้สึกว่าวุ่นใจ บางคนเกิดความประหม่า บางคนเจียบขี้นม เก็บตัวครุ่นคิด หาหนังสือโรแมนซ์มาอ่าน สนใจตำรา นักกีฬา นักร้องและเพื่อนต่างเพศที่ดูใจ พฤติกรรมเหล่านี้จะสะท้อนภาพได้เป็นอย่างดีถึงการอบรมเลี้ยงดู ความผูกพันในครอบครัว ความผูกพันกับสังคม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการชักนำเด็กให้อยู่ในกรอบวินัยที่เหมาะสมหรือกลายเป็นการกระทำผิดประเพณี นอกกรีต ซึ่งสุกก้อนห้าม สอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ (2529 : 19) กล่าวถึงเด็กวัยรุ่นว่า เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันได้รับอิทธิพลต่างๆ เมื่อสภาพสังคมจำเป็นต้องรับเอาแบบแผนความประพฤติจากวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่ขาดหลักและขอบเขตของความประพฤติตัวต่อเพศตรงข้าม ไม่รู้จักป้องกันปัญหาอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ และอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาทั้งตัวเด็กและปัญหาสังคม

วัยรุ่นชายหญิงสมัยใหม่มีโอกาสดูคอบหาสมาคมกันโดยเสรีมากกว่ายุคสมัยที่ผ่านมา ประกอบกับมีสิ่งยั่วยุให้วัยรุ่นอยากลอง “ความสุขจากการร่วมเพศ” ย่อมทำให้ความสามารถในการระงับกั้นความรู้สึกทางเพศของวัยรุ่นชายหญิงน้อยลง ประกอบกับมีความเจริญและการเผยแพร่ของเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและในปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสาร หรือรายการต่างๆ จากต่างประเทศ ทั้งภาพยนตร์หรือข่าวจะเป็นการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางสังคมตะวันตก ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจมีผลทำให้ธรรมเนียมเกี่ยวกับการรักษานวลสงวนตัวถูกลดความสำคัญลง การให้ความสำคัญกับความบริสุทธิ์ของหญิงลดลง ทำให้วัยรุ่นบางกลุ่มรู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศ และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ไวต่อการยอมรับสิ่งใหม่ๆ และง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง

อาจมีแนวโน้มที่จะประพฤติตนอย่างอิสระในเรื่องเพศและมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม (ศรีเรือน แก้วกังวาล.2523 : 101)

การปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศนั้น ทั้งวัยรุ่นชายและหญิงจะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศซึ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อกันในกลุ่มนับเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการในวัยนี้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ.2520 : 218) ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของวัยรุ่นก็คือความรู้สึกสนใจเพศตรงข้าม ทั้งวัยรุ่นชายและหญิงต่างสนใจซึ่งกันและกันหาทางที่จะใกล้ชิดกัน ได้พูดได้คุย และร่วมเล่นร่วมงานกัน แต่ละเพศก็พยายามที่จะกระทำตนเพื่อให้เพื่อนต่างเพศนิยมชมชอบและพอใจตน จึงได้มีการแสดงออกมาในลักษณะต่างๆ กัน ได้แก่ การรู้จักรักสยวรักงาม รู้จักแต่งตัว การแสดงจริตกิริยา การพูดจา หรือการแสดงท่าทีต่างๆ บางคนอาจแสดงออกในด้านที่เหมาะสม แต่บางคนอาจแสดงออกในด้านที่ไม่เหมาะสม หยาบคายหรือโลดโผน นอกจากนี้ สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2528 : 58-59) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นว่า ทั้งเด็กวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง มักจะประหม่าและรู้สึกลำบากใจในการพูดหรือร่วมงานกับเพื่อนต่างเพศ ปฏิบัติตัวไม่ถูก ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว ความพึงพอใจ สนใจ ต้องการติดต่อสมาคมกับเพื่อนต่างเพศเป็นธรรมชาติที่แท้จริงของวัยรุ่น

จากที่ผู้วิจัยเป็นศิษย์เก่าที่โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จึงทำการสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ปกครอง และอาจารย์แนะแนวโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จำนวน 10 คน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน พบว่าการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 มีนักเรียนจำนวนมากปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ ได้แก่ การจับมือถือแขน การโอบกอดกับเพื่อนต่างเพศ การพูดจาและการแสดงออกที่ไม่สุภาพกับเพื่อนต่างเพศ จึงทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศ โดยถามว่า “นักเรียนมีปัญหายังไรกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ”

ผลจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า นักเรียนจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ ได้แก่ การไม่ยิ้มอย่างเป็นมิตรกับเพื่อนต่างเพศ การไม่พูดคุยกด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไม่ใช้น้ำเสียงที่ไพเราะ การไม่กล่าวคำขอบคุณ ไม่กล่าวคำชมเชยและการไม่พูดให้กำลังใจเพื่อนต่างเพศ และการพูดหรือแสดงกิริยาก้าวร้าวกับเพื่อนต่างเพศ

นักเรียนจำนวน 15 คน มีปัญหาการให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนต่างเพศ ได้แก่ การไม่ช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนต่างเพศไม่เข้าใจ การไม่ให้เพื่อนต่างเพศยืมอุปกรณ์การเรียน หรือสมุดจด

งานหรือเงิน การแสดงความไม่เข้าใจ ไม่ปลอบใจเมื่อเพื่อนต่างเพศไม่สบายใจ และไม่รับฟังปัญหาจากเพื่อนต่างเพศ

นักเรียนจำนวน 9 คน มีปัญหาการร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ ได้แก่ ไม่เล่นกีฬาและไม่ร่วมกิจกรรมชุมนุมกับเพื่อนต่างเพศ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนต่างเพศ ไม่ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับเพื่อนต่างเพศ ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนต่างเพศด้วยความไม่สบายใจ รวมทั้งไม่เห็นประโยชน์บทบาทของสมาชิก

จากผลการสำรวจปัญหาเบื้องต้นพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีปัญหาในการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาการสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ดังที่ สุชา จันทน์เอน (2529 : 42) กล่าวว่า การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ หมายถึง วัยรุ่นคนใดที่สามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศได้อย่างเหมาะสม ก็จะไม่เกิดความอับอายหรือคับข้องใจ สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศได้ มีความภูมิใจในตนเอง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แต่วัยรุ่นคนใดปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหาได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้แก่ เกิดความคับข้องใจ ไม่ยอมรับตนเอง เข้ากับกลุ่มเพื่อนต่างเพศไม่ได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข หรืออาจทำให้วัยรุ่นประพฤติดูไม่ดีโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเป็นปัญหาสังคมในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 2) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาความสัมพันธ์ในกลุ่มของวัยรุ่นว่า มีสาเหตุมาจากการขาดทักษะในการแสดงออกระหว่างบุคคล ขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม ทำให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีความสุข การปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศจะทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ (มาลินี อยู่โพธิ์ 2525 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Gronlund. 1956) ในวัยรุ่นซึ่งอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 นี้มีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการคบเพื่อนต่างเพศจะทำให้เป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมสำหรับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาณีเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานครตามตัวแปร เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและ ผู้ปกครอง สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางนโยบายเพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 873 คน เป็นนักเรียนชาย 482 คน และนักเรียนหญิง 391 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 291 คน เป็นนักเรียนชาย 160 คน และนักเรียนหญิง 131 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 109 คน เป็นนักเรียนชาย 59 คน และนักเรียนหญิง 50 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 103 คน เป็นนักเรียนชาย 58 คน และนักเรียนหญิง 45 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 79 คน เป็นนักเรียนชาย 43 คน และนักเรียนหญิง 36 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1970 : 887) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมี ระดับชั้นและเพศเป็นชั้น (Strata)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 2.1.1 เพศ
- 2.1.2 ระดับชั้น
- 2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.1.4 บุคลิกภาพ
- 2.1.5 สุขภาพจิต

2.1.6 อัตมโนทัศน์

2.2 ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่เคยกระทำหรืออาจจะกระทำในอนาคตเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ โดยการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อนและในฐานะคู่รัก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน ได้แก่ การแสดงออกของนักเรียนต่อเพื่อนต่างเพศ ด้วยการถูกเนื้อต้องตัว โดยไม่คิดเรื่องชั่วช้า การพูดคุย การแสดงความห่วงใย การช่วยเหลือด้านการเรียน การแสดงความชื่นชม และการนัดเที่ยวสังสรรค์กันเป็นกลุ่มโดยการขออนุญาตผู้ปกครอง

1.2 การปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก ได้แก่ การแสดงออกของนักเรียนต่อเพื่อนต่างเพศว่าเป็นคู่รัก โดยการปกป้องคู่รักจากการถูกกล่าวหาในทาง การนัดกับเพื่อนต่างเพศตามลำพังสองต่อสองในที่ที่ไม่เหมาะสม การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่นักเรียนพอใจ และการแสดงความเป็นเจ้าของหรือหนึ่งหวงเมื่อมีผู้อื่นมาพูดคุยหรือทำงานกับคู่รักของนักเรียน

2. เพศ ได้แก่ เพศชาย และ เพศหญิง

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่

3.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับตามคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมที่เท่ากับหรือสูงกว่า

3.00

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมที่อยู่ระหว่าง

2.00-2.99

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมที่เท่ากับหรือต่ำกว่า

1.99

5. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักเรียน โดยพิจารณาจากการแสดงออกที่ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 บุคลิกภาพแบบเก็บตัว ได้แก่ ลักษณะของนักเรียนที่ไม่ชอบเข้าสังคม ไม่ชอบสังสรรค์ เป็นคนเงียบ ชอบทำงานโดยลำพัง เจ้าระเบียบ มีการวางแผนล่วงหน้า เคร่งเครียด เชื่อตนเอง ไม่ค่อยเปิดเผย มีจริยธรรมสูง

5.2 บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ได้แก่ ลักษณะของนักเรียนที่ชอบเข้าสังคม ชอบสังสรรค์ ลักษณะเปิดเผย ช่างพูด ชอบทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดความตื่นเต้น สนุกสนาน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น ชอบการเปลี่ยนแปลง ไม่จำเจ มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับทุกสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น ทำอะไรตามสภาพเป็นจริง มีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวและวู่วาม

6. สุขภาพจิต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่สามารถปรับตัวให้มีความสุขกับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้ดี มีอารมณ์ที่มั่นคง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความพอใจ

7. อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ รูปร่างลักษณะ ความสามารถ คุณค่าของตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

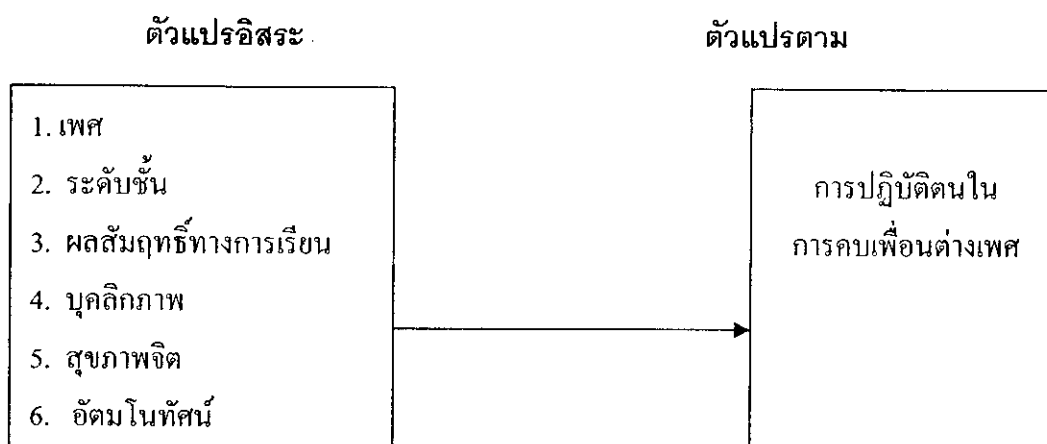
7.1 รูปร่างลักษณะ ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองในด้านรูปร่างหน้าตา น้ำหนัก ส่วนสูง ทรวดทรง อิริยาบถต่างๆ และการแต่งกาย

7.2 ความสามารถ ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองในการแสดงความสามารถด้านการเรียนและการทำงาน

7.3 คุณค่าของตนเอง ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อการประเมินค่าของตนเอง ในด้านการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ความเชื่อมั่นในตนเอง และความภูมิใจในตนเอง

7.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเองในด้านการสร้างความสัมพันธ์ การทำงานร่วมกันและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีความเหมาะสมและแตกต่างกันตามตัวแปร เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอึดทนโน้ทน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศเหมาะสม
2. นักเรียนชายและหญิงช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแสดงตัว มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
6. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีสุขภาพจิตต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
7. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีอึดทนโน้ทนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1.1.1 ความหมายและความสำคัญของการคบเพื่อนต่างเพศ

อดัมส์ (Adams. 1980 : 280) กล่าวถึงพฤติกรรมวัยรุ่นที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางเพศไว้ว่า วัยรุ่นจะเลือกรักเพศตรงข้ามคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีวิธีการเลือกเพศตรงข้ามที่ตนสนใจเป็นพิเศษ และเมื่อเลือกรักคนใดแล้ว มักจะคิดถึงแต่คนรักจนไม่เป็นอันทำอะไร จะหมกมุ่นและเพ้อฝันถึงภาพคนรัก และถ้าไม่ได้รับข่าวคราว หรือประสบความผิดหวังเกี่ยวกับคนรัก ก็จะแสดงความผิดหวังอย่างรุนแรง และถ้าขาดผู้นำที่ดีก็อาจจะหาทางออกโดยวิธีผิดๆ เช่น หันเข้าหาอบายมุข หรือแม้แต่การทำลายชีวิตตนเองได้

วันทนี วาสิกะสิน (2526 : 11) ได้กล่าวว่า การคบเพื่อนต่างเพศในวัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มขึ้นระหว่างช่วงปลายของวัยรุ่นตอนต้น และช่วงต้นของวัยรุ่นตอนปลาย คือ เด็กหญิงจะเริ่มเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 1 ปี ในระยะวัยรุ่นตอนปลายเด็กจะเริ่มมีเพื่อนต่างเพศมากขึ้น ในระยะวัยรุ่นนี้เป็นวัยที่เด็กต้องการความสนใจจากเพศตรงข้ามซึ่งเป็นสัญชาตญาณทางเพศอย่างหนึ่ง โดยแท้จริงแล้วสัญชาตญาณทางเพศนั้นมีได้หมายถึงเฉพาะความต้องการทางเพศอย่างเดียวเท่านั้น การต้องการความสนใจ การวางตัว ความรักจากเพศตรงข้าม และการคบเพื่อนเพศตรงข้ามก็เป็นส่วนหนึ่ง

สุชา จันทน์เอม (2529 : 72) ได้กล่าวถึงเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของเด็กวัยรุ่นไว้ว่า โดยทั่วไปชายหญิงจะเริ่มคบหากันตั้งแต่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม ซึ่งวัยนี้บุคคลจะต้องการมิตรภาพความรัก และต้องการความเป็นอิสระจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง บุคคลวัยนี้จึงเริ่มมองหาเพศตรงข้ามที่ถูกใจ ซึ่งจะเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความรักเพศตรงข้าม ความตึงเครียดกันระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับเพศหญิง โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ชั้นคือ มิตรภาพ ความรัก และความสัมพันธ์ทางเพศ ในวัยรุ่นตอนต้นเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงมักจะแยกกันเล่น แต่ก็เริ่มมีความสนใจซึ่งกันและกันแต่ไม่กล้าเปิดเผย มีความพอใจที่จะอยู่กลุ่มเพศเดียวกันและมักจะทำตามกลุ่ม นิยมคลั่งไคล้อะไรเหมือนกัน เริ่มสนใจเพศตรงข้าม ดังนั้นการอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกันจะพัฒนาไปสู่กลุ่มเพื่อต่างเพศอย่างค่อยเป็นค่อยไป คือมีการร่วมกิจกรรม วัยรุ่นและกลุ่มจะมาพบปะกันก็ต่อเมื่อรู้จักกันพูดคุยกันแล้ว สมาชิกของกลุ่มซึ่งเป็นคนละเพศก็เริ่มจับคู่กัน เริ่มมีการนัดพบกัน เกิดเป็นความรักและอาจเกิดการแต่งงานตามมา

ซึ่งผู้ชายกับผู้หญิงมีความแตกต่างกันในเรื่องเหล่านี้คือ เพศชายอาจไม่ต้องรอให้เกิดความรักก่อน ก็ข้ามไปมีความสัมพันธ์ทางเพศได้เลย แต่ในผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องเป็นไปตามลำดับขั้น และเพศหญิงสนใจที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อความรักอันมั่นคง ข้อที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ ลักษณะธรรมชาติของเพศชายนั้น จะมีความรักที่แท้จริงต่อเพศตรงข้ามยาก จะเกิดได้หนึ่งหรือสองครั้งเท่านั้น นอกจากนั้นมักจะเป็นความปรารถนาทางเพศมากกว่าสิ่งอื่น และฝ่ายหญิงมักจะเข้าใจว่าเป็นความรัก

1.1.2 วัยรุ่นกับการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เช่น โรงเรียนใหม่เพื่อนใหม่ทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ปัญหาการปรับตัวของวัยรุ่นมักเกิดขึ้นกับวัยรุ่นทั้งชายและหญิง เช่น เมื่อต้องการพบหรือติดต่อพูดจาเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศมักจะประหม่า รู้สึกลำบากใจในการพูดคุยหรือทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศ บางคนค่อนข้างขี้อาย จึงทำให้เกิดความอึดอัดใจในการติดต่อกันและกัน (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2518 : 239 – 243) แต่ถ้าวัยรุ่นชายหรือหญิงสามารถปรับตัวและเข้าสังคมกับเพื่อนต่างเพศได้อย่างดีตลอดทั้งไม่เกิดความคับข้องใจ ก็จะเป็นผลดีต่อความคิดเกี่ยวกับตนเองและต่อกลุ่มสังคม เพื่อน แต่วัยรุ่นบางคนจะขาดความภาคภูมิใจในตนเอง หากเขาเข้าใจว่าตนไม่มีเสน่ห์เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม ด้วยเหตุนี้การมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศในช่วงวัยรุ่น จึงมีบทบาทสำคัญต่อความคิดและทัศนคติของเขาในวัยผู้ใหญ่ (จวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2527 : 108)

วารุณี บิณฑสันต์ (2520 : 43 – 46) กล่าวถึงพฤติกรรมวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงว่า ควรมีความสุภาพและเห็นประโยชน์ของกันและกัน ไม่เอาแต่ใจตนเอง เข้าได้กับบุคคลทุกคนในกลุ่ม

ชายควรให้เกียรติหญิง ทำตัวให้เป็นสุภาพบุรุษโดยช่วยเหลือปกป้องผู้หญิงทุกครั้งที่โอกาสอำนวย เช่น เมื่อขึ้นรถลงเรือ ควรให้ผู้หญิงขึ้นลงให้เรียบร้อยก่อน เสียสละที่นั่งให้หรือช่วยถือของให้ ใ้วจากที่สุภาพ ไม่แสดงอาการก้าวร้าวหรือเสียดสีด้วยท่าทางหรือวาจา ไม่จับมือถือแขนในเมื่อไม่มีเหตุอันควร ไม่เที่ยวเตร่กันตามลำพังสองต่อสอง แสดงความห่วงใยในเรื่องความปลอดภัย เช่น เวลาเดินข้ามถนนหรือในที่เปลี่ยว ซึ่งอาจเป็นอันตรายได้ และเมื่อพบปะกันควรเป็นฝ่ายทักทายผู้หญิงด้วยวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เป็นต้น ส่วนผู้หญิงก็ควรจะวางตัวให้เหมาะสม ควรสำรวมตนให้ดูเรียบร้อย ไม่ควรส่งเสียงดังหรือพูดจาหยาบคาย แสดงความมั่นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กล่าวขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากเพศตรงข้าม ไม่แสดงกิริยาใดๆ ที่จะทำให้เพศตรงข้ามรู้สึกเขิน เช่น เมื่อได้รับเชิญหรือทักทายก็ควรตอบรับหรือขอบคุณ ไม่ควรทำเมินเฉยทำเป็นไม่ได้ยินหรือไม่พูดด้วย เป็นต้น

นอกจากนี้ ครอบครัวบางครอบครัวมักจะกดดันวัยรุ่น ไม่ให้ติดต่อกับเพศตรงข้ามอย่างสนิทสนมและให้ถือว่าเป็นเรื่องน่าละอาย ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถแสดงออกตามที่ใจปรารถนา แต่เมื่อไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม เขาก็อาจจะปล่อยกายปล่อยใจ ปราศจากการยับยั้งชั่งใจ ส่วนบางคนก็รู้สึกว่ามันนั้นไม่มีเสน่ห์ ยากจน คิดว่าตนเองมีปมด้อย ก็ไม่กล้าติดต่อกับเพื่อนต่างเพศ เพราะเกรงว่าจะถูกรังเกียจ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศได้ เกิดความวิตกกังวล ซึ่งจะเป็นปัญหาของสังคมต่อไป (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2530 : 66)

1.1.3 การกำหนดคุณภาพของเพื่อนต่างเพศ

วัยรุ่นมักจะมี ความกังวลใจและลำบากใจ ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ ความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับเพื่อนต่างเพศนั้น มีทั้งในสภาพที่เป็นเพื่อนฝูง และในฐานะคู่สมรสในอนาคต สิ่งที่สำคัญที่ผู้ใหญ่ไม่ควรขัดขวาง การคบหาสมาคมกันระหว่างเด็กหญิงชาย เพราะแทนที่จะทำให้เด็กเลิกคบกัน เขากลับพยายามหาทางหลบซ่อน มาพบกันเอง โดยไม่ให้ผู้ใหญ่ล่วงรู้ และ ความกดดันที่ถูกกีดกัน อาจผลักดันให้เกิดความประทุพติในทางที่ผิดได้ ทางที่ดีควรสนับสนุนให้คบกันได้ภายในขอบเขตที่เหมาะสม ผู้ใหญ่ควรเข้าใจว่า ความรักของวัยรุ่นยังเป็นเรื่องไม่จริงจังนัก เป็นธรรมดาที่เด็กวัยรุ่นมักเกิดความฝันในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ซึ่งมักได้รับการกระตุ้นจากหนังสือ ภาพยนตร์ และแรงยุจากเพื่อน เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนั้นแล้ว สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดในขณะนั้นคือ ต้องการได้เป็นที่รัก โดยที่จะเป็นที่รักของใครนั้นไม่สำคัญ ขอเพียงแต่ให้ความรักเท่านั้น เพราะคิดว่าจะทำให้ชีวิตของตนสมบูรณ์ยิ่งเหมือนคนอื่น

วัยรุ่นทั้งชายและหญิง มักจะกำหนดคุณภาพของเพื่อนต่างเพศที่หวังไว้ เกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของเพื่อนต่างเพศ จะแตกต่างจากเกณฑ์คุณภาพของเพื่อนเพศเดียวกัน เด็กหญิงจะชอบเพื่อนชายที่มีลักษณะดีเป็นสุภาพบุรุษ รูปร่างดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย เป็นนักสนทนาที่ดี ทั้งที่เป็นสาระและเรื่องเบาสมอง เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่ยกตนข่มท่าน มีอารมณ์ขัน แต่ไม่พูดจาหยาบโลน

มีน้ำใจนักกีฬา มีความสามารถในทางร้องรำทำเพลงมาก สำหรับวัยรุ่นชาย ต้องการเพื่อนหญิงที่มีลักษณะดีเป็นสุภาพสตรี มีลักษณะสมหญิง แต่งตัวเหมาะสมสวยงาม มีมารยาทดีการแสดงออกเป็นธรรมชาติ ไม่เสแสร้งไม่ใช่คนชอบอวด ส่วนทักษะทางสังคมนั้น วัยรุ่นชายจะชอบเพื่อนหญิงที่สามารถพูดจาสนทนาได้ดี ไม่ผิวนิด ไม่เห็นแก่เงิน ปากกับใจตรงกัน เด็กชายไม่ชอบเด็กหญิงประเภทจัดจ้านเกินอายุและมีลักษณะก้าวร้าว ต้องการเพื่อนหญิงที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับอายุ มีน้ำใจนักกีฬา ไม่ร้องไห้หรือแสดงสิ่งใดที่ไม่เหมาะสมในชุมชน (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2530 : 66)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าเกณฑ์กำหนดคุณภาพของเพื่อนต่างประเทศในวัยรุ่นนั้น มักเป็นเพื่อนในอุดมคติมากกว่าที่จะเป็นจริง พื้นฐานค่านิยมเกี่ยวกับคุณภาพของเพื่อนต่างประเทศในวัยวรุ่นนี้ จะได้รับอิทธิพลมาจากสื่อมวลชน หรือจากผู้ใหญ่ที่เขานิยมชมชอบเป็นส่วนใหญ่

1.1.4 การเลือกคบเพื่อนของวัยรุ่น

วัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อน ด้วยความพอใจมากกว่าการใช้เหตุผลและต้องการเลือกคบเพื่อนด้วยตนเอง เมื่อผู้ปกครองเข้ามาจัดการหรือแนะนำให้เลือกใครคนใดคนหนึ่งมาเป็นเพื่อน ก็เกิดความรู้สึกต่อต้านขึ้น ทั้งนี้ได้หมายความว่า เพื่อนที่ผู้ปกครองแนะนำให้นั้นไม่เหมาะสม จะเป็นเพื่อนของเขา การที่วัยรุ่นคบเพื่อนที่ไม่ดีอาจเป็นเพราะเขาขาดความมั่นใจ ขาดคนเห็นอกเห็นใจ เมื่อเพื่อนให้ความสนใจ ให้ความสนุกสนาน และช่วยแก้ปัญหาบางอย่างทางอารมณ์ให้ได้ ก็มักจะชอบและคบกันได้ ทั้งๆ ที่รู้ว่า การทำเช่นนั้นจะนำไปสู่ผลร้ายในภายหลังได้ ในระยะวัยรุ่นตอนต้น เด็กชอบมีเพื่อนจำนวนมากๆ เพราะถือว่าปริมาณของเพื่อนคือเครื่องหมายแห่งความนิยมชมชอบจากผู้อื่น แต่เมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลาง จะรู้ว่าเพื่อนที่ดีมีความสำคัญกว่าจำนวนของเพื่อน การเลือกคบเพื่อนมี 2 ลักษณะคือ การเลือกเพื่อนเพศเดียวกัน และการเลือกเพื่อนต่างประเทศ (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2530 : 67)

1.1.5 หลักการเลือกเพื่อนเพศเดียวกัน

หลักการเลือกเพื่อนของวัยรุ่นก็คือ เลือกคนที่เหมือนกับตนเองที่สุด สามารถถ่ายทอดและรับความรู้สึกของกันและกันง่าย เมื่อใดก็ได้ที่ต้องการและมักจะมีปัญหาอุปสรรคหรือความสนใจอย่างเดียวกัน นี่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นเลือกเพื่อนเพศเดียวกันกับตนก่อน และมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอันทำให้เห็นว่าเพื่อนที่เลือกเป็นระดับเดียวกับตนด้วย คือมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน อายุพอๆ กัน ระดับวุฒิภาวะไม่แตกต่างกัน ความสามารถโดยทั่วไปและสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจเท่าๆ กัน อันไม่ทำให้วัยรุ่นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรู้สึกเด่น หรือด้อยกว่ากันมากต่างมีความรู้สึกอบอุ่น เป็นสุข ที่ได้เป็นเพื่อนกัน นอกจากนี้เพื่อนจะต้องเป็นคนที่มีความเข้าใจปัญหาต่างๆ ของเขาสามารถเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ และมีความเห็นอกเห็นใจเมื่อเขาอยู่ในภาวะยุ่งยาก

ต่างๆ ได้ด้วย ความต้องการต่างๆ เหล่านี้ เพื่อนเพศเดียวกันสามารถตอบสนองได้ดีกว่า เพราะเพื่อนเพศเดียวกันมีโอกาสใกล้ชิดกัน โดยสังคมยอมรับหรือไม่ตั้งข้อสงสัยลำเอียง

1.1.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเพื่อนเพศเดียวกันของวัยรุ่นมีดังนี้

(1) ความใกล้ชิด เหตุเพราะอยู่บ้านใกล้ๆ กัน สามารถไปมาหาสู่กันได้บ่อยๆ จึงใช้เวลาไม่มากนัก และสะดวกที่จะสร้างความเป็นมิตรต่อกัน และกระชับความสัมพันธ์ได้มากขึ้น

(2) สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งในการเลือกเพื่อน โดยเฉพาะวัยรุ่นในเมืองใหญ่ เพราะสังคมในเมืองมักจะอาศัยเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน ในการสร้างสัมพันธภาพต่อกัน

(3) อายุ วัยรุ่นระยะต้นมีแนวโน้มจะเลือกเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ยิ่งเพื่อนสนิทมากเท่าใด จะอยู่ในวัยเดียวกันมากขึ้นเท่านั้น วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะมีวุฒิภาวะสูงกว่าวัยรุ่นชายอยู่บ้าง ตรงที่สามารถเลือกเพื่อนที่มีอายุแก่กว่าตนด้วย

(4) ระดับสติปัญญา วัยรุ่นที่เป็นเพื่อนกัน มักจะมีระดับสติปัญญา อยู่ในระดับเดียวกัน เพราะสามารถแลกเปลี่ยนแนวความคิด ความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ง่ายกว่า

(5) ระดับวุฒิภาวะ วัยรุ่นระยะต้นมักจะเลือกเพื่อนที่มีวุฒิภาวะทางด้านร่างกายใกล้เคียงกัน เพราะวุฒิภาวะทางร่างกายหมายถึง วุฒิภาวะทางสังคมและอารมณ์ อยู่ในระดับเดียวกันด้วย โดยสามารถปรับตัวเข้ากันได้ง่าย วัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะต่ำพอๆ กัน มักจะไปด้วยกันและเช่นเดียวกัน กลุ่มที่มีวุฒิภาวะสูงพอๆ กันมากกว่าพวกที่ต่ำกว่าตน

(6) ความสนใจ วัยรุ่นจะเลือกคบเฉพาะคนที่มีความสนใจเช่นเดียวกับตนทั้งในเรื่องทั่วไป และในเรื่องเฉพาะอย่าง

(7) ค่านิยมและอุดมคติ วัยรุ่นที่เป็นเพื่อนเพศเดียวกัน มักจะมีมาตรฐานทางจริยธรรมความดีความชั่ว ความถูกต้องความผิด และอุดมคติคล้ายๆ กันเสมอ

(8) บุคลิกภาพ ลักษณะของบุคลิกภาพที่ใกล้เคียงกันจะไปด้วยกันได้ ทั้งนี้รวมถึงลักษณะภายนอกและลักษณะภายใน ที่สำคัญคือลักษณะภายในได้แก่ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ของความเป็นเพื่อนต่อกัน

1.1.7 หลักการเลือกเพื่อนต่างเพศ

ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม (2527 : 25) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นกับเพศตรงข้ามว่า ความเป็นเพื่อนต่างเพศเกิดจากความสัมพันธ์ในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะ การร่วมกิจกรรมหมู่คณะบ่อยๆ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความสนใจซึ่งกันและกัน อันอาจพัฒนาเป็นเพื่อนสนิทมิตรสหาย หรืออาจพัฒนาเป็นความสัมพันธ์อันที่คนรักได้ สำหรับวัยรุ่นบางคนการเลือกเพื่อน

ต่างประเทศในระดับความเป็นเพื่อนโดยทั่วไปจากหมู่คณะนั้น อาจเกิดจากการคาดหมายคุณสมบัติของเพื่อน ๆ เพศตรงข้ามในหมู่คณะที่ตนเข้าร่วมกิจกรรม หรือเป็นสมาชิกอยู่เป็นสำคัญ โดยอยู่บนพื้นฐานของความชอบหรือไม่ชอบเป็นเกณฑ์ และการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างประเทศ วัยรุ่นควรมีพฤติกรรมต่อเพื่อนต่างประเทศตามปทัสฐานของสังคม ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่อยู่ในกรอบของประเพณีที่สังคมไทยยอมรับได้ รู้จักระมัดระวังในการคบกันให้ถูกต้องตามศีลธรรมจรรยาอันดี

1.1.8 ความแตกต่างในการเลือกเพื่อนของวัยรุ่นชายหญิง

โดยทั่วไป ความสนใจในการเลือกเพื่อนของวัยรุ่นชายหญิง มักไม่ค่อยแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นการเลือกเพื่อนเพศเดียวกันหรือเพื่อนต่างประเทศ มักจะเลือกเพื่อนที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

(1) สภาพสังคมเศรษฐกิจ วัยรุ่นหญิงมักจะเลือกเพื่อนวัยรุ่นชายที่มีสภาพสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าตนหรืออย่างน้อยๆ ก็เท่ากับตน ในทางกลับกัน วัยรุ่นชายมักจะเลือกเพื่อนหญิง ที่มีสถานภาพดั่งกล่าวต่ำกว่าตน

(2) อายุ วัยรุ่นหญิงตอนต้น เริ่มให้ความสนใจเพื่อนเพศตรงข้ามในเชิงชู้สาวที่มีอายุมากกว่าตน ส่วนวัยรุ่นชายจะเลือกวัยรุ่นหญิงที่มีอายุน้อยกว่า

(3) ความคาดหวัง วัยรุ่นหญิงมักจะชอบเพื่อนที่มีระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางความรู้ที่อยู่ในระดับเดียวกัน คำนึงถึงขั้นชั้นในการคบเพื่อนค่อนข้างมาก จะต้องระดับเดียวกันหรือสูงกว่า แต่วัยรุ่นชายไม่ค่อยคำนึงถึงแบบวัยรุ่นหญิงมากนัก แต่ให้ความสำคัญของความฉลาดความแข็งแรง และความสามารถต่างๆ มากกว่า

การที่เด็กวัยรุ่นได้คบหาสมาคมกับเพื่อนๆ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศด้วยนั้น นอกจากจะช่วยทำให้มีโอกาสได้พบเห็นและเรียนรู้เกี่ยวกับอุปนิสัยใจคอ อารมณ์ ความสนใจและความคิดเห็น ในทัศนะต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยเป็นแนวทางในการตัดสินใจในอนาคตต่อไป

1.1.9 แนวทางในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างประเทศ

ในสังคมไทย ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะเรื่องเพศ หากจะมองย้อนไปในสมัยโบราณ จะเห็นว่ามี การห้ามคบเพื่อนต่างประเทศ แต่เมื่ออารยธรรมตะวันตกได้เริ่มเข้ามาในประเทศไทย มีผลให้ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติเริ่มเปลี่ยนแปลง สังคมไทยจึงยอมรับให้มีการคบเพื่อนต่างประเทศได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายในขอบเขตของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา การคบเพื่อนต่างประเทศเป็นสิ่งที่สังคมได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ค่านิยมส่วนมากมักจะเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป หากยังคงยึดมั่นค่านิยมสังคมเดิมจะเกิดความล้าหลัง (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา. 2542 : 88 – 89) ดังนั้นในการคบเพื่อน

ต่างประเทศจึงมีลักษณะเป็นสากลมากขึ้น ซึ่ง เต็มศิริ บุญยสิงห์ (2526 : 93 – 95) ได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างประเทศไว้ดังนี้

(1) มารยาทสังคม แม้ตามกฎหมายในหลายประเทศจะให้สิทธิผู้หญิงมากกว่าผู้ชายก็จริง แต่ในเรื่องของมารยาทอันเป็นวัฒนธรรมนี้มีหลักอยู่ว่า ผู้ชายจะต้องถือว่าผู้หญิงเป็นเพศอ่อนแอจะต้องช่วยเหลือ ให้ความสะดวกและให้เกียรติ ทั้งนี้เพื่อความเป็นสุภาพบุรุษของตนเอง

(2) มารยาทสังคมระหว่างเพศจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ของมารยาทสากลแต่จะต้องเป็นไปในขอบเขตของวัฒนธรรม เช่น

(2.1) การคบหาระหว่างหญิงและชายในขอบเขตของวัฒนธรรมไทยนั้นจะไม่สัมผัสร่างกายกันโดยไม่จำเป็น

(2.2) การใช้ภาษาและถ้อยคำ ถ้อยคำที่ใช้ในกลุ่มผู้ชายที่เป็นเพื่อนและสนิทสนมกันไม่ควรนำไปใช้กับเพื่อนหญิง หรือต่อหน้าหญิง

(2.3) ไม่พักแรมโดยไม่ระมัดระวังร่วมกัน

(2.4) วางตัวเช่นสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี สุภาพบุรุษนั้นก็คือลูกผู้ชายที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดี จนเกิดบุคลิกภาพที่น่าจะไว้วางใจและมอบความรับผิดชอบให้ ส่วนสุภาพสตรีนั้นก็คือลูกผู้หญิงที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาอย่างถูกต้อง จนเกิดบุคลิกภาพที่เป็นเสน่ห์และทำให้ผู้ชายไม่กล้าล่วงเกินแต่นิยม

(3) ส่วนมารยาทสากลนั้นเป็นเรื่องที่คนไทยรับเข้ามานาน และปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย เช่น

(3.1) การเรียกชื่อจริงหรือชื่อเล่น การใช้คำว่า คุณและสรรพนามให้สอดคล้องกับความสนิทสนมชอบพอกันเป็นการส่วนตัว

(3.2) การพูดคุยเป็นสิ่งที่ทำได้ กำจัดความเหนียมอาย คิดก่อนพูดการใช้อารมณ์ขัน เป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้กับตนเอง เรื่องที่จะพูดคุยจะต้องฟังได้ทั้งสองเพศ หนุ่มสาวมักชอบคุยเรื่องที่เพศของตนสนใจเท่านั้น คำถามเรื่องส่วนตัวควรละเว้น

(3.3) ไม่พูดเรื่องของตนหรือของคนอื่นหากหลีกเลี่ยงไม่ได้

(3.4) เรื่องที่แสดงรสนิยมต่ำคือเรื่องไม่สุภาพ เรื่องเกี่ยวกับเพศ พูดถึงสิ่งที่ฟังแล้วไม่สบายใจ และเกิดความกระอักกระอ่วน ขาวลืออгуศลต่างๆ

(3.5) ฝ่ายชายจะต้องแสดงตนเป็นผู้พิทักษ์หญิงในโอกาสต่างๆ ได้แก่

(3.5.1) การเดินริมถนน ผู้หญิงจะต้องเดินด้านใน

(3.5.2) การเดินคู่และการเดินหลักทางบนบันได ผู้หญิงจะต้องได้เดินชิดราวเพื่อมีโอกาสจะพยุงตัว

(3.5.3) บบรณโดยสารผู้หญิงและเด็กควรจะต้องได้นั่ง ผู้ชายควรจะสละที่นั่งไม่แย่งที่นั่ง และไม่เฉยเมย เมื่อมีผู้หญิงและเด็กขึ้นมาภายหลัง

(3.5.4) ในงานเลี้ยงควรช่วยผู้หญิงและให้บริการเท่าที่จะทำได้

(3.5.5) การสูบบุหรี่จะต้องขออนุญาตผู้อยู่ใกล้ แล้วจึงสูบ

(3.5.6) การแนะนำหญิงชายที่อายุและสถานภาพเดียวกัน จะต้องแนะนำชายแก่หญิง คือกล่าวชื่อหญิงไว้ข้างหลัง หากเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ก็ต้องแนะนำเด็กให้แก่ผู้ใหญ่

(3.5.7) ตามหลักสากลผู้หญิงจะต้องเดินทางขวาของชาย ไม่เดินทางซ้าย เพราะสมัยก่อนชายพกดาบจะชักถูกผู้หญิง หลักนี้จึงถือมาจนทุกวันนี้

(3.5.8) ไม่ทำความรำคาญด้วยเสียงดังต่างๆ นานา แม้ในกลุ่มชน กลุ่มเพื่อน เช่น การเปิดวิทยุ เล่นและซ้อมดนตรี

นอกจากนี้ สุชา จันทรเอน (2528 : 42) กล่าวถึงการทำให้เด็กวัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันควรปฏิบัติ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบเด็กวัยรุ่นหญิงและชายที่ปฏิบัติตนได้ถูกต้องเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

เด็กผู้หญิง	เด็กผู้ชาย
1. เป็นคู่สนทนาที่ดี เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ในการสนทนากับเด็กชาย ควรจะเริ่มต้นด้วยสิ่งที่ผู้ชายสนใจ ภูมิใจ ได้ถามถึงเรื่องที่เขากำลังทำสำเร็จ หลีกเลี่ยงเรื่องอันเป็นปมด้อยของเขา ไม่จุกจิกนินทา เป็นผู้มีความสามารถดี	1. เป็นคู่สนทนาที่ดี ธรรมชาติหญิงชอบพูด เรื่องส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น ต้องพยายามอดทนฟังบ้าง ลดการคุยโอ้อวดเรื่องความสำเร็จของตนเองลงบ้าง ไม่ใช่ถ้อยคำที่หยาบคาย เป็นคนมีอารมณ์ขัน และใจเย็น
2. มีความอดทนอดกลั้น ผู้หญิงโดยมากมักจะเจ้าอารมณ์ โดยเฉพาะก่อนประจำเดือนจึงควรระวังและควบคุมอารมณ์ของตน ควรใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	2. ผู้ชายส่วนมากเป็นคนก้าวร้าว ขาดความอดทน ชอบเป็นผู้นำ จึงควรระมัดระวังการแสดงออกให้สุภาพเรียบร้อยขึ้น รู้จักสังเกตการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของผู้หญิง เพื่อจะได้ผ่อนปรนให้เหมาะสม
3. ตรงต่อเวลา ไม่ควรไปเที่ยวกับผู้ชายเกินเวลา	3. รักษาเวลานัดหมาย ไม่ควรถ่วงผู้หญิงไว้เกินเวลาอันควร
4. วางตัวต่อกันเยี่ยงสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ควรตามใจผู้ชายให้เขาล่วงเกินไปในที่ไม่ควร หรือที่ที่จะเป็นโอกาสให้เกิดความเสียหายได้ง่าย แม้เขารักจริง	4. ให้เกียรติยกย่อง ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามซึ่งกันและกัน ผู้ชายไม่ควรล่วงเกินผู้หญิง เพราะผู้หญิงเป็นผู้เสียหาย ไม่พาผู้หญิงไปในที่ซึ่งไม่สมควร อันจะก่อให้เกิดการครหานินทาได้

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นคนใดที่สามารถปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศได้อย่างเหมาะสม ก็จะไม่เกิดความอับอายหรือคับข้องใจ สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศได้ มีความภูมิใจในตนเองสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แต่วัยรุ่นคนใดปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหาได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้แก่เกิดความคับข้องใจ ไม่ยอมรับตนเอง เข้ากับกลุ่มเพื่อนต่างเพศไม่ได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข หรืออาจทำให้วัยรุ่นประพฤติดีผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

1.1.10 การนัดหมายกับเพื่อนต่างเพศ

การคบเพื่อนต่างเพศ โดยเฉพาะการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศในวัยรุ่นนั้น เด็กหญิงมีพฤติกรรมการนัดกับเพื่อนต่างเพศเร็วกว่าเด็กชาย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กหญิงเจริญเติบโตเร็วกว่าจาก

ค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทยในสมัยก่อน ชายหนุ่มหญิงสาวเมื่อเกิดความรู้สึกหรือต้องตาต้องใจกันขึ้น มักจะเกี้ยวพาราสีโดยวิธีเขียนจดหมายรักหรือเขียนเพลงยาวส่งให้กันหรือไม่ก็ให้พ่อสื่อแม่สื่อติดต่อให้ เพราะโอกาสที่ชายหญิงจะพบปะติดต่อกันโดยอิสระ หรือพันพัวพันตาผู้ใหญ่นั้นมีน้อย และกำหนดให้หญิงไทยพึงรักษาวงสวณตัว ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงาน ผู้ใหญ่จึงเพ่งเล็งในการที่หญิงมีนัดกับเพื่อนชายเป็นพิเศษ สังคมจะไม่ยอมรับการไปสองต่อสองในเวลากลางคืนด้วยกัน เพราะอาจเป็นสาเหตุให้มีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศในขณะเรียน จึงเป็นการร่วมกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเรียนและเป็นกลุ่ม ไม่ไปเที่ยวสองต่อสอง ไปในที่ลับตาคน หรือไปในบางสถานที่ เช่น โรงภาพยนตร์ ไนต์คลับ ดิสโก้เธค เพราะบรรยากาศเข้ายวนให้อารมณ์เคลิบเคลิ้มในทางกามารมณ์และเพื่อป้องกันข้อครหานินทา หากจำเป็นจะต้องไปกับเพื่อนชายควรมีบุคคลที่ไว้ใจได้ หรือเพื่อนฝูงที่ไว้ใจได้ร่วมเดินทางไปด้วย การมีนัดกับเพื่อนต่างเพศในวัยรุ่น จะต้องระมัดระวังตัวให้มาก แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่สนิทสนมไว้ใจได้เพราะว่าบางครั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น บรรยากาศ เวลา สถานที่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ อาจทำให้ผู้ที่ไว้ใจได้เปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่ไม่น่าไว้ใจ การตัดสินใจมีนัดกับเพื่อนต่างเพศจึงควรให้ผู้ใหญ่ หรือผู้ปกครองพิจารณาว่าสมควรหรือไม่

ในปัจจุบันหนุ่มสาว มีโอกาสติดต่อไปมาหาสู่กันได้ง่ายขึ้น เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก หญิงสาววัยรุ่นก็จำเป็นต้องออกไปนอกบ้านเพื่อศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบธุรกิจการงานต่างๆ เช่นเดียวกับชายหนุ่มเหมือนกัน ถึงแม้ว่าจะเป็นยามวิกาลหรือมีดึกแล้วก็ตาม ดังนั้นคนวัยรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบันจึงมีโอกาสรู้จักมักคุ้นกันง่าย การติดต่อสื่อสารเพื่อการเกี้ยวพาราสี ก็เปลี่ยนรูปแบบไปจากการส่งจดหมายหรือเขียนเพลงยาว เปลี่ยนมาเป็นการพูดจาปราศรัยกันโดยตรง รวมทั้งสถานที่ต่างๆ ที่เหมาะสำหรับการพบปะหรือนัดหมายพบกัน ก็มีอยู่มากมาย (สุชาติ โสมประยูร และวรรณิ โสมประยูร. 2531 : 72) ดังที่ เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2526 : 95-96) ได้เสนอข้อแนะนำในการนัดหมายกับเพื่อนต่างเพศดังนี้

(1) การนัดหมาย จะต้องมียศนาภิรุตม์ เพื่อรู้จักกันได้มากขึ้นในระยะต้น ควรนัดหมายกันเป็นกลุ่ม

(2) สถานที่ไม่ควรไป ได้แก่

(2.1) ไกลเกินไปจนต้องพักแรม ไม่ควรไปสองต่อสอง

(2.2) โรงแรมที่มีลักษณะไม่เหมาะสม แม้แต่จะพากันเข้าไปด้วยเจตนาภิรุตม์

เพราะจะเสี่ยงต่อข้อกล่าวหาของผู้ที่ได้พบเห็น

(2.3) ที่เปลี่ยวและรโหฐาน อาจมีการเฝ้าทางเพศได้ง่ายขึ้น

(2.4) ในระยะทำความรู้จักเพื่อจะมักคุ้น จะไปไหนกับเพศตรงข้าม ฝ่ายหญิงควรปรึกษาและขอผู้ใหญ่ทุกครั้งไป

(2.5) เมื่อแน่ใจว่าทางฝ่ายชายเป็นที่น่าไว้วางใจ จึงควรให้ความสนิทสนมมากขึ้น จึงไปนัดพบกันการด้วยกันได้

(2.6) หากเป็นนักเรียน นักศึกษา ซึ่งยังไม่มีอาชีพ ไม่ควรเลือกที่นัดหมายราคาแพง และต้องใช้เงินมาก เช่น คอฟฟี่ชอป สถานที่เดินร่ำร้อนแรง อันอาจจะมีการเฝ้าทางเพศสูง

(2.7) ไม่นัดหมายกัน ไปตามสถานที่ที่ประกอบธุรกิจ หากำไรจากเยาวชน โดยขาดความรับผิดชอบและศีลธรรม มีการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางเพศได้โดยง่าย

(2.8) ควรหยั่งรสนิยมซึ่งกันและกัน โดยการเลือกสถานที่ระหว่างสถานที่ที่ให้ความบันเทิง มหรสพ และสถานที่ที่จะก่อประโยชน์ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุด หอประชุมที่มีปารุณภาพ ที่ทำให้เกิดสติปัญญา

1.1.11 ประโยชน์ของการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ

การมีนัดหรือการนัดหมายกับเพื่อนต่างเพศ มีผลดังนี้

(1) ความสนใจในเพื่อนต่างเพศ เป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่น ดังนั้นการคบหาสมาคมจึงเป็นการตอบสนองของความสนใจดังกล่าว และได้นำเอาสิ่งที่ตนรู้ ได้พบเห็น จากการติดต่อกับเพื่อนต่างเพศ มาฝึกฝนตนเอง เช่น เดิมเป็นเด็กขี้อาย เก็บตัว ไม่มีความมั่นใจในตนเอง แต่งตัวไม่ถูกกาลเทศะ ถ้าได้มีโอกาสออกเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ ซึ่งส่วนมากจะออกกันไปเป็นกลุ่มใหญ่ก็จะช่วยให้โดยปริยาย เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้ดีขึ้น

(2) ตามหลักจิตวิทยา มนุษย์มีความต้องการสำคัญอย่างหนึ่งคือ ต้องการมีพวกพ้อง มีเจ้าของและเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นมีความต้องการ ในเรื่องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นคนหนึ่งคนในพวก และเป็นที่รู้จัก ดังนั้นการนัดพบเพื่อน ไม่ว่าเพศใดก็ตาม เป็นการตอบสนองความต้องการดังกล่าว หากเพื่อนในกลุ่ม สามารถนัดเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศได้ ดูเหมือนเป็นสิ่งโก้ น่ากระทำได้

(3) ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจอย่างหนึ่ง การนัดเที่ยวกัน อาจออกมาในรูปของการดูภาพยนตร์ ฟังเพลง เดินร่ำ รับประทานอาหาร สถานที่บางแห่งต้องการผู้ชายดูแลคุ้มครอง ฉะนั้นผู้ชายจึงได้มีโอกาสฝึกตนเองให้ทำหน้าที่สุภาพบุรุษ

(4) การคบเพื่อนต่างเพศมากๆ ทำให้ได้พบเห็นบุคลิกภาพหลายแบบ ทำให้เกิดความชำนาญ ในการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น รับรู้ถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น และรู้จักที่จะเลือกคบแต่คนที่ถูกใจและไปกับตน

1.1.12 การมีคู่รักในวัยเรียน

เรื่องรักต่างเพศในวัยเรียน ที่มักจะพบเห็นในโรงเรียนต่างๆ ไป ได้แก่การให้ความสนิทสนมใกล้ชิดติดต่อกับเพศตรงข้ามคนใดคนหนึ่งเป็นประจำสักระยะเวลาหนึ่ง ฝ่ายหญิงจะถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีความรักในวัยเรียน เป็นเด็กทำอะไรล้ำสมัย ไม่สำรวม รักในวัยเรียนจึงเป็นสิ่งต้องห้ามในสมัยก่อน แต่พฤติกรรมเหล่านี้เป็นปกติวิสัยในเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงวัยที่จะจัดรูปตัวเองว่าเป็นผู้ใหญ่หรือยัง การมีเพศตรงข้ามมาสนใจทำให้วัยรุ่นแน่ใจว่าเป็นหนุ่มเป็นสาว ฉะนั้นการมีคู่จึงเป็นการกระทำที่เด็กเองมีความบริสุทธิ์ใจ โดยเป็นการประกาศว่าฉันเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้วเท่านั้น ผู้ใหญ่จึงไม่ควรบังคับให้เลิกสนใจ หรือห้ามไม่ให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะถ้าบังคับให้เด็กทำกิจกรรมเฉพาะเพศเดียวกันอาจทำให้กลายเป็นลักเพศและรักร่วมเพศได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอะไรจะปล่อยเลยที่เดียว หากต้องเตรียมเด็กให้เข้าใจขอบเขตของการวางตัว ให้เข้าใจธรรมชาติของอารมณ์เพศของตนเองและเพศตรงข้าม ค่านิยมเรื่องรักษาพรหมจารีเพื่อให้กับชายที่ตกลงปลงใจที่จะแต่งงานด้วยการคบหาสนิทสนมกันมากปล่อยให้มีการจับมือถือแขน อาจจะเลยไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายในโอกาสที่ลืบทาคคนหากเป็นช่วงเวลาฝ่ายชายมีความต้องการทางเพศอาจจะเร้าใจให้เด็กหญิงเกิดอารมณ์เพศตามมา เกิดการสมยอมและเสียสาวได้ การคบหากันจึงควรอยู่ในข้อจำกัด เช่น ไม่อยู่ในที่ลืบทาคคนสองต่อสอง ละเว้นการจับเนื้อต้องตัวที่ไม่จำเป็น เด็กวัยรุ่นผู้นั้นก็จะพัฒนาไปเต็มที่เป็นอย่างจริงหญิงแท้ที่ประนีประนอมถนอมจิตใจผู้ใหญ่ การบังคับของผู้ใหญ่มักทำให้เกิดการต่อต้าน ในทำนองที่ว่ายิ่งว่าเหมือนยิ่งยุ ทำให้เกิดปัญหามากขึ้น จนอาจลงเอยด้วยปัญหาการตั้งครรภ์ หนีออกจากบ้าน หรือสอบตก ถูกไล่ออกจากโรงเรียน เป็นต้น

1.1.13 การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำวัยรุ่นไปสู่ความรัก และการแต่งงาน หรือการมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามในอนาคต โดยพฤติกรรมทางเพศ จะเริ่มต้นจากการจับมือถือแขน การจูบ การโอบกอด การเดินรำที่ใกล้ชิด และวัยรุ่นชาย อาจมีพฤติกรรมที่เกินเลยขอบเขตโดยการแตะต้องสัมผัส ลูบคลำร่างกายของฝ่ายหญิง ทั้งระดับท่อนบนและระดับท่อนล่าง ซึ่งการที่วัยรุ่นหญิง เปิดโอกาสให้เพศตรงข้ามถูกเนื้อต้องตัว และมีการเล้าโลมได้ จะเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การได้เสียกันที่สุดในที่สุด (ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์และคณะ. 2524 : 161)

การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน (Premarital Sex) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน ที่มีสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปและมีการยอมรับอิทธิพลในเรื่องต่างๆ จากประเทศตะวันตกมากโดยเฉพาะในเรื่องการออกเที่ยว (Dating) ของหนุ่มสาวชาวไทยในปัจจุบัน มีโอกาสพบปะกัน ใกล้ชิดและมีความสนิทสนมกันมากขึ้น เพราะว่าโอกาสอำนวยที่จะอยู่กันตามลำพังสองต่อสองจึงอาจจะมีแนวโน้มว่าหนุ่มสาวในยุคนี้จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (วันทนี

วาสิกะสิน. 2527 : 27) ชายและหญิงมีโอกาสที่จะใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่ค่านิยมในสังคมไม่นิยมให้ชายหญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานพ่อแม่ที่มีลูกในวัยรุ่นโดยเฉพาะลูกสาว มักจะกลัวการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เพราะฝ่ายหญิงเป็นผู้เสียหายมากกว่าฝ่ายชาย

เรื่องการได้เสียกันก่อนแต่งงานนั้น บางครั้งพบว่า เกิดจากความเชื่อและความเข้าใจผิดของหนุ่มสาวที่รักกันมาก และปรารถนาจะเป็นคู่ครองกัน ไปจนตลอดชีวิตสมรส มากกว่าการตกเป็นทาสของกามารมณ์ กล่าวคือ ทั้งสองเชื่อและเข้าใจว่า การทดลองร่วมเพศ หรือการร่วมประเวณีกันก่อนแต่งงานนั้น จะช่วยให้ทั้งสองทราบว่า อวัยวะเพศหรืออวัยวะสืบพันธุ์ของเขาเหมาะสมกันหรือไม่ เพราะทั้งสองไปได้รับคำบอกเล่าที่ผิดๆ มาว่า ปัญหาการหย่าร้างในสังคมทั่วไป เกิดขึ้นจากความไม่เหมาะสมของอวัยวะเพศของหญิงและชาย มากกว่าสาเหตุอื่นๆ จึงได้ทำการทดลองเรื่องเพศขึ้นเพื่อประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจแต่งงาน อย่างไรก็ตามก็ตีเพ็งเข้าใจว่าสำหรับคนทั่วไปนั้น ย่อมมีอวัยวะเพศ หรืออวัยวะสืบพันธุ์เหมาะสมกันเสมอ เพราะช่องคลอดของฝ่ายหญิงสามารถยืดหดหรือปรับตัวได้ กับทุกๆ ขนาดขององคชาติของฝ่ายชายและขนาดขององคชาติไม่ได้มีส่วนสำคัญต่อความรู้สึกทางเพศของฝ่ายหญิงเลย นอกจากนั้นยังไม่มีหลักฐานหรือรายงานมาพิสูจน์ให้เห็นจริงได้เลยว่า การทดลองร่วมเพศก่อนแต่งงาน สามารถจะทำนายเรื่องความรู้สึกของเพศรส ในชีวิตครอบครัวในอนาคตได้ และการได้เสียกันก่อนแต่งงาน ก็ไม่ได้ช่วยให้ใครๆ เป็นสามีหรือภรรยาที่ดีในอนาคตเลย (สุชาติ โสมประยูร และวรรณิ โสมประยูร. 2527 : 71)

นอกจากนี้ หญิงหลายๆ คน เกิดความเข้าใจผิดว่า การแสดงออกภายนอกของชาย ที่ปฏิบัติต่อตนเป็นความรักความสนใจ ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศของผู้หญิงนั้น มักค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นคือ จากคำว่า “เพื่อน” แล้วไปเป็น “คนรัก” และจาก “คนรัก” จึงก้าวไปสู่ “การสมรส” ส่วนผู้ชายมักไม่ค่อยมีความอดทน และไม่ค่อยเป็นไปตามจังหวะขั้นตอน พอใจที่จะข้ามความสัมพันธ์ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ไปสู่ความสัมพันธ์ทางเพศเลย พฤติกรรมที่ผู้ชายแสดงออกจึงเป็นไปในทางเร่งเร้า รุก เพื่อจุดไฟความรักด้วยการสัมผัสทางผิวหนัง การกอดรัดการจูบ การโอบกอดประโอบ นานาประการ เพื่อสนองความต้องการ ความพอใจของตนเอง โดยปราศจากพื้นฐานของความรัก และการยกย่องให้เกียรติ และในที่สุดก็จะทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าไปอยู่ในเรื่องเพศสัมพันธ์ (นิยม บุญมี. 2534 : 57)

เต็มสิริ บุญยสิงห์ (2526 : 97- 99) กล่าวถึงพฤติกรรมของหนุ่มสาวในสังคมไทย ปัจจุบันพบว่า นิยมมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน โดยเฉพาะในระยะ 20 ปีหลัง ที่ได้มีการประกาศให้ยาเม็ดคุมกำเนิด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจึงได้มีการกระทำกันอย่างแพร่หลาย จนหนุ่มสาวในปัจจุบันคิดว่า การได้เสียกันก่อนแต่งงานเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่าง

ความคิดของคนในสังคม และเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมจรรยา การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน จึงเป็นเรื่องที่พึงระวัง และควรพิจารณาดังต่อไปนี้

- (1) คู่ควงหรือคู่เพศสัมพันธ์ มักจะเป็นคนละคนกับแม่ของลูก ในสังคมไทย
- (2) ชายมักใช้อวดความสามารถของตนในเรื่องผู้หญิง ในวงสนทนาชายการได้เสียจึงปกปิดไม่ได้ อย่างน้อยจะรู้กันทั่วในหมู่เพื่อนฝูงของฝ่ายชาย
- (3) จากการรายงานของสถาบันสังคมสงเคราะห์ของประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2521 ปรากฏว่าในคดีหย่าร้าง คู่ที่ภรรยาท้องก่อนแต่งงาน ด้วยประการใดก็ดี จะมีคดีหย่าร้างสูง เพราะสามีไม่ให้เกียรติและไม่ภาคภูมิใจในภรรยาของตน
- (4) การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน โดยที่มิได้มีพื้นฐานความรู้ทางเพศศึกษานั้นเสี่ยงต่อการติดเชื้อกามโรค และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนา

วันทนี วาสินกะสิน (2526 : 40 – 41) ได้เสนอข้อแนะนำบางประการ สำหรับเรื่องการมีสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานหรือไม่ สำหรับชายและหญิง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นหญิงและชายในการมีสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานกับผู้หญิงที่ตนไม่ได้รัก หรือห่วงใยอย่างแท้จริง เพียงเพื่อเห็นผู้หญิงเป็นเครื่องเล่น	1. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่ได้แสดงความรักใคร่ ห่วงใย เอื้ออาทรอย่างแท้จริง
2. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานถ้าตนอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา เช่น การตั้งครรภ์ของฝ่ายหญิง	2. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่รับผิดชอบ หรือดูแล้วว่าไม่สามารถรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้
3. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานเพื่อแสดงความสามารถทางเพศ หรือแสดงความเป็นลูกผู้ชายโดยการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้หญิง ยกเว้นหญิงที่ขายบริการ	3. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานเพื่อจะผูกมัดเพื่อนชาย หรือเพื่อต้องการแสดงให้ทราบว่ารักเขามาก หรือเพราะการบอกรักของเพื่อนชายเท่านั้น
4. ไม่ควรมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานถ้าไม่รู้จักการคุมกำเนิด หรือไม่เห็นความสำคัญของการคุมกำเนิด	4. ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานกับเพื่อนชายที่ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด หรือไม่ยอมใช้การคุมกำเนิด
	5. สำหรับผู้หญิงไม่ควรมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานกับใครเลย

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นนั้น เป็นลักษณะธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นตามวัย เด็กหญิง เด็กชายเริ่มสนใจซึ่งกันและกันมีการคบหาสมาคมในลักษณะต่างๆ เช่น คบหาสมาคมกันในฐานะเพื่อนทั่วๆ ไป จนถึงขั้นการเป็นคู่รักได้ มีการนัดพบนัดเที่ยว และการติดพัน ถ้าผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเข้มงวดกวดขัน หรือปล่อยให้เด็กมีอิสระเสรีในการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศมากเกินไปจะทำให้เด็กวัยรุ่นเหล่านี้อาจจะหาทางออกในรูปแบบของพฤติกรรมไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมแล้ว วัยรุ่นเหล่านี้ก็จะสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมปราศจากปัญหาต่อตนเองและสังคมและเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ออฟเฟอร์ (Offer, 1971 : 40-48) ศึกษาพฤติกรรมในการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นโดยศึกษาระยะยาวกับนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 14-21 ปี จำนวน 83 คน เป็นชาย 73 คน เป็นหญิง 10 คน เริ่มศึกษาดังแต่กลุ่มตัวอย่างเริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงชั้นปีที่สามในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศนั้น เริ่มต้นเมื่อนักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้หนึ่งปี ร้อยละ 45 ของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ แต่การนัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นร้อยละ 77 เมื่อนักเรียนเหล่านี้เรียนอยู่ในชั้นปีที่สามในมหาวิทยาลัย สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานนั้นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ควรจบมัธยมศึกษาตอนปลายเสียก่อน และเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่านักเรียนร้อยละ 10 ที่เคยมีเพศสัมพันธ์จะมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 เมื่อเรียนในมหาวิทยาลัยปีหนึ่ง และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 เมื่อเรียนอยู่ชั้นปีที่สามในมหาวิทยาลัย

วอลเลิร์สไธน์ และเคลลี (อมรรัตน์ เศวตนันท์, 2529 : 14 ; อ้างอิงจาก Wallerstein and Kelly, 1980) ศึกษาวัยรุ่นหญิงที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง พบว่าวัยรุ่นหญิงเหล่านี้มักจะประสบปัญหาในการคบเพื่อนชาย และโคลแมน (อมรรัตน์ เศวตนันท์, 2529 : 14 ; อ้างอิงจาก Coleman, 1980 : 24) กล่าวว่า ผลการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่ขาดพ่อ มักจะประสบปัญหาในเรื่องบทบาททางเพศของตน อีกทั้งมีบางครอบครัวที่ให้ความรู้ตลอดทั้งทัศนคติที่ค่อนข้างลบลงในเรื่องเพศแก่วัยรุ่น

จากผลการวิจัยในต่างประเทศดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ต้องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ตลอดจนปฏิบัติตนต่อกันอย่างเหมาะสม ก็จะได้รับกรยอมรับจากกลุ่มเพื่อน มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

1.2.2 งานวิจัยภายในประเทศ

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 65 – 67) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2521 จำนวน 678 คน พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน เพื่อน สภาพภายในครอบครัว และกับครู อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาเฉพาะด้านการปรับตัวกับเพื่อนและครูมากกว่าการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน และสภาพภายในครอบครัว

บุญนาถ คุ่มภัย (2522 : 98) ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการทางสังคมของวัยรุ่นในวิทยาลัยครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าวัยรุ่นต้องการได้รับการยกย่องและนับถือจากเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ ต้องการทำความคุ้นเคยกับเพื่อนต่างเพศ ต้องการมีโอกาสที่เหมาะสมในการพบปะกับเพื่อนต่างเพศ ต้องการมีเสรีภาพในการติดต่อกับเพื่อนต่างเพศ และต้องการให้เพื่อนต่างเพศสนใจ

จิระ จิงเจริญศิลป์ (2523 : 42 – 52) ศึกษาค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย อายุระหว่าง 15 – 19 ปี จำนวน 226 คน พบว่า วัยรุ่นชายรู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นที่ปรับตัวไม่ดีรู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นที่ปรับตัวดี วัยรุ่นที่ไม่ได้ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา รู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา และวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่สงบสุขจะรู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวสงบสุข

รุจิราภา สิทธิปาน (2531 : 65 – 66) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 60) ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยภายในประเทศดังกล่าวสรุปได้ว่า วัยรุ่นมีความสนใจ ต้องการติดต่อทำความคุ้นเคยกับเพื่อนต่างเพศ ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อนต่างเพศ ต้องการพบปะกับเพื่อนต่างเพศ ต้องการมีเสรีภาพในการติดต่อกับเพื่อนต่างเพศและต้องการให้เพื่อนต่างเพศสนใจ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2528 : 67) การเรียนรู้บทบาททางเพศจะเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก ทั้งจากความสนใจของตัวเอง และการเรียนรู้ทางสังคม จากวัยเด็กตอนต้นที่มีการเลียนแบบบิดามารดาเพื่อให้ได้รับความรักจากบิดามารดา สู้วัยเด็กตอนปลายที่มีความต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ทำให้ความต้องการการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กต้องประพฤติตามบทบาททางเพศของตนและความต้องการนี้ จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กมีการจับกลุ่มเฉพาะเพศของตน

กันยา สุวรรณแสง (2532:161) กล่าวว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรม และจากการค้นคว้าปรากฏว่า เพศหญิงหรือเพศชาย สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่ชายและหญิงจะมีเจตคติหรือความสนใจที่แตกต่างกันยังเกิดปัญหาและความรู้สึกนึกคิด อุดมคติที่แตกต่างกัน องค์ประกอบด้านเพศจึงมีความสำคัญมากในการศึกษาค้นคว้า

เวบสเตอร์ (จันทรวินา ดิลกสัมพันธ์, 2543 : 1 ; อ้างอิงจาก Webster's Dictionary, 1994) กล่าวว่า เพศ หมายถึง

- (1) การแบ่งสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์แบ่งออกเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง
- (2) ลักษณะโครงสร้างของร่างกายของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเกิดจากการสืบพันธุ์ของมารดา โดยการแยกและการรวมกันทางโครโมโซม จนแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นชายหรือเป็นหญิง
- (3) ขอบเขตระหว่างพฤติกรรมระหว่างบุคคล โดยเฉพาะกับชายหรือหญิงเกี่ยวข้องกัน โดยตรงกับการอยู่ร่วมกัน สัญชาตญาณทางเพศ และการแสดงออกของสัญชาตญาณนั้น อาจออกมาในรูปแบบของการมีเพศสัมพันธ์

อารี พันธุ์ณี (2544:33) กล่าวว่า ความแตกต่างทางเพศ หมายถึง ความแตกต่างในเรื่องต่างๆ ทางเพศ ซึ่งวัฒนธรรมส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่า ผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิง เพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น

โจนส์ (Jones. 1970 : 42-48) ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กตามอายุ พบว่า เด็กอายุ 9-11 ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันเลย อายุ 13 ปี ขึ้นไปจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง 16-17 ปี จะคงที่ครั้งหนึ่ง

โฟรดี และคนอื่น ๆ (สิริชัย ประทีปฉาย. 2533 : 170; อ้างอิงจาก Frodi and others. 1977) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามอายุหรือไปพร้อม ๆ กับอายุ

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับชั้นปีและอายุที่ต่างกัน ทำให้นักเรียนมีลักษณะหรือบุคลิกภาพบางประการแตกต่างกัน เช่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จากเอกสารดังกล่าวผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ตัวแปรระดับชั้น น่าจะทำให้เกิดการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศที่แตกต่างกัน

2.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 29) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพสมอง

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินท์ ชูชม (2530:10) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวที่บ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องการอาศัยการทดสอบ(Nontesting Procedures) เช่น จากการสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้ที่โรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อน และช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนานหรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป (Publisihed Achievement Tests) จะพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไป มักอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียนเนื่องจากให้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่า อย่างน้อยก่อนการประเมินผลการเรียนของนักเรียน ครูจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายด้าน จึงย่อมดีกว่าการแสดงความล้มเหลว หรือความสำเร็จทางการเรียน จากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกๆ ไป เพียงครั้งเดียว

ไพศาล หวังพานิช (นิตยา ทองสา.2546 : 40 - 41 ; อ้างอิงจาก ไพศาล

หวังพานิช. 2523) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึงคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล (Level of Accomplishment) ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอนคือ

(1) การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงได้ออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาพลศึกษา การช่าง การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)

(2) การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Content) อันเป็นประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ "ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์" (Achievement Test)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้เรียนและเป็นเรื่องที่มีความสนใจอย่างมากในวงการศึกษานักการศึกษาทั้งหลายถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ที่ได้ไปใช้ช่วยเหลือและป้องกันปัญหาที่มีผลต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด คาร์โรล (วัลลภา ตันติสุนทร.2532;อ้างอิงจาก Caroll.1971) อันจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

กู๊ด และคนอื่นๆ (Good and others.1973 :7)ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ว่า หมายถึง ความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึง ความรู้ หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่าหมายถึง การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบในด้านเนื้อหาวิชา และในด้านการปฏิบัติตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบ

2.1.3.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สฤตน์ อังกูรวโรจน์ (2532:4-6) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงหรือต่ำไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(1) ความรับผิดชอบ จะเกิดขึ้นด้วยการที่บุคคลสำนึกถึงภาระหน้าที่ว่าตนนั้น

จะต้องรับผิดชอบต่อสังคม ต่อครอบครัว ต่อภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคมทั้งนี้เพราะว่า การที่บุคคลมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะช่วยให้การทำงานให้ประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่างๆ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเป้าหมายของการศึกษาต้องการให้นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยมทางศีลธรรมและจิตใจ เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

(2) ความวิตกกังวลเกิดจากความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาตญาณ กับความต้องการทางสังคม ความวิตกกังวลมีหลายระดับถ้ามีเพียงเล็กน้อยจะช่วยให้มีแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นถ้ามีมากเกินไปก็จะขัดขวางความสามารถในการเรียนรู้เพราะความวิตกกังวลทำให้เกิดความเหนื่อยล้า และขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย

(3) อึดทนในทัศนวิสัย พัฒนามาจากการที่บุคคลที่ปะทะสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมที่ใกล้ชิดกับบุคคลนั้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะค่อยๆ พัฒนาต่อไปจนมีความคงตัวขึ้นเรื่อยๆ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา อึดทนในทัศนวิสัยจึงมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(4) สภาพของระบบโรงเรียน นักเรียนจะต้องอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในโรงเรียน มีการทำงานหรือร่วมกิจกรรมเป็นหมู่คณะ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนักเรียนอยู่ในวัยรุ่นสภาพทางสังคมจิตวิทยาของนักเรียนจึงมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(5) นิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อครู วิธีการสอนของครู โรงเรียนและกระบวนการเรียนการสอนยอมรับวัตถุประสงค์และคุณค่าของการศึกษาแล้วย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจอันที่จะมีความขยันเอาใจใส่ มานะพยายามตั้งใจเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ แต่หากว่านักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนแล้วย่อมเป็นเหตุให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายหมดกำลังใจเรียนซึ่งทำให้ผลการเรียนตกต่ำด้วย

(6) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ก้าวหน้าขึ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก

(7) ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกชอบพอ เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมใดๆ เพื่อความสำเร็จในการเรียน นอกจากนั้นความสนใจยังแสดงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือกหรือทำสิ่งใดที่ตนชอบมากกว่าสิ่งอื่นๆ ความสนใจของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปในชนิดและปริมาณและอาจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของความพยายามนักเรียนที่มีความสนใจกับการเรียนย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีตามไปด้วย

(8) องค์ประกอบเกี่ยวกับทางบ้าน มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อชีวิตของเด็ก

ตั้งแต่เล็กจนโต เด็กจะเป็นคนที่สมบูรณ์เพียงใด มีบุคลิกภาพอย่างไรจะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเพียงไรมีอิทธิพลมาจากทางบ้านทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

(9) กระบวนการเรียนการสอนเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายองค์ประกอบได้แก่ อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน โปรแกรมการเรียนการสอนตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน องค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตัวผู้เรียนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเรียนการสอนไม่ว่าระดับใดก็ตามก็จะดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อครูอาจารย์ได้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนเป็นอย่างดี

จากอิทธิพลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน และองค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกัน และน่าจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

2.1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.1.4.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

เบอนาร์ด (Bernard. 1970 : 417) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นภาพรวมทั้งหมดของลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรม แนวโน้มการกระทำ ความสามารถซึ่งอยู่ภายในและสิ่งที่แสดงออกให้เห็น

รุช (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 41 ; อ้างอิงจาก Ruch. 1953) กล่าวว่า บุคลิกภาพคือตัวเราทั้งตัว หรืออัตตะที่แสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาและพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมานั้นเป็นกระจกเงาที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลนั้นๆ

ดิงค์เมเยอร์ (นิภา นิธยาน. 2530 : 26 ; อ้างอิงจาก Dinkmeyer. 1956) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพ คือสภาวะทุกอย่างอันประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคลนับตั้งแต่สภาวะทางกาย อารมณ์ ทักษะ ความสนใจ ความคิด ลักษณะท่าทาง ความรู้สึก นิสัย ความสามารถทางปัญญา

เชดส์กัตต์ โฆวาลินธุ์ (2530 : 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลและเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้น

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2539 : 19) กล่าวว่า บุคลิกหรือคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์แต่ละบุคคล แสดงออกโดยพฤติกรรมที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งแวดล้อมที่ตนกำลังเผชิญอยู่ และพฤติกรรมนี้จะคงเส้นคงวาพอสมควร

จากเอกสารเกี่ยวกับความหมายของบุคลิกภาพดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ คือลักษณะของบุคคลที่แสดงออกทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมภายนอกและภายในด้วย

2.1.4.2 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 4 – 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (1) ความมั่นใจ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดี จะมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น ทำให้กล้าแสดงออก เพราะคนอื่นๆ ที่พบเห็นจะให้ความสนใจและเชื่อมั่น ดังนั้นโอกาสที่จะประสบความสำเร็จจึงมีมากขึ้น
- (2) การคาดหมายพฤติกรรม ถ้ารู้ว่าคุณคนนั้นมีบุคลิกภาพอย่างไร จะทำนายได้ว่าในสถานการณ์ใดจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร
- (3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถบอกได้ว่าบุคคลหนึ่งแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่งได้โดยอาศัยการสังเกตดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอแก่ตัวบุคคลนั้น
- (4) การตระหนักในเอกลักษณ์ของบุคคล บุคลิกภาพ ทำให้คนมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นของตนเอง เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน
- (5) การปรับตัวเข้ากับคนอื่นๆ การที่รู้บุคลิกภาพของบุคคลอื่น ทำให้ปรับตัวเข้ากับเขาได้ง่าย เอาชนะศัตรูได้ แก้ปัญหาได้ บุคลิกภาพมีส่วนสำคัญช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น
- (6) ความสำเร็จ คนที่มีบุคลิกภาพดี ได้เปรียบคนอื่นเสมอ เป็นพื้นฐานแห่งความศรัทธา เชื่อถือแก่ผู้พบเห็น ช่วยให้ธุระการทำงานสำเร็จง่ายขึ้น ได้รับความร่วมมือ และการติดต่อด้วยดี ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่การงาน
- (7) การยอมรับ คนที่มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ใครๆ ก็เรียกร้องต้องการ ชอบให้ร่วมอยู่ในกลุ่มทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ

2.1.4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

อิริคสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 42 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1959) เชื่อว่าการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์นั้นมีได้หยุดอยู่แต่ในวัยเด็ก แต่จะมีการพัฒนาลักษณะต่างๆ ของบุคลิกภาพอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 44) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ประกอบด้วยพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล กล่าวคือ

(1) พันธุกรรม สิ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรมส่วนมากเป็นลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูงต่ำ ลักษณะเส้นผม สีผิว ชนิดของโลหิต โรคภัยไข้เจ็บบางชนิด และข้อบกพร่องทางร่างกายบางชนิด เช่นตาบอดสี ศีรษะล้าน นิ้วเกิน มือติดกัน ฯลฯ ซึ่งลักษณะทางกายเหล่านี้ เป็นอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น

(2) สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ ทั้งพัฒนาการทางกาย ทางจิต และบุคลิกภาพ คือบุคคลอื่นๆ รอบตัวเรา ครอบครัว กลุ่มคน และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์คนอื่นๆ นี้ จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ พฤติกรรมทางสังคมมนุษย์

(3) ช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล แสดงถึง ระดับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจอันเกิดจากอิทธิพลร่วมระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแม้ระยะสำคัญของพัฒนาการของมนุษย์ส่วนมากจะอยู่ในช่วงชีวิตเด็กเป็นส่วนมาก

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากอิทธิพลของพันธุกรรม สิ่งแวดล้อมและช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล

2.1.4.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว

จุง (Hall. And Lindzey. 1975 : 89 – 91; อ้างอิงจาก Jung. 1971) ให้ความเห็นว่า บุคลิกภาพแบ่งได้เป็น 2 มิติ (Dimension) คือ มิติที่มักแยกตัวเอง เมื่อเกิดความกดดันทางอารมณ์หรือที่เรียกว่า การเก็บตัว (Introversion) และมิติที่ชอบเข้าสังคม และชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เรียกว่า การแสดงออก (Extroversion) นอกจากนี้ จุง (Jung. 19 : 68) ก็ได้พยายามแยกแยะรายละเอียดของบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว เพื่อจะได้มองเห็นภาพความชัดเจนดังต่อไปนี้

บุคลิกภาพแสดงตัว (Extroversion) เป็นบุคคลที่มีลักษณะเด่นดังนี้

- (1) มีความเชื่ออยู่บนรากฐานของความจริง ข้อมูลที่ได้นั้นต้องยุติธรรม
- (2) มีอุปนิสัยที่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
- (3) พร้อมที่จะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ
- (4) ไม่เป็นผู้พะวงถึงตัวเองมากนัก
- (5) การปรับตัวมักเป็นในรูปการขดเขย

ผู้ที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว ถ้าจะเกิดวิปริตทางใจก็มักจะเป็นประเภท Hysteria

บุคลิกภาพเก็บตัว (Introversion) เป็นบุคคลที่มีลักษณะเด่นดังนี้

- (1) การตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับตนเองเป็นใหญ่
- (2) มีมาตรฐานและกฎเกณฑ์แน่นอน ควบคุมอุปนิสัยของตน
- (3) ไม่มีการยืดหยุ่นอะลุ่มอล่วย
- (4) พะวงถึงตนเองมากเป็นพิเศษ
- (5) การปรับตัวมักเป็นในรูปแบบการหลบหนี

ผู้ที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว ถ้าจะเกิดวិบัติทางใจก็มักจะเป็นประเภท Anxiety

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และแบบเก็บตัว สรุปได้ว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัว เป็นบุคลิกภาพที่ชอบเข้าสังคม เปิดเผย สามารถปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ ส่วนบุคลิกภาพแบบเก็บตัว เป็นบุคลิกภาพที่ไม่ชอบสมาคมกับบุคคลอื่น ขาดความยืดหยุ่นและตัดสินใจโดยใช้ตนเองเป็นหลัก ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน

2.1.4.5 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพ คือ ความพยายามที่จะอธิบายและสรุปลักษณะโครงสร้าง และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นระบบมีระเบียบรัดกุมเข้าใจได้ ในแต่ละทฤษฎีจะมีหลักการที่แตกต่างกันในรายละเอียดที่เน้นหนักซึ่งไปในด้านต่างๆ นักทฤษฎีแต่ละคนมีหลักการเหตุผลและความเชื่อมั่นเป็นของตนเอง ทฤษฎีของผู้ใดจะแพร่หลายไปมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความชัดเจนและความยากง่ายในการอธิบาย ตลอดจนการตีพิมพ์เผยแพร่ไปสู่แหล่งต่างๆ ได้กว้างขวางมากน้อยเพียงใด

ทฤษฎีบุคลิกภาพที่ใช้ประโยชน์ได้ดีจึงต้องสามารถอธิบายลักษณะต่างๆ ของบุคคลได้อย่างกว้างขวางและมีบูรณาการพอที่จะอำนวยให้พิจารณามนุษย์ได้ ในปัจจุบันมีทฤษฎีบุคลิกภาพหลายทฤษฎี ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่กว้างขวางซับซ้อน จนกระทั่งทฤษฎีหนึ่งไม่สามารถอธิบายลักษณะบุคลิกภาพได้ครอบคลุมชัดเจน ทุกทฤษฎียังมีจุดอ่อนซึ่งโต้แย้งได้

เพอร์วิน (Pervin. 1980 : 8) ได้แบ่งทฤษฎีบุคลิกภาพออกเป็นกลุ่มตามพื้นฐานความเชื่อของผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

(1) ทฤษฎีแรงขับ (Dynamic Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีรากฐานมาจากแรงขับภายในตัวบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลจะแตกต่างกันเพราะแรงผลักดันภายในที่แตกต่างกัน นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ Freud เป็นต้น

(2) ทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ (Phenomenological Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การศึกษาบุคลิกภาพต้องศึกษาโดยรวมแยกส่วนไม่ได้ มนุษย์ทุกคนมี

ศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ผู้นำทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ได้แก่ มาสโลว์ (Abraham Maslow) , รอเจอร์ส (Carl Rogers) เป็นต้น

(3) ทฤษฎีความเข้าใจ (Cognitive Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การรับรู้จากประสบการณ์ทางตรงต่างๆ ของบุคคล ทำให้เกิดความคิดเห็นและความเข้าใจรวมทั้งเจตคติในตัวของเขาเอง นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ ได้แก่ เคลลี (George A. Kelly) เป็นต้น

(4) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Approaches of Personality) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การศึกษาบุคลิกภาพต้องศึกษาจากพฤติกรรม เพราะเป็นสิ่งเดียวที่สามารถศึกษาและตรวจสอบได้ โดยเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติการในห้องทดลอง เพื่อดูว่าอะไรเป็นสิ่งที่กระตุ้นพฤติกรรมของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงหรืออีกนัยหนึ่งเชื่อว่าสิ่งเร้าภายนอกเป็นสาเหตุของพฤติกรรม นักทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ วัตสัน (J.B.Watson) , พาฟลอฟ (Ivan P. Pavlov) และ สกินเนอร์ (Skinner) เป็นต้น

(5) ทฤษฎีลักษณะนิสัย (Trait Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนามาจากทฤษฎีแบ่งประเภท (Type) โดยวิเคราะห์ถึงลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลในการโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ ได้แก่ ออลพอร์ท (Gardon W. Allport) , ไอเซนค์ (Hans J. Eysenck) , แคทเทล (Raymond B. Cattell) เป็นต้น

(6) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคลิกภาพเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้และบางครั้งถูกกำหนดด้วยการได้รับแรงเสริมในกรณีที่บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง นักทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ แบนดูรา (Albert Bandura) , มิสเชล (Walter Mischel) เป็นต้น

เพอร์วิน (สุรีย์ ห้วยธาร. 2535 : 18 ; อ้างอิงจาก Pervin. 1990) กล่าวว่า Hall และ Linddzed ทำการศึกษารวบรวมทฤษฎีบุคลิกภาพไว้ 4 แนวคือ

(1) กลุ่ม Clinical Observation จะเน้นที่ Psychodynamic Process เช่น Freud , Erikson , Jung , Adler , Sullivan เป็นต้น

(2) กลุ่ม Gestalt Psychology จะเน้นที่ประสบการณ์ของตนเองและสิ่งแวดล้อม เช่น Maslow , Rogers , Levin และ Kelly เป็นต้น

(3) กลุ่มของ Experimental Psychology จะเน้นที่ลักษณะคงที่ของคนที่สามารถวัดได้จากวิธีการทางจิตวิทยา ซึ่งเกิดจากการทำวิจัยเพื่อให้เข้าใจโครงสร้างบุคลิกภาพและการประเมินพฤติกรรม เช่น Cattell , Eysenck , Allport และ Sheldon เป็นต้น

(4) กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม เช่น ทฤษฎีของ Skinner , Miller และ Bandura เป็นต้น

จากเอกสารในการแบ่งกลุ่มทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีการแบ่งกลุ่มทฤษฎีในลักษณะแตกต่างกันมาก บางกลุ่มแบ่งตามลักษณะความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎี บางกลุ่มก็แบ่งตามลักษณะการศึกษาถึงโครงสร้างบุคลิกภาพ นอกจากนี้แต่ละทฤษฎีจะพูดถึงบุคคลในแง่ที่ต่างกัน เช่น ความคิด อารมณ์ ความต้องการ การกระทำ การแสดงออกและปฏิกิริยาต่างๆ เพราะทุกทฤษฎีพยายามกล่าวถึงบุคคลในทุกๆ ด้าน ดังนั้นจึงไม่น่าสงสัยว่า ทำไมทฤษฎีบุคลิกภาพเหล่านี้จึงมีการแบ่งกลุ่มต่างกัน และมีความแตกต่างกันในลักษณะโครงสร้างบุคลิกภาพ แม้ว่าบางทฤษฎีจะมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน แต่ละทฤษฎีจะมีจุดเด่นจุดด้อยอยู่ในตัว

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ ออลพอร์ท (Gordon Willard Allport) (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 24 – 25)

กอร์ดอน วิลลาร์ด ออลพอร์ท (Gordon Willard Allport) เกิดที่อินเดียแนนาในปี 1897 เขาเป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้เสนอทฤษฎีลักษณะนิสัยเป็นคนแรก ออลพอร์ท กล่าวว่า ไม่มีที่สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของคนได้ดีเท่ากับลักษณะนิสัย (Traits) เขาเชื่อว่าลักษณะนิสัยเป็นตัวกำหนดให้พฤติกรรมของมนุษย์มีความคงที่สม่ำเสมอ (Consistency) และเป็นแนวโน้ม (Predisposition) ต่อการตอบสนองและยังเป็น Generalized และ Focalized ของระบบประสาทที่สามารถตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น และเป็นแนวทางของการปรับตัวและการแสดงพฤติกรรม ออลพอร์ท เชื่อว่า ไม่มีคนสองคนที่จะเหมือนกันทุกอย่าง และไม่มีคนสองคนที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อเหตุการณ์เดียวกันได้เหมือนกัน พฤติกรรมของแต่ละคนสามารถตัดสินใจได้ด้วยโครงสร้างลักษณะนิสัย (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 24 – 25) ออลพอร์ท ได้กล่าวว่าลักษณะนิสัยเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพเป็นตัวจูงใจหรือก่อให้เกิดพฤติกรรม ออลพอร์ทและออตเบิร์ต (กุลธิดา รงศ์จิต ประภัสร์. 2535 : 23 – 25 ; อ้างอิงจาก Allport and Odbert. 1936) ได้ทำการเลือกพจนานุกรมอังกฤษ ซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลทั่วไปและพฤติกรรมเฉพาะที่แตกต่างจากพฤติกรรมเฉพาะที่แตกต่างจากพฤติกรรมของผู้อื่น จำนวน 17,953 คำ จากคำที่แสดงถึงพฤติกรรมทั้งหมด 400,000 คำ ส่วนใหญ่เป็นคำคุณศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออก ความคิด การรับรู้ ความรู้สึก

ออลพอร์ท (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 24 – 25) ได้แบ่งลักษณะบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

(1) ลักษณะสามัญ (Common Traits) คือลักษณะที่สามารถเปรียบเทียบบุคคลอื่นได้ทุกคน เช่น ค่านิยมทางสังคม ศาสนา เศรษฐกิจและการเมือง

(2) ลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Disposition) คือลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ และทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน นอกจากนี้อลพอร์ตยังได้แบ่งลักษณะเฉพาะบุคคล ออกเป็นส่วนย่อยๆ 3 ส่วน คือ

(2.1) Cardinal Trait หมายถึง ลักษณะเด่นของบุคคล ที่ผู้อื่นนึกถึงและมี อิทธิพลเหนือลักษณะอื่นของเขาหมด ทำให้บุคลิกภาพนี้เป็นที่อ้างอิงกับบุคคลอื่น

(2.2) Central Traits หมายถึง ลักษณะที่มีร่วมกับคนอื่น แต่เมื่อนับจำนวน ร่วมกันน้อยมากเพียงแค่ 3-4 ลักษณะเท่านั้น

(2.3) Secondary Trait คือ เจตคติของบุคคลที่มีในการตอบโต้สถานการณ์ที่ ต่างกันทุกคนมีลักษณะที่แตกต่างกัน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเกิดขึ้นและสร้างความหมาย ให้กับตัวมันเองโดยไม่เกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตและไม่ได้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการทาง ร่างกายหรือสังคม

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ จุง (Carl Jung) (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 18 ; อ้างอิงจาก Jung. 1921)

จุง (Carl Jung) เป็นจิตแพทย์ชาวสวิส เกิดในปี ค.ศ. 1875 เขาได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่อธิบายถึงลักษณะนิสัย และประเภท ไว้โดยเขากล่าวว่าลักษณะนิสัย หมายถึง การกระทำเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นเช่นนั้นทุกครั้งเมื่อมีสิ่งกระตุ้นชนิดใดชนิดหนึ่งที่ คงที่แน่นอนมาเร้า

ส่วนในเรื่องของ ประเภท นั้นเขาเป็นคนแรกที่อธิบายบุคลิกภาพโดยแบ่งเป็น 2 มิติ คือ Introversion – Extroversion เขากล่าวว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างทางจิตใจเป็นสิ่งที่ลึกลับซับซ้อนอย่าง มากและอยู่ตรงข้ามกันอย่างมีความเกี่ยวข้องกันในตัวของมันเอง” สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นพื้นฐาน ทฤษฎีบุคลิกภาพที่จุงใช้อธิบายบุคลิกภาพคือ Introversion – Extroversion ว่ามีความแตกต่างกัน เพราะ Libido Movement คือแนวโน้มของพลังทางสัญญาณของบุคคลที่ถูกผลักดันออกมาตรงๆ ต่อ สิ่งแวดล้อมภายนอก หรือต่อสภาวะทางจิตของตนเอง (ประจิตต์ ประจักษ์จิตต์. 2525 : 11) จุงได้ อธิบายลักษณะของ Introversion และ Extroversion มีลักษณะดังนี้

บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert Type) มีลักษณะดังนี้

- (1) ชอบอยู่คนเดียวเงียบๆ มักจะหวาดระแวง
- (2) เก็บความรู้สึกไม่ค่อยแสดงออก
- (3) ชอบคิดในใจแบบเพ้อฝัน
- (4) ตัวเองมีความสำคัญยึดตัวเองเป็นใหญ่
- (5) มีการวางแผนในการทำงาน

- (6) อารมณ์ค่อนข้างคงที่
- (7) ปรับตัวไม่ค่อยได้ เปลี่ยนแปลงยาก
- (8) มักจะปรับตัวแบบหลบหนีสังคม

จึง ได้แบ่งบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert Type) ออกเป็น 4 แบบ ตามความรู้สึกนึกคิด คือ

(ก) Introvert Thinking Type พวกนี้ได้รับอิทธิพลจากความคิด และความคิดนั้นมาจากภายในตัวเขาเอง ไม่ได้มาจากความเป็นจริงในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในธรรมชาติ ไม่ชอบเสี่ยงการทำอะไร พวกนี้เป็นนักคิดและนักปรัชญา

(ข) Introvert Feeling Type พวกนี้มีลักษณะเงียบขรึม ไม่ชอบการสื่อสารติดต่อกับใคร ไม่สามารถเข้าใจพฤติกรรมของเขาได้ เพราะว่าเก็บอารมณ์ ความรู้สึกได้เก่งมาก

(ค) Introvert Sensation Type พวกนี้เป็นพวกที่บุคคลอื่นไม่สามารถจะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดการตัดสินใจ หรือการยึดอะไรเป็นมาตรฐาน

(ง) Introvert Intuitive Type พวกนี้ไม่ค่อยก้าวหน้า เป็นศิลปินที่ขาดความเพื่องาน เป็นนักประพันธ์ที่มีแต่ความคิดเพื่องานแต่ไม่ได้เขียนเรื่องราวออกมา เป็นพวกทำนายโชคชะตาคมอดู

บุคลิกภาพแบบเก็บตัว ส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้ คือ เป็นคนชอบแยกตัวเองออกจากสังคม อยู่โดดเดี่ยว สำรวจตัวเองโดยใช้ความคิดของตนเองเป็นหลัก วิพากษ์วิจารณ์และควบคุมตนเอง บุคลิกภาพภายนอกที่ปรากฏแก่สายตาบุคคลอื่นๆ ในสังคมเป็นแบบเย็นชา บุคคลมีบุคลิกภาพแบบนี้ จงว่าเป็นพวกที่ชอบเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามแนวความคิดของตนเอง มากกว่าที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก

บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extrovert Type) มีลักษณะดังนี้

- (1) ชอบคบค้าสมาคมพูดคุยกับผู้อื่น
- (2) คล่องตัวพูดเสียงดังชัดเจน
- (3) ชอบกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว
- (4) ทำงานโดยไม่ต้องวางแผนล่วงหน้า
- (5) ปรับตัวได้รวดเร็ว
- (6) ชอบเป็นผู้นำ เข้ากับผู้อื่นได้ดี
- (7) อารมณ์ไม่คงที่เปลี่ยนแปลงได้บ่อย
- (8) ชอบปรับตัวด้วยการชดเชย

บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว มักจะเป็นบุคคลที่สนใจในการนำตัวเข้าไปพัวพันกับสิ่งแวดล้อมและคนอื่น เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

จุง ได้แบ่งบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extrovert Type) ตามลักษณะของความรู้สึกนึกคิด การกระทำและสัมผัส โดยแบ่งเป็น 4 แบบ

(ก) Extrovert Thinking Type เป็นพวกที่มีแนวโน้มที่จะกระทำตามข้อมูลที่ได้ศึกษามาใช้เป็นเครื่องตัดสินใจ จัดการกับสิ่งต่างๆ ที่เขาสามารถจะกระทำได้ แต่ถ้าใช้ทฤษฎีนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ บางคนเชื่อมั่น ยึดมั่นกับการตั้งวัตถุประสงค์จนขาดความยืดหยุ่นได้เหมือนกัน

(ข) Extrovert Feeling Type เป็นพวกที่มีวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกรอบๆ ตัว ซึ่งมีอิทธิพลต่อเขาได้ง่าย ทำให้อารมณ์โน้มเอียงไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีเจตคติว่าถ้าสิ่งใดทำให้มีความรู้สึกที่ดี มีอารมณ์ที่ดีสิ่งนั้นย่อมจะดีด้วย

(ค) Extrovert Sensation Type พวกนี้ชอบความเจริญมากเกินไปยึดแน่นกับวัตถุประสงค์และประสบการณ์ที่เป็นจริง สนใจในรูปธรรม ชอบหาความสุขในสิ่งคม เช่น ชอบดื่มเหล้าดี อาหารอร่อย ผู้หญิงสวย คติอยู่กับการรับประทาน ดื่มและสนุกสนาน

(ง) Extrovert Intuitive Type การที่เขาสนใจสิ่งแวดล้อมและปฏิเสธในบางครั้ง ทำให้เขาเกิดความคิด ความรู้สึก สามารถแยกความแตกต่างของกลุ่มสังคมที่ซับซ้อนได้รู้จักหลักเลียงได้รวดเร็ว พวกนี้มักเป็นพ่อค้า นักการเมือง

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพแบบกล้าแสดงออก มีลักษณะดังนี้คือ เป็นคนที่แสวงหา และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ชอบการสังสรรค์และเข้าสังคม มีการยอมรับและปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ เป็นคนที่พูดคุยนุกสนานเป็นกันเอง คบคนง่าย บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบนี้ ชอบที่จะแสวงหาประสบการณ์ชีวิต โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจริงๆ มากกว่าการอ่านจากหนังสือหรือนั่งคิดเอาเอง

จุง (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 18 ; อ้างอิงจาก Jung. 1921) เสนอว่า Intraversion กับ Extraversion มีความสัมพันธ์กับ Mental illness ที่แตกต่างกันกล่าวคือ คน Introvert ถ้าป่วยทาง Mental illness จะป่วยเป็น Psychathenia ซึ่งเป็นกลุ่มอาการทางจิตที่ประกอบด้วยความวิตกกังวล ความเหนื่อยหน่าย ความกลัว ความย่ำคิดย่ำทำ นอกจากนี้ จุง ยังกล่าวอีกว่า คนแบบ Extrovert ถ้าป่วยทาง Mental illness จะเป็นพวก Hysterical Disorster เช่น หมดสติ ตาบอด การมองภาพที่แคบลง อัมพาต ซึ่งเป็นอาการป่วยไม่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องของอวัยวะ

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ กิลล์ฟอร์ด (J.P. Guilford) (สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์. 2536 : 16-18)

กิลล์ฟอร์ด (J.P. Guilford) เกิดในปี ค.ศ. 1940 เป็นนักทฤษฎีบุคลิกภาพคนแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ มาใช้ในการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพ เขาได้

แบ่งลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลตามคุณลักษณะได้ 7 ลักษณะ (สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์. 2536 : 16-18) คือ

- (1) ด้านความสนใจ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงานด้วยมือ
- (2) ด้านความต้องการ เป็นความปรารถนาที่มีอยู่ชั่วชีวิตของมนุษย์ เช่น ความต้องการยกย่องนับถือ
- (3) ด้านเจตคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ และความคิดเห็น เช่น เจตคติทางการเมือง
- (4) ด้านความถนัดตามธรรมชาติ เป็นเรื่องความสามารถของบุคคลที่ปฏิบัติงานต่างๆ
- (5) ด้านสภาพของอารมณ์ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกเช่นความเชื่อมั่นในตนเอง
- (6) ด้านสรีรวิทยา เป็นเรื่องการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ
- (7) ด้านรูปร่างภายนอก เป็นเรื่องของโครงสร้างหรือรูปร่างของร่างกาย เช่น ความสูง น้ำหนัก

ลาเซอร์สัน (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 28 ; อ้างอิงจาก Lazerson. 1975) กล่าวว่า ไอเซนค์ (Eysenck) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบจากแบบสอบถามบุคลิกภาพในประชาชนทั่วไป พบลักษณะใหญ่ๆ 3 แบบ คือ

- (1) Intraversion – Extraversion
- (2) Neuroticism – Stability
- (3) Psychoticism

สำหรับกลุ่มปกติแล้ว ใน 2 แบบแรก เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพ และเป็นตัวชี้ให้เข้าใจถึงพฤติกรรมได้อย่างกว้างขวาง dimension ทั้ง 2 แบบ เป็นอิสระต่อกัน

ไอเซนค์ (สุริย์ ห้วยธาร. 2535 : 28 - 29 ; อ้างอิงจาก Eysenck:1969) ได้บรรยายลักษณะบุคลิกภาพ ไว้ดังนี้

บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Intraversion) คือ บุคลิกภาพที่มีลักษณะเงียบเฉย เก็บตัว เบื่อไม่ชอบสังคมกับคนอื่นๆ มองเข้าสู่ตนเอง ชอบอ่านหนังสือ และค้นคว้าตามลำพังมากกว่าที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ สนุกกับคนยาก มีการเตรียมก่อนทำ ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวังเกินไป ไม่ชอบกิจกรรมที่ตื่นเต้น โดดโผน ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความเคร่งขรึม ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย ควบคุมความรู้สึกพอใจไม่พอใจไว้ได้มาก มีพื้นอารมณ์ไม่เปลี่ยนแปลงง่ายดูน่าเชื่อถือ บางครั้งมองแต่ในแง่ร้ายยึดถือแบบมาตรฐานจรรยาบรรณของสังคมมาก

บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) คือ บุคลิกภาพที่มีลักษณะการแสดงออกที่มีอัตราค้ำยไม่ตรี ชอบเข้าสังคม มีเพื่อนมาก ชอบพูดคุยกับคนอื่น ไม่ชอบทำงานตามลำพัง ชอบทำกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น ชอบเสี่ยงทำอะไรที่มันค้วน ค่อนข้างผลุนผลัน ชอบทำตลกขบขัน ไม่ชอบความจำเจ ไม่กังวล ชอบทำตามตามสบาย เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ชอบสนุกร่าเริง มีแนวโน้มที่จะแสดงความก้าวร้าวและความรู้สึกออกมาตรงๆ ไม่ค่อยน่าเชื่อถือ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และแบบเก็บตัวแล้ว จะเห็นได้ว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัวเป็นบุคลิกภาพที่ชอบเข้าสังคม เปิดเผย สามารถปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ ส่วนบุคลิกภาพแบบเก็บตัว เป็นบุคคลที่ไม่ชอบสมาคมกับคนอื่น ขาดความยืดหยุ่น และตัดสินใจอะไรโดยใช้ตนเองเป็นหลัก ซึ่งบุคลิกภาพทั้งสองแบบ ดังที่กล่าวมาแล้วน่าจะมีผลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2.1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

2.1.5.1 ความหมายของสุขภาพจิต

สุขภาพจิต (Mental Health) ได้มีผู้ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้อย่างกว้างขวางหลายลักษณะดังนี้

ฝน แสงสิงแก้ว (2521 : 57) ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้คือ สุขภาพจิต หมายถึง สภาวะของชีวิตที่มีสุขภาพจิตดี คือผู้ที่สามารถปรับตนเองอยู่ได้ด้วยความสุขในโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 2) ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้คือ สุขภาพจิต หมายถึง ความสมบูรณ์ของจิตใจที่ปราศจากอาการผิดปกติต่างๆ ทางจิต เช่น โรคจิต โรคประสาท ฯลฯ มีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในสังคม โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจ

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2527 : 2) ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้คือ สุขภาพจิต หมายถึง ภาวะทางจิตของแต่ละคน ซึ่งสามารถที่จะอยู่กับตัวเองได้อย่างเป็นสุข และอยู่กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับของสังคม หรือเป็นผู้ที่มีความสมดุลระหว่างตนกับสังคม

สุรางค์ จันทน์เอม (2527 : 2) ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้คือ สุขภาพจิต หมายถึง สมรรถภาพในการปรับปรุงตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความคิดถูกต้อง แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมการแพทย์ (2529 : 3) ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้คือ สุขภาพจิต หมายถึง สภาพของจิตใจของบุคคลที่สามารถแก้ปัญหา สามารถปรับตัวและปรับจิตใจได้อย่าง

เหมาะสมกับสังคมและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสุขสบายตามอัตภาพและปราศจากอาการโรคจิต โรคประสาท

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 6) ได้สรุปความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า หมายถึง ความสมบูรณ์ทางจิตใจของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปราศจากโรคจิต โรคประสาท มีความสามารถในการปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางใจ มีสมรรถภาพในการทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) (ดนัย ไชโยธา. 2532 : 12) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความสัมพันธ์อันดีงามกับบุคคลอื่น และดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสะดวกอย่างสุขสบาย รวมทั้งสนองความต้องการของตนเองในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจเกิดขึ้น ทั้งนี้คำว่า สุขภาพจิตมิได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ปราศจากอาการของโรคประสาท และโรคจิตเท่านั้น

จาโฮดา (Jahoda. 1970 : 28 – 35) กล่าวว่า สุขภาพจิตหมายถึง การที่มีสภาวะทางจิตที่สมบูรณ์ และการมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ของแต่ละคนนั้น จะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ทั้ง 6 ประการ คือ เจตคติที่มีต่อตนเอง การสร้างความเจริญเติบโตและพัฒนาการให้บังเกิดขึ้นกับตนเอง การสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพของตนเอง การมีอิสรภาพในการปกครองตนเอง การรับรู้ความเป็นจริง และความรอบรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สุขภาพจิต หมายถึง ความสมบูรณ์ทางจิตใจของมนุษย์ อันจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นโรคจิต ไม่เป็นโรคประสาท อีกทั้งมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในทุกสภาวะแวดล้อม มีความมั่นคงทางจิตใจ มีสมรรถภาพในการทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และสามารถที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้ดี

2.1.5.2 ความสำคัญของสุขภาพจิต

อัจฉรา สุขารมณ (2529 : 2) กล่าวว่า ประเทศที่เจริญจะต้องประกอบด้วย ทรัพยากร คือ บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี โดยที่ประชากรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การรับผิดชอบย่อมแตกต่างกันไปตามวัย วัยเด็กมีหน้าที่รับผิดชอบด้านศึกษาเล่าเรียน ช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้อง เพื่อนร่วมโรงเรียน และเพื่อนบ้าน พอเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวต่อหน้าที่การงานของตน และต่อสังคมรอบข้างรู้สึกที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบด้านด้วย

ความสำคัญของสุขภาพจิตในชีวิตประจำวัน คือ การให้บุคคลมีความรับผิดชอบใน การงานที่ตนทำทั้งทางด้านส่วนตัวและทางด้านสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้ความสามารถ ของตน มีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ให้เป็นคนที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน การประกอบอาชีพและ พยายามแก้ปัญหาต่างๆ ที่ตนประสบให้เป็นไปอย่างดีที่สุดในสายตาของตนเองและสังคม

ศรีสุดา ชินรัตนตรัย (2535 : 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็ก นักเรียนว่า ความสำคัญของสุขภาพจิตต่อเด็กในสถานการณ์การเรียนการสอน คือ ในสถานการณ์ การเรียนการสอน ถ้าเด็กนักเรียนมีสุขภาพจิตดี เด็กมีความสบายใจ มีความสนุกสนานในการเล่า เรียนและอยู่ร่วมกับเพื่อนฝูงได้ดี และความสำคัญของสุขภาพจิตต่อครู นักสังคมสงเคราะห์และผู้ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เด็กวัยรุ่นและเพื่อนร่วมงาน คือช่วยให้ความกระจำในเรื่องความเจริญเติบโตและ พัฒนาการของมนุษย์ที่ตนมีความเกี่ยวข้องด้วยและยังจะเข้าใจบุคลิกภาพของผู้ร่วมงาน ความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัว เพื่อนฝูง โรงเรียนและชุมชน

ความสำคัญของสุขภาพจิตนั้น มีความจำเป็นและมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ใน ชีวิตประจำวันมากในหลายๆ ด้านดังนี้

(1) ด้านการศึกษา ผู้ที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนการศึกษาต้องมีจิตใจที่ปลอด ไปร้ง มีสมาธิ มีความตั้งใจที่จะศึกษาให้สำเร็จ

(2) ด้านอาชีพการงาน ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมมีกำลังใจต่อสู้อุปสรรค ไม่ท้อแท้ เบื่อ หน่าย มีความอดทนต่อสิ่งที่มากระทบ ไม่ว่าจะเป็นการงานหรือบุคคลรอบข้าง งานจึงจะบรรลุผล สำเร็จ

(3) ด้านชีวิตครอบครัว ความรัก ความอบอุ่นของคนในครอบครัว การมีสุขภาพจิต ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว นำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(4) ด้านเพื่อนร่วมงาน ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดี การ ทำงานพบปะคนจำนวนมาก การยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำให้เราได้ทำงานได้อย่าง ประสพผลสำเร็จ และมีความสุขกับการทำงานที่เราทำ

(5) ด้านสุขภาพร่างกาย ถ้าสุขภาพจิตดี ร่างกายก็แข็งแรงสมบูรณ์ มีกำลังใจที่จะ ต่อสู้ต่ออุปสรรคนานับประการ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ร่างกายก็คล่องแคล่วว่องไว ดังคำกล่าวที่ว่า “จิตใจที่สดใสย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์”

2.1.5.3 ลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2527 : 6) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของผู้ที่มีสุขภาพจิตดีไว้ ดังนี้

(1) มีเป้าหมายในชีวิตเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ตามความเป็นจริง และมีลักษณะ
สร้างสรรค์

(2) มีนิสัยในการทำงานที่ดี

(3) มีนิสัยในการควบคุมอารมณ์ดีมีความอดทนต่อความไม่สมหวังสูง

(4) มีนิสัยในการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่เป็นอันตรายทั้งตนเองและบุคคลอื่น

กรมการแพทย์ (2529 : 3) ได้เสนอแนวทางพิจารณาลักษณะของบุคคลที่มี
สุขภาพจิตดี ไว้ดังนี้

(1) ไม่มีโรคทางกายและจิตใจ

(2) มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

(3) มีความสามารถที่จะปรับตัวในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

(4) สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนแวดล้อมได้ตามสถานการณ์

ของตนเอง

(5) สามารถปรับตัวปรับใจให้เกิดความพึงพอใจ และมีความมั่นคงต่อความขัดแย้งที่

เกิดขึ้น

2.1.5.4 แบบสอบถาม ไทยจีเอชคิว (Thai GHQ : Thai General Health
Questionnaire)

Thai GHQ เป็นแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตที่พัฒนามาจาก General Health
Questionnaire ของโกลด์เบิร์กและพอล วิลเลียม (David Goldberg and Paul Williams.
1988) แปลเป็นภาษาไทยโดย นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคนอื่นๆ (2539 : 1-17) เป็น
แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต ที่ได้รับการยอมรับกว้างขวางที่สุดฉบับหนึ่งในปัจจุบัน โดยจะบอกได้
ว่าบุคคลนั้นมีปัญหาด้านสุขภาพจิตหรือไม่ แต่ไม่สามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นโรคจิตเวชชนิดใด เป็น
แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบด้วยตนเอง และได้รับการออกแบบมาสำหรับคัดกรองปัญหาสำคัญ 2
ประการคือ การไม่สามารถดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ได้อย่างปกติสุขตามที่ควรจะเป็น และการมี
ปัญหาที่ทำให้เกิดความทุกข์ใจ โดยเน้นถึงปัญหาที่ผิดไปจากสภาวะปกติของบุคคลนั้นๆ มากกว่า
ลักษณะที่เป็นลักษณะประจำของบุคคลนั้นๆ เช่น ปัญหาบุคลิกภาพ ข้อคำถามของ จีเอชคิว จะ
ครอบคลุมปัญหาใหญ่ๆ 4 ด้านคือ ความรู้สึกไม่มีความสุข (Unhappiness) ความวิตกกังวล
(Anxiety) ความบกพร่องเชิงสังคม (Social Impairment) และความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ
(Hypochondriasis)

จีเอชคิว ฉบับเต็ม (GHQ – 60) ประกอบด้วยคำถาม 60 ข้อ และมีฉบับอื่นๆ อีกคือ
จีเอชคิว – 30 และ จีเอชคิว – 12 ซึ่งมีข้อคำถาม 30 และ 12 ข้อ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมี

จีเอสคิว – 28 ซึ่งเป็น Scaled GHQ คือ แบ่งคะแนนเป็น 4 กลุ่มใหญ่ได้แก่ อาการทางกาย (Somatic Symptoms) อาการวิตกกังวลและการนอนไม่หลับ (Anxiety and Insomnia) ความบกพร่องทางสังคม (Social Dysfunction) และอาการซึมเศร้าที่รุนแรง (Severe Depression)

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ไทยจีเอสคิว ฉบับต่างๆ พบว่า ไทยจีเอสคิว -30 เป็นฉบับที่มีพื้นที่ใต้ ROC curve สูงที่สุด และมีค่าถ่วงจำเพาะ และค่า Positive predictive value ดีที่สุด รวมทั้งค่า misclassification rate ต่ำที่สุดด้วย ส่วน ไทยจีเอสคิว – 60 นั้น แม้จะมีค่าความแม่นยำตรงดีใกล้เคียงกับ ไทยจีเอสคิว – 30 และมีค่าความเชื่อถือได้ดีที่สุดในแง่ของความยาวมากกว่า

ดังนั้นในทางปฏิบัติ ไทยจีเอสคิว – 30 จึงน่าจะเป็นฉบับเหมาะสมที่สุด ส่วนไทย จีเอสคิว – 28 นั้นมีความเหมาะสมในกรณีที่ต้องการคะแนนของ Sub-scale ต่างๆ เพื่อดูรายละเอียดของอาการและ ไทยจีเอสคิว -12 แม้จะค่าความแม่นยำตรงและความเชื่อถือได้ต่ำกว่าฉบับอื่นๆ ก็ไม่ได้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีข้อดีที่มีขนาดสั้น กระทัดรัด โดยรวมจึงอาจกล่าวได้ว่า ไทยจีเอสคิว – 30 น่าจะดีที่สุด ก็อาจจะเลือกใช้ฉบับอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

2.1.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

2.1.6.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์

กู๊ด (Good, 1973 : 254) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถ รูปร่างลักษณะ การกระทำกิจวัตรของตนเองในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 208 – 209) ได้สรุปแนวคิดของจิตวิทยาในเรื่องอัตมโนทัศน์ไว้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเองทั้งทางสุขภาพร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ รูปร่างหน้าตา อารมณ์ ความรู้สึก คนที่มีอัตมโนทัศน์ดีหรือทางบวก มักเกิดความมั่นใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าในการแสดงความสามารถ แต่ถ้ามีมากเกินไปมักจะเป็นคนขี้โมโห ขี้คุย มักกล่าวยกตนข่มท่านบ่อยครั้ง และมักดูถูกความสามารถของคนอื่นด้วยว่าด้อยกว่าตน สำหรับคนที่มีอัตมโนทัศน์ไม่ดีหรือในทางลบ มักไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความสามารถในตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น ถ้ามีมากเกินไป มักจะเป็นคนที่ดูถูกตนเอง คิดว่าตนเองมีปมด้อย มีการถ่อมตัว และเกรงกลัวหรือยอมทำตามผู้อื่น โดยเฉพาะคนที่มีลักษณะเก่งกว่าเขา โดยทั่วไปบุคคลมักมีอัตมโนทัศน์เป็น 2 รูปแบบ คือ

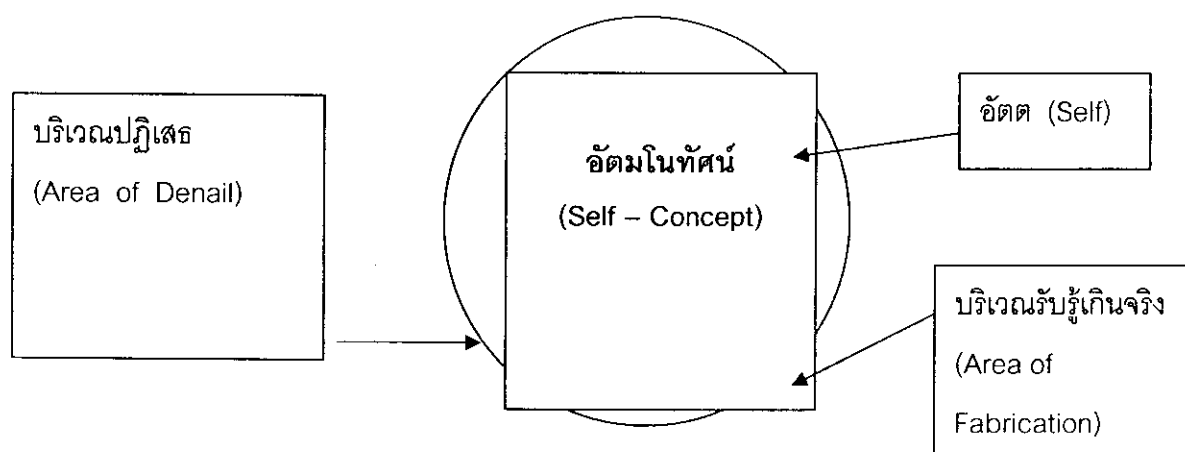
- (1) การมีอัตมโนทัศน์ที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง (Real Self – Concept)
- (2) การมีอัตมโนทัศน์ตามอุดมคติ (Idea Self)

คนที่มีอัตมโนทัศน์ที่ถูกต้องและเหมาะสม คือ คนที่มีอัตมโนทัศน์ที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงที่สอดคล้องกัน หรือเช่นเดียวกับอัตมโนทัศน์ในอุดมคตินั่นเอง

สุริน คล้ายรามัญ (2528 : 10) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับหรือเกี่ยวข้องทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้สึกที่มีเกี่ยวกับตนเองของบุคคลนี้ ไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกับผู้อื่นรู้สึกต่อดน ความรู้สึกความเข้าใจ และความรู้สึกของคนที่เข้าใจว่าตนเองเป็นเช่นนั้น เพราะบุคคลอาจจะมีความคิดเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

พรณี ชูทัย เจนจิต (2528 : 182) ให้ความหมายว่า อัตตา (Self) และจิตรู้สำนึก (Ego) มีความหมายในลักษณะที่เป็นเจตคติ ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ผ่านมามาตั้งแต่อดีต มีผลต่อการปรับตัวและกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

แม็คเดวิด และ ฮารารี (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2534 : 180 ; อ้างอิงจาก Mc David & Harari) ได้แยกและเปรียบเทียบความหมายระหว่างคำว่า “อดีต” กับ “อัตมโนทัศน์” ไว้ว่า อดีต คือ ส่วนรวมของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และความรู้สึกต่างๆ ส่วนอัตมโนทัศน์ คือ โครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลมีต่อ “อดีต” อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และได้เสนอแผนภาพเกี่ยวกับ “อดีต” และ “อัตมโนทัศน์” ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงการเปรียบเทียบ “อดีต” กับ “อัตมโนทัศน์”

ที่มา : พรณี ชูทัย เจนจิต. (2534). จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน. หน้า 180.

จากภาพประกอบ 1 ส่วนวงกลมคือส่วนที่เป็น “อดีต” ทั้งหมดของบุคคล ส่วนของสี่เหลี่ยมคือส่วนของ “อัตมโนทัศน์” บริเวณปฏิเสธ (Area of Denial) คือส่วนของอดีต ที่อัตมโนทัศน์ รู้ไม่ได้หรือไม่ยอมรับ อาจเป็นไปได้ทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี และบริเวณรับรู้เกินจริง (Area of Fabrication) คือส่วนของอัตมโนทัศน์ที่รับรู้เกิน อดีต ที่เป็นจริงอาจเป็นไปได้ทั้งลักษณะที่ดี

และไม่ดีเช่นเดียวกัน บริเวณรับรู้เกินจริงก่อให้เกิดการรับรู้อย่างผิดๆ และบิดเบือนการรับรู้ได้ ดังนั้น
อัตมโนทัศน์จึงจำเป็นต้องตรงกับอดีตที่แท้จริงเสมอไป

ทิสนา แชมมณี (2536 : 26) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นผลมาจากการรับรู้ของตน
ที่มีต่อตนเอง เช่น การรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร มีความสามารถอะไร มีปัญหาหรือปมด้อยอะไร
เป็นต้น ความเชื่อ ความรู้สึก และความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับตนเองที่รวมกันเข้านี้จะเป็เครื่องบ่งชี้
หรือตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น

เจอซิล (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2541 : 424 ; อ้างอิงจาก Jersild. 1995)

อัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้ตนเอง ซึ่งหมายถึงการรับรู้ ความรู้สึกทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับ
ตนเองในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆ รวมทั้งรูปร่างลักษณะ
ทางด้านร่างกาย

ซิลเวอร์แมน เสาวนีย์ บุญสูง. 2542 : 5 ; อ้างอิงจาก Silverman. 1971) กล่าวว่า
อัตมโนทัศน์ เป็นการคิดเกี่ยวกับตนเองในลักษณะต่างๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เก่า เป็น
สิ่งที่แสดงบุคลิกภาพว่าเป็นคนเช่นไร อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลสามารถที่จะเชื่อมโยงกับ
อัตมโนทัศน์ของบุคคลอื่นที่เหมือนกันได้ จึงทำให้บุคคลนั้นปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่อาศัยอยู่ได้
ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดไม่สามารถเชื่อมโยงอัตมโนทัศน์ของตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่นได้จะทำ
ให้บุคคลนั้นไม่สามารถปรับตัวได้

เบิร์น (สกุณา ถาวรกาญจน์. 2543 : 14 ; อ้างอิงจาก Burns. 1979) ให้
ความหมายไว้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง เจตคติส่วนบุคคลอันเกิดจากกระบวนการทางจิตวิทยาและ
สังคมวิทยาของแต่ละบุคคล อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลประกอบด้วยอัตมโนทัศน์ 3 ส่วน คือ
อัตมโนทัศน์ตนเองที่คิดว่าตนเป็น (Cognised – self) อัตมโนทัศน์ตนเองที่คิดว่าคนอื่นมอง
(Others – self) และอัตมโนทัศน์อย่างที่ดีอยากจะเป็น (Idea – self) อัตมโนทัศน์ที่ปกตินหมายถึง
อัตมโนทัศน์ที่มีการรับรู้ของอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ส่วนสอดคล้องกัน

เฮอร์ลิค (พรณี จันทราช. 2544 : 11 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964) ได้กล่าวถึง
อัตมโนทัศน์ว่า เป็นการรับรู้ตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายรับรู้เกี่ยวกับรูปร่าง
หน้าตาสุขภาพ ส่วนด้านจิตใจเป็นการรับรู้ความรู้สึกนึกคิด รับรู้การปรับตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง
และอารมณ์ของตนเอง ซึ่งในแต่ละคนนั้นอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ขึ้นอยู่กับ
ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ด้วย

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544 : 64) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ คือ ตนในส่วนที่
เป็นความคิดเห็นที่คนเรามีต่อตนเอง หรือมองตนเองว่าเป็นคนอย่างไร ตนส่วนนี้มีอิทธิพลเป็นอย่าง
มากต่อความนึกคิดและการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์

ลักษณะ สรีรวิวัฒน์ (2544 : 134) ได้ให้ความหมายอัตมโนทัศน์ ว่าเป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั่นเอง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านต่างๆ เป็นการรับรู้ตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา มีทั้งอัตมโนทัศน์ที่ดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับการรับรู้ตนเองในสถานการณ์แต่ละขณะ ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลนั้น

2.1.6.2 แนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

เบอร์น (Burns. 1982 : 15 – 23) ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ คือ แนวคิดในเชิงปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic interaction) เป็นลักษณะการปฏิบัติต่อกันของมนุษย์ในสังคมที่อาศัยการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ทั้งภาษาและอากัปกิริยาท่าทางเป็นสัญลักษณ์ ในแนวคิดนี้มีนักทฤษฎีที่สำคัญคือ มีด (Mead) และคูลลี (Cooley)

มีด (Burns. 1982 : 15 – 23; อ้างอิงจาก Mead:1979.) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ "อัตตา" (Self) ว่าเป็นกระบวนการทางสังคม โดยได้เสนอว่า "อัตตา" นั้นเป็นกระบวนการทางสังคมที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่ง "อัตตา" ได้แบ่ง ออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ "I" และ "Me" โดยที่ "I" จะเป็นส่วนที่กระตุ้นกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลเป็นลักษณะที่ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์และไม่สามารถทำนายได้ ส่วน "Me" จะเป็นผู้กำหนดทิศทางของการกระทำนั้น และได้กล่าวว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งจะทำให้บุคคลได้ทราบว่าคุณค่าอื่นปฏิบัติต่อตนอย่างไรและตัวเขาต้องทำตัวอย่างไรเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลจึงพยายามกระทำในสิ่งที่สังคมคาดหวังเพื่อให้บุคคลอื่นยอมรับตน เมื่อบุคคลต้องการให้คนอื่นยอมรับเขาจะพยายามลอกเลียนแบบพฤติกรรมหรือความคิดจากบุคคลใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อตัวเขา สำหรับอัตมโนทัศน์นั้น มีด (Mead) ได้อธิบายว่าเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น บุคคลเริ่มรู้จักตนเองและตอบสนองต่อตนเองเช่นเดียวกับที่ผู้อื่นมองและตอบสนองต่อตัวเขาบุคคลจะมีความใส่ใจต่อปฏิกิริยาของบุคคลอื่น และพยายามคาดคะเนปฏิกิริยาของผู้อื่น เพื่อตัวเองจะได้ประพฤติตนให้เหมาะสม ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลจึงได้รับอิทธิพลจากบุคคล และทำให้บุคคลพัฒนาทัศนคติต่อตนเองขึ้นมาได้ กล่าวคือบุคคลจะประเมินค่าของตนเองเหมือนกับที่ผู้อื่นประเมินเขา ดังที่ มีด (Mead) ได้สรุปไว้ว่าสังคมเป็นตัวหล่อหลอมอัตมโนทัศน์

คูลลี ((Burns. 1982 : 15 – 23;อ้างอิงจาก Cooley.1979) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับตนไว้ใน Looking Glass Self ว่าเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ทำที่ของบุคคลที่เราปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นจะเหมือนกระจกส่องให้เราเห็นว่าเราเป็นอย่างไร เหมือนกับบุคคลอื่นเห็นเราเช่นเดียวกัน ซึ่งเขาได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของบุคคลได้รับอิทธิพลมาจากที่บุคคลนั้นเชื่อว่าคนอื่นนั้นติดต่ออย่างไรกับเรา ประเมินเราอย่างไร แล้วเรามีความรู้สึกภาคภูมิใจหรือละอายใจจากการประเมินนั้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองประกอบด้วย

(1) คนอื่นมองภาพพจน์ของเราอย่างไร เป็นภาพรวมในด้านต่างๆ ที่คนอื่นเขาคิดอย่างไรกับเรา โดยที่เรายังไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

(2) เป็นภาพการให้คำจำกัดความกับสิ่งที่ปรากฏออกมาเมื่อมีการปะทะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การแสดงของบุคคลอื่นที่มีต่อตัวเราจะถูกตีความออกมาว่าเขาคิดอย่างไรกับเรา

(3) ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อบุคคลอื่นมีการแสดงออกอย่างหนึ่งขณะที่มีการปะทะสัมพันธ์กับเรา เมื่อเราตีความว่า เขากำลังชื่นชมว่าเราเก่ง ฉลาด เราจะมีความรู้สึกต่อสิ่งที่เราตีความคือ ภูมิใจในตนเอง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าอัตมโนทัศน์ของบุคคลเกิดจากการประเมินค่าของตนเองทั้งในทางดีและไม่ดี ซึ่งเป็นการรับรู้และการตีความจากประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังคม

2.1.6.3 ประเภทของอัตมโนทัศน์

ซูซีย์ สมิททิลโกร. (2530 : 67) แบ่งอัตมโนทัศน์ตามทิศทางของความรู้สึกต่อตนเองเป็น 2 ลักษณะ คือ อัตมโนทัศน์ทางบวก และ อัตมโนทัศน์ทางลบ

(1) อัตมโนทัศน์ทางบวก (Positive Self – Concept) เป็นความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ ขยันขันแข็ง เป็นต้น

(2) อัตมโนทัศน์ทางลบ (Negative Self – Concept) เป็นความรู้สึกต่อตนเองในทางไม่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนไม่มีคุณค่า ไม่เป็นที่ต้องการและยอมรับของใครๆ มีสติปัญญาต่ำ เกียจคร้าน เป็นต้น

ฟิทท์ (ลัณนาว์ เรืองยศ. 2535 : 11 ; อ้างอิงจาก Fitt. N.d.) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ไว้เป็น 2 ประเภท และแต่ละประเภทจำแนกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

(1) พิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

(1.1) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคำถามว่า “ฉันเป็นอะไร”

(1.2) อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับการยอมรับในตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคำถามที่ว่า “ฉันรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร”

(1.3) อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านที่เกี่ยวกับคำถามว่า “ฉันประพฤติอย่างไร”

(2) พิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

(2.1) อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของร่างกาย เรื่องเพศ สุขภาพ ความสามารถ และทักษะ

(2.2) อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความพึงพอใจในศาสนาของตน

(2.3) อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ประเมินคุณค่าบุคลิกภาพของตนโดยไม่รวมลักษณะทางด้านร่างกายและความสัมพันธ์กับผู้อื่น

(2.4) อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่า ความพอใจในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนรอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่าใกล้ชิดหรือห่างเหินจากครอบครัว

(2.5) อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

จะเห็นได้ว่า มีนักการศึกษาแบ่งประเภทของอัตมโนทัศน์ไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละท่าน ซึ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะแบ่งประเภทของอัตมโนทัศน์ เป็น 2 ลักษณะ คือ อัตมโนทัศน์ในทางบวก (Positive Self – Concept) และ อัตมโนทัศน์ทางลบ (Negative Self – Concept) ซึ่งได้จากการประเมินตนเองในด้านต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านความสามารถ และด้านสังคม

2.1.6.4 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

แมคแคนเลส (เลวาลักษณ์ ศรีดาเกษ. 2538 : 16 ; อ้างอิงจาก McCandless. 1967) กล่าวถึงความสำคัญของอัตมโนทัศน์ว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะมีลักษณะอุปนิสัยที่พึงประสงค์ มีความวิตกกังวลต่ำ สามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี จะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองมากกว่าบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ และจะใช้วิธีการป้องกันตนเองน้อย

พรณี ชูทัย เจนจิต (2538 : 3) กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางบวก มองเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองในทางบวก เขาจะประพฤติปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างทัดเทียมกับตน เห็นคุณค่าในผู้อื่น เมื่อตนมีความรู้สึกเช่นนี้ให้กับผู้อื่น เขาก็จะได้รับการปฏิบัติตอบเช่นเดียวกัน ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มองเห็นตนเองต่ำต้อย ถูกตนเอง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เขาก็จะมีความรู้สึกเช่นเดียวกันนี้ให้กับผู้อื่น ผลที่ตามมาคือ ความขัดแย้ง ผู้อื่นไม่ชอบ การที่คนเราจะมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นที่ชอบพอของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้รับการยอมรับหรือประสบผลสำเร็จ สิ่งสำคัญคือจากประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้อื่น

รอเจอร์ส (สถิต วงศ์สวรรค์. 2540 : 115 ; อ้างอิงจาก Rogers. 1902) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญ ดังนี้

(1) อัตมโนทัศน์มีผลต่อพฤติกรรมที่ตนเองแสดงออกมา

จากผลการวิจัยพบว่าคนที่มียัตมโนทัศน์ดีมักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนคนที่มียัตมโนทัศน์ไม่ดีก็มักจะมองผู้อื่นในแง่ร้าย ถ้าตัวตนในความเป็นจริง (Real Self) ของคนไม่สอดคล้องกับตัวตนตามอุดมคติ (Ideal Self) แล้วคนมักจะเกิดปัญหาหรือการคับข้องใจนั้น เช่น บางคนคิดว่าตนเองฉลาดแต่ในความจริงแล้วเป็นคนโง่ทำอะไรผิดพลาดเสมอ เขาจะเกิดความเครียด

(2) ช่วยให้เข้าใจ พยากรณ์ และเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นได้

เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อ ครู ผู้ปกครอง จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักแนะแนว ฯลฯ ที่จะนำความรู้เรื่องนี้ไปใช้ในการช่วยเหลือเด็ก

(3) การวัดและประเมินผลของตน

คนทุกคนจะวัดและประเมินผลตนเองอยู่ตลอดเวลา ตัวเราดีเด่นหรือด้อยกว่าคนอื่นเพียงไร ถ้ารู้สึกว่าตนดีกว่าก็เป็นสุขใจ ถ้ารู้สึกว่าด้อยกว่าก็พยายามหาสิ่งที่ดีมาเป็นเครื่องช่วยให้เกิดปมเด่นขึ้นและรู้สึกเป็นสุขใจ แต่ถ้าคิดว่าตนด้อยกว่าผู้อื่นทุกทางก็จะเป็นปมด้อยมีความน้อยเนื้อต่ำใจตลอดเวลาและโดยปกติแล้วคนเรามักจะเอาตัวเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นอยู่เสมอ ทำให้ชีวิตไม่ค่อยมีความสุข

สุธีรพันธ์ กรลักษณ์ (แพงศรี ราชพรหมมา. 2541 : 7 ; อ้างอิงจาก สุธีรพันธ์ กรลักษณ์. 2528) กล่าวสรุปว่า การทำความรู้จักกับตนเองต้องหมั่นตรวจพิจารณาตนเองถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด การกระทำของตนเอง สนใจรับฟังความคิดเห็นและตรวจคำวิจารณ์ของบุคคลอื่นที่มีต่อตัวเราพอประมาณ แล้วหันกลับมาพิจารณาถึงตัวเราในแงุ่มเกี่ยวกับตัวเราที่เป็นจริงเป็นอย่างไร กับตัวเราที่ต้องการจะเป็นเป็นอย่างไร จะช่วยให้บุคคลเรียนรู้ตนเองได้ตามความเป็นจริงมากขึ้น ถ้ามองดูตนเองแล้วคิดว่าตนเองด้อยกว่าตัวตนที่เป็นอยู่ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นคนที่มีปมด้อย แต่ถ้ามองดูตนเองแล้ว ประเมินค่าสูงกว่าตัวตนที่เป็นจริง ก็จะกลายเป็นคนหลงตัวเองไปในที่สุด

สจวตและซันดีน (Stuart and Sundeen . 1987:99) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้นๆ เป็นเหมือนแกนพฤติกรรมของบุคคลหรือเป็นแบบแผนในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญต่อพฤติกรรมความสามารถในการปรับตัว บุคลิกภาพ และความสำเร็จของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง และบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดี หรือ มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะเป็นบุคคลที่มีความสุข มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์สามารถปรับตัวอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมได้ดี

2.1.6.5 ลักษณะของผู้ที่มีอัตมโนทัศน์

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (อภิญา สุทธิสิงห์. 2541 : 15 อ้างอิงจาก สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2514) ได้วิเคราะห์ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูง - ต่ำ ไว้ดังนี้

ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูง มีความรู้สึกและคิดว่าตนเองเป็นดังนี้

(1) ด้านค่านิยมผลสัมฤทธิ์ เชื้อยวฉลาด มีเหตุผล ทะเยอทะยาน ชอบเล่นเกมกีฬา เป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัว ชยัน มีความสามัคคีกับพี่น้อง แบ่งเวลาได้ดี เป็นนักเรียนที่ดี เป็นลูกที่ดี คล่องแคล่วว่องไว มีพ่อแม่ที่รักกัน

(2) ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง สุขุมรอบคอบ ชอบผจญภัย เชื้อมั่นในตนเอง ไม่อิจฉาริษยา ชอบเผชิญหน้าคน มองโลกในแง่ดี

(3) ด้านการปรับตัวทางสังคม ชอบมีเพื่อน เข้ากับคนได้ทุกระดับ ชอบสังสรรค์ เข้าใจผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนฝูงรักใคร่

ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ มีความรู้สึกและคิดว่าตนเองเป็นดังนี้

(1) ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล ทำงานช้า สติปัญญาต่ำ ไม่มีเหตุผล โดนรังแก ขี้เกียจ มักถูกตำหนิ พ่อแม่ทะเลาะกัน

(2) ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ เศร้าหมอง อ่อนเพลียง่าย ก้าวร้าว รู้สึกว่าตัวเองไม่มีอะไรดี ท้อแท้ ขี้อาย ขี้จุกจิก ตื่นเต้นตกใจง่าย

(3) ด้านการปรับตัวทางสังคม มองคนในแง่ร้าย ไม่ช่วยเหลือคนอื่น แสดงอาการไม่ชอบเพื่อนที่ได้ดีกว่า ถูกคนอื่น เห็นแก่ตัว ชอบข่มคนอื่น ฟังพาดำคัยไม่ได้

2.1.6.6 ตัวกำหนดอัตมโนทัศน์

พรณี ชูทัย เชนจิต (2538 : 305) สรุปไว้ว่า แหล่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดอัตมโนทัศน์ มี 2 ประเภท คือ ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

(1) ครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลในครอบครัวประพฤติปฏิบัติต่อเด็กทั้งในด้านดีหรือไม่ดี

(2) สิ่งแวดล้อม เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ซึ่งเกิดจากบุคคลรอบๆ ตัวเด็ก เช่น ครู เพื่อน ฯลฯ ประพฤติปฏิบัติต่อเด็กทั้งในด้านดีและไม่ดี และยังพบอีกว่าอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมจะมีมากขึ้นเมื่อเด็กเติบโตเป็นวัยรุ่น

2.1.6.7 พัฒนาการของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์เริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยทารก ซึ่งวัยนี้เป็นวัยที่เด็กเห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของตนเอง อีริคสัน (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2538 : 306 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1963) กล่าวว่า ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ และรู้สึกจะสามารถพึ่งพาผู้อื่นได้เด็กจะรู้สึกว่าโลกนี้น่าอยู่ ถ้าประสบการณ์ในช่วงวัยแรกของชีวิตกับบุคคลซึ่งเป็นคนสำคัญของเด็กเป็นไปด้วยดี เด็กได้รับการยอมรับ เด็กจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็น “บุคคล” การที่เด็กจะพัฒนาความสามารถในการที่จะรักผู้อื่นได้นั้น ขึ้นอยู่กับความรักและความเอื้ออาทรที่เด็กได้รับ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเมื่อรู้ว่าตนเองเป็นที่ต้องการ เป็นที่ชอบพอ มีคุณค่า หรือการที่คนอื่น ๆ เห็นว่าเขาเป็นเด็กดี การที่เด็กแต่ละคนจะรู้ว่าตนเองดีหรือไม่ดีนั้นบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลอย่างยิ่ง เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมโนทัศน์ของเด็ก

ดังนั้นในช่วงขวบปีแรก ซึ่งเป็นช่วงสำคัญที่เด็กจะพัฒนาอัตมโนทัศน์อัตมโนทัศน์ ได้ดีจึงควรมีโอกาสอยู่ในบรรยากาศที่เหมาะสม ดังที่ คูเปอร์สมิท (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2528 : 307 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1967) กล่าวถึง สถานการณ์ที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ดังนี้

- (1) ความอบอุ่นที่ได้รับจากพ่อแม่ เด็กตระหนักถึงความรักที่พ่อแม่มีให้กับตน และรู้ว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีค่าในบ้าน
- (2) การได้รับการยอมรับจากบุคคลในบ้าน ตลอดจนได้รับสิทธิอิสระในการทำสิ่งต่างๆ
- (3) การรู้จักขอบเขตของตนเองอย่างแน่ชัด รู้ว่าทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ เข้าใจความคาดหวัง และความต้องการของพ่อแม่ที่มีต่อความสำเร็จ รู้ว่าพ่อแม่เอื้ออาทรไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น

สำหรับพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ในวัยเด็กนั้น เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน กลุ่มเพื่อน จะเริ่มมีความสำคัญกับเด็กพอๆ กับที่ครูมีความสำคัญ ในวัยเด็กนี้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ทำให้เด็กได้เรียนรู้หลาย ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ตนเองเหนือกว่าคนอื่นในเรื่องใดบ้าง เพื่อนๆ มีปฏิกิริยาอย่างไรกับตน การแสดงพฤติกรรมของตนเหมาะสมกับบทบาททางสังคมแล้วหรือยัง เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก อีริคสัน (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2528 :

307 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1967) ที่ให้เห็นว่า วัยนี้เป็นวัยที่เด็กได้รับประสบการณ์จากนอกบ้านเป็นครั้งแรก เมื่อเด็กได้ร่วมเรียนกับเพื่อนๆ เด็กจะมีความรู้สึกว่าการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ โดยการทำงานหรือทำสิ่งใดๆ ก็ตามให้สำเร็จ ซึ่งการที่เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจพยายาม ซึ่งในความหมายนี้จะรวมถึงการที่เด็กสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ส่วนเด็กที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เด็กจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งจะ ทำให้พัฒนาความรู้สึกที่ช่วยตนเองไม่ได้ เกิดความรู้สึกต่ำต้อย

นอกจากนี้ พัฒนาการของอัตมโนทัศน์ในวัยรุ่นนั้น ช่วงนี้เป็นช่วงที่แสดงให้เห็นอิทธิพลของความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกหรือทางลบจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ กัน และจะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กมองคนอื่นอย่างไร ถ้าเด็กมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางบวกเด็กจะมีพฤติกรรมต่อคนอื่นทัดเทียมกับตน เห็นคุณค่าในผู้อื่น เมื่อเด็กมีความคิดเช่นนี้กับผู้อื่น เด็กจะได้รับการปฏิบัติตอบเช่นเดียวกัน ในทางตรงข้ามเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบก็จะมี ความรู้สึกเช่นนี้กับผู้อื่น การที่เด็กจะมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นที่ชอบพอของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับหรือประสบความสำเร็จนั้น สิ่งสำคัญคือประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้อื่น

รอเจอร์ส โกลด์สไตน์ และมาสโลว์ (นิภา นิธยาน. 2530 ; อ้างอิงจาก Rogers, Goldstein and Maslow. 1968) เชื่อว่ามนุษย์มีแรงจูงใจที่จะเป็นพลังพัฒนา "ตน" ให้เจริญงอกงามเต็มที่ ในเรื่องพัฒนาความเป็น "ตน" นี้ มาสโลว์ผู้เชื่อในระบบ "ตน" ว่าเป็นแกนกลางประจักษ์หัวใจของบุคลิกภาพได้อธิบายว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้น 6 ขั้น ตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสูงสุด และแต่ละขั้นจะเป็นฐานรับรองให้ก้าวขึ้นไปสู่ขั้นต่อไปได้ เริ่มตั้งแต่ความต้องการทางสรีระ ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการความรัก ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง จนถึงขั้นสุดท้าย คือ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (Self-Actualization) ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตที่ทำให้มนุษย์พัฒนา "ตน" ได้เต็มที่ตามกำลังศักยภาพที่มีอยู่

พรณี ชูทัย เจนจิต (2538 : 597 – 605) กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ว่า เริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่วัยทารกถึงวัยชรา และมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การพัฒนาของอัตมโนทัศน์ในแต่ละวัย สรุปได้ดังนี้

(1) วัยทารก (Infancy)

เป็นวัยที่เห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของตนเอง เป็นประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิต การปฏิบัติจากผู้ใหญ่ที่เด็กได้รับในช่วงนี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ การที่เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการรักผู้อื่นได้นั้น ขึ้นอยู่กับความรัก และความเอื้ออาทรที่เด็กได้รับ ซึ่งพ่อแม่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุด โดยเด็ก

จะพัฒนาอัตมโนทัศน์เมื่อรู้ตัวว่าเป็นที่ต้องการ มีคุณค่า หรือการที่คนอื่น ๆ เห็นว่าเขาเป็นเด็กดี เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมโนทัศน์ของเด็ก

(2) วัยเด็ก (Childhood)

เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่โรงเรียน บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กในวัยนี้ ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง ครู โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนจะเริ่มมีความสำคัญกับเด็กพอๆ กับที่ครูมีความสำคัญ ในวัยนี้เด็กได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และเริ่มได้รับประสบการณ์นอกบ้านเป็นครั้งแรก เด็กจะเริ่มมีความรู้สึกว่าการให้เพื่อนยอมรับตนเอง โดยการทำงานหรือสิ่งใดๆ ให้สำเร็จ ซึ่งการที่เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนจะก่อให้เกิดความมานะเพียรพยายาม สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ ส่วนเด็กที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะไม่มีเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งทำให้พัฒนาความรู้สึกที่ช่วยตนเองไม่ได้ เกิดความรู้สึกต่ำต้อย

(3) วัยรุ่น (Adolescence)

ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอัตมโนทัศน์ทางลบ หรืออัตมโนทัศน์ทางบวกอย่างเด่นชัด การที่เด็กรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ กัน เช่น เด็กที่เข้าโรงเรียนด้วยความคาดหวังว่า จะต้องเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ มีความสุข มักจะเป็นผู้อาสางาน มีความรับผิดชอบ ซึ่งความคาดหวังของเขาสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่มีต่อตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและด้านสังคม ในทางตรงข้าม เด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ มักจะมองตนเองว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถ จึงไม่มีใครกระตือรือร้นที่จะรับอาสาทำสิ่งต่างๆ ไม่ค่อยรับผิดชอบ ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลว

(4) วัยผู้ใหญ่และวัยชรา

สุชา จันทน์อม (2536 : 183 – 184) กล่าวถึงการพัฒนาอัตมโนทัศน์ในช่วงวัยผู้ใหญ่ (อายุ 18 – 60 ปี) และวัยชรา (อายุ 60 ปีขึ้นไป) สรุปได้ว่า ในวัยนี้มีการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตอย่างมีความสุข เช่น จะต้องปรับตัวในเรื่องชีวิตการแต่งงาน งานอาชีพ เศรษฐกิจ เริ่มรู้จักตนเองดีขึ้น เริ่มมองเห็นว่ามีความสามารถในงานที่ตนทำแค่นั้น จะวางแผนชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่าอัตมโนทัศน์ของบุคคลในแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกัน และมีการพัฒนาได้ ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมขณะที่บุคคลนั้นเจริญเติบโต และหล่อหลอมให้บุคคลมีบุคลิกลักษณะแตกต่างกันออกไป

2.1.6.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

รอลเจอร์ส (ศรีเรือน แก่งกังวาล, 2539 : 123 – 125 ; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.)

พูดถึงตัวตนของบุคคล (Self) ว่าเป็นประสบการณ์เฉพาะตนของบุคคลหนึ่งบุคคลใดผสมปนกันเข้าเป็น “ตัวตน” ของบุคคลนั้น (I หรือ Me หรือ Self) ซึ่งในทฤษฎีตัวตน (Self Theory) รอลเจอร์สกล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนมีตัวตน 3 แบบ ได้แก่

(1) ตนที่ตนมองเห็น (Self Concept)

(2) ตนตามที่เป็นจริง (Real Self)

(3) ตนตามอุดมคติ (Ideal Self)

(1) **ตน ที่ตนมองเห็น** คือภาพของตนที่เห็นเองว่า ตนเป็นคนอย่างไร คือใคร มีความรู้ ความสามารถ ลักษณะเฉพาะตนอย่างไร เช่น คนสวย คนเก่ง คนร่ำรวย คนมีชาติตระกูล คนดื้อดอยวาทสนา คนช่างพูด คนซื่อาย คนเก็บตัว คนเงียบ คนสรว้อยเศร้า ฯลฯ โดยทั่วไปคนรับรู้มองเห็นตนเองหลายแง่มุม อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือภาพที่คนอื่นเห็น เช่น คนที่ชอบเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น อาจไม่เคยนึกเลยว่าตนเองเป็นบุคคลประเภทนั้น

(2) **ตน ตามที่เป็นจริง** คือลักษณะตัวตนที่เป็นไปตามข้อเท็จจริง บ่อยครั้งที่ตนมองไม่เห็นข้อเท็จจริงของตน เพราะเป็นกรณีที่ทำให้รู้สึกเสียใจ เศร้าใจ ไม่เทียมหน้าเทียมตา กับบุคคลอื่นๆ รู้สึกผิดเป็นบาป ฯลฯ

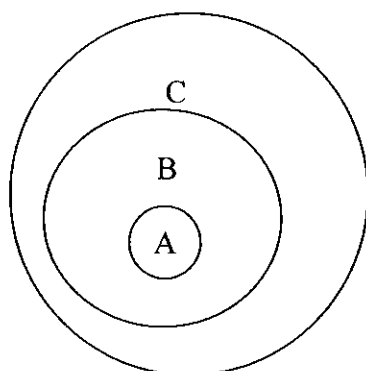
(3) **ตน ตามอุดมคติ** คือตนที่อยากมีอยากเป็น แต่ยังไม่เป็นในสภาวะปัจจุบัน เช่น นาย ก เป็นคนขี้บอดรับจ้าง แต่นึกฝันอยากเป็นเศรษฐีมีคนขับรถให้นั่ง นาง ง ถูกสามีทอดทิ้งหวังจะมีครอบครัวอบอุ่นพร้อมหน้าสามีและลูก นางสาววนิดา เป็นคนชอบเก็บตัว แต่นึกอยากเป็นคนเก่งสังคม เข้ากับคนง่าย เป็นต้น

ถ้าตนที่ตนมองเห็นกับตนตามที่เป็นจริง มีความแตกต่างกันมากหรือมีข้อขัดแย้งกันมาก บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลก่อปัญหาให้แก่ตัวเองและผู้อื่น ในรายที่มีความแตกต่างกันรุนแรง เขาอาจเป็นโรคประสาท หรือ/ และโรคจิตได้

การปรับตัวตามที่ตนมองเห็นให้ตรงกับตนตามที่เป็นจริง และตนตามอุดมคติในการดำเนินชีวิตประจำวัน อันได้แก่ ความมั่นคงของอารมณ์และบุคลิกภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสมรรถภาพสูงในการประกอบภารกิจตามหน้าที่ ไม่ค่อยมีความวิตกกังวล ไม่ค่อยใช้กลไกการป้องกันตัวเอง บุคคลเหล่านี้มักพัฒนาบุคลิกภาพของเขาไปสู่ความวิวัฒนะเสมอ นอกจากนี้แล้ว บุคคลที่มองเห็นตนเองตรงกับตนตามความเป็นจริง มักมองเห็นตนตามอุดมคติที่ค่อนข้างเป็นไปได้ ทำให้การดำเนินชีวิตของเขาเป็นไปอย่างมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นและสนใจหวังอยู่เสมอ เขาจึงมีความพึงพอใจในตนเองอยู่มาก ซึ่งมักจะนำไปสู่ความพึงพอใจในบุคคลอีกด้วย ส่วนบุคคลซึ่ง

สร้างภาพของตนตามอุดมคติทางไกลตนตามที่เป็นจริงมักจะประสบความผิดหวังในตนเองและผู้อื่น อยู่เรื่อยไป ทำให้มองตนเองในแง่ลบ มีเพื่อนน้อย คบหาสมาคมกับใครๆ ยาก บุคคลประเภทนี้มักมี ข้อสับสนและขัดแย้งในตนเองกับผู้อื่นเป็นนิจ (พรรณวดี จันทราข. 2544 : 11 – 12 ; อ้างอิงจาก รัญญะ บุปผเวส และคณะ. 2534)

คอมป์และสติก (ปริศนา ภาตรา. 2544 : 66 – 67 ; อ้างอิงจาก Combs and Snygg. 1959) อธิบายถึงความคิด การรับรู้ในความสามารถของบุคคล และทุกๆ สิ่งเกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อว่า บุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเพื่อคงไว้ซึ่ง สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ บนพื้นฐานความต้องการนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการ อธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคล โดยเชื่อว่าการแสดงออกของบุคคลในทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับการรับรู้ ของแต่ละบุคคลที่มีต่อตนเอง โดยมีอัตมโนทัศน์บนพื้นฐานของความรู้สึกนึกคิดของบุคคล และการ ควบคุมการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคล จะปฏิเสธหรือบิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์แห่งตน แต่จะเลือกรับรู้และแสดง พฤติกรรมที่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ของตนเท่านั้น คอมป์และสติก อธิบายกระบวนการของอัตมโน ทัศน์ตามแผนภูมิ ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนหรืออัตมโนทัศน์

ที่มา : ปริศนา ภาตรา. (2544). ผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวแอด เลอร์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. หน้า 67.

วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญและเป็นแก่นแท้ของตน (Inner cell of The Self Concept) เช่น “ฉันเป็นแม่” “ฉันเป็นนายกรัฐมนตรีน” เป็นต้น

วงกลม B รวมบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วย เป็นบริเวณการรับรู้ปรากฏการณ์ ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตน (Phenomenal Self) หรือเป็นการรับรู้เกี่ยวกับ Physical Self ทั้งในขณะรู้ตัวและ ไม่รู้ตัว เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง” “ตัวสูง/ เตี้ย” “ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขัน” เป็นต้น

วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด โดยรวมอาการรับรู้ของวงกลม A และ B เข้าไว้ด้วย (Inner Cell and Phenomenal Cell) เช่น บุคคลรับรู้ว่า “ฉันมีความสามารถสูง” “ฉันมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร” เป็นต้น นอกจากนี้ การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตนอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำ ความคาดหวังที่ผู้อื่นมีต่อตนมีผลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมหรือคุกคามก็เป็นได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การกระทำ หรือความคาดหวังนั้นๆ

คอมป์และสโนธิบายธรรมชาติของอัตมโนทัศน์ว่า

- (1) อัตมโนทัศน์มีผลต่อการรับรู้ของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับ อัตมโนทัศน์แห่งตน และแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้ นั้นๆ
- (2) อัตมโนทัศน์ผันแปรไปตามความถูกต้องและชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ (Knowledge) การจูงใจ (Motivation) และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา (Skill)
- (3) บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอาจปรากฏมากกว่าที่บุคคลรับรู้อย่างแท้จริง เพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปจากการรับรู้ นั้น
- (4) อัตมโนทัศน์ของบุคคลอาจมีความสม่ำเสมอคงที่ แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และบทบาทในแต่ละสังคม แต่จะไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นๆ ลงๆ ได้บ่อยๆ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

2.2.1.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

โรบินสัน คิงส์ และบอลสวีก (Robinson, King and Balswich. 1972 : 191 – 192) ศึกษา นักศึกษาระดับวิทยาลัย พบว่า ทั้งนักศึกษาชายและหญิงมีทัศนคติที่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสในช่วงปี 1970 มากกว่าช่วงปี 1965 ในกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในปี 1965 พบว่า ร้อยละ 33 ของนักศึกษาชาย และ ร้อยละ 70 ของนักศึกษานหญิง เชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสนั้นผิดศีลธรรมจรรยา ส่วนในปี 1970 นั้น มีเพียง ร้อยละ 14 ของนักศึกษาชายและ ร้อยละ 34 ของนักศึกษานหญิงที่รู้สึกว่าเป็นเรื่องขัดต่อศีลธรรม

ซาเรล (Russo. 1973 : 402 – 405; citing Sarrel. n.d.) ได้ศึกษาและสำรวจ นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า เพศเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศคือชายจะมีทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศในทางบวกมากกว่าหญิง และเห็นดีกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อน

สมรสมากกว่าหญิง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสครั้งแรกของชายมักไม่ใช้กับคูรักและคู่หมั้น แต่สำหรับหญิงมักจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสครั้งแรกกับชายคนรัก และไม่ค่อยจะล่าช้ามากนัก

เจอซิล (Dacey. 1970 : 220 ; citing Jersild. n.d.) ได้ศึกษาวัยรุ่นที่เป็นนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายมีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ร้อยละ 75 ส่วนนักศึกษาหญิงมีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คริสเตนเซน (Christensen) และเกรก (Gregg) ซึ่งศึกษาในปี 1970 พบว่า 1 ใน 2 ของนักศึกษาชายเห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส และ 3 ใน 4 ของนักศึกษาชายต้องการแต่งงานกับสาวบริสุทธิ์มากกว่า

2.2.1.2 งานวิจัยในประเทศ

เรณู เจริญศรี (2525:41) ศึกษาความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม และการปฏิบัติตนต่อกันของชายและหญิง กรณีที่เคยหรือไม่เคยมีคูรักซึ่งเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 3 รอบเช้าในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,113 คน จาก 12 วิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นั่นคือเพศมีอิทธิพลต่อทัศนคติของนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2526:40) ได้ศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 50 ของนักเรียนชายเคยมีเพศสัมพันธ์โดยมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศร้อยละ 69 นักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 2

จุฑามาศ นุชนาถ (2531:39) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 41 และนักเรียนหญิงร้อยละ 7 ในจำนวนทั้งหมดนี้ ร้อยละ 33 มีเพศสัมพันธ์กับคนรัก

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติและคณะ (ปาริฉัตต์ ครองขันธ.2539 : 13; อ้างอิงจากพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติและคณะ.2532) ศึกษาวิจัยเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 24 ปี ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ 9.3 มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการที่หนุ่มสาวจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน โดยให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องเพศศึกษา ร้อยละ 50 และเป็นการปลดปล่อยทางเพศ ร้อยละ 12.6 มีคนรักร้อยละ 61.1 และในกลุ่มนี้ร้อยละ 17.1 ที่เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่ไม่ใช่หญิงบริการ โดยมีเพศสัมพันธ์กับคนรักร้อยละ 51.1

ณัฐวดี วิจิตรธรรม (2539 : 175) ศึกษาทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายจะมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสดีกว่านักเรียนหญิง

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรเพศ ส่วนใหญ่จะพบว่าเพศชายมีการปฏิบัติตนในเรื่องเพศแตกต่างจากเพศหญิง จึงนำไปสู่สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชายและหญิง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น

2.2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ออฟเฟอร์ (ณัฐวดี วิจิตรธรรม. 2539 : 64 ; อ้างอิงจาก Offer. 1971) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศในหมู่เด็กวัยรุ่น โดยวิธีการศึกษาระยะยาวจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับไฮสกูลชาย 73 คน หญิง 100 คน เริ่มต้นทำการศึกษาดังแต่กลุ่มยังเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จนกระทั่งจบไฮสกูล และเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่ามีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสจะกระทำได้เมื่อจบไฮสกูลแล้วเพราะเกรงว่าจะมีการตั้งครรภ์ซึ่งเป็นอุปสรรคในการศึกษา ร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างเคยมีเพศสัมพันธ์เมื่อกำลังศึกษาอยู่ในปลายปีที่ 3 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในชั้นปีที่ 1 และเพิ่มเป็นร้อยละ 50 เมื่อศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 3

โรเซโร (Rosero. 1991 : 25 – 29) ได้ศึกษาเหตุการณ์ แนวโน้ม และปัจจัยกำหนดต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในคออสตาริกา โดยสัมภาษณ์สตรีที่อายุระหว่าง 15 – 24 ปี ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า สตรีอายุระหว่าง 17 – 19 ปี เป็นช่วงอายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสมากที่สุดประมาณ ร้อยละ 10 และจะเพิ่มเป็น ร้อยละ 38 เมื่ออายุครบ 20 ปี กล่าวคือ กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มจะมีการเสี่ยงต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสน้อยกว่าสตรีที่มีอายุมากกว่า

2.2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

สุมาลี โพธิ์ทอง (2528 : 45) ศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศร้อยละ 55 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และร้อยละ 56 ในโรงเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 16 ปี และนักเรียนอาชีวศึกษามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 17 ปี

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องระดับชั้น พบว่าระดับชั้นมีผลต่อการปฏิบัติตนในเรื่องเพศ การคบเพื่อนต่างเพศเนื่องจากเมื่อมีอายุมากขึ้นก็จะมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นด้วย

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ครอส และเอเลน (Macia. 1980 : 165 ; citing Cross and Alen. 1970) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย

2.2.3.2 งานวิจัยในประเทศ

คมเพชร จัตรศุภกุล (2515 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจและการปรับตัวของนักศึกษาชั้น ป.กศ. ปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาการปรับตัวมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศน่าจะขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากผู้ที่มีความสามารถทางการเรียนหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีพัฒนาการทั้งทางด้านวิชาการ และบุคลิกภาพ ทำให้เป็นบุคคลที่รู้จักความสามารถของตนเอง สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.2.4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

บากเลย์ และอีวาน (Bagley and Evan. 1975 : 117 – 119) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีลักษณะแสดงตัว – เก็บตัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีอายุ 14 – 15 ปี เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจบุคลิกภาพของไอแซกส์ พบว่านักเรียนที่มีลักษณะแสดงตัวและเก็บตัว มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า นักเรียนที่มีลักษณะเก็บตัว

2.2.4.2 งานวิจัยในประเทศ

สุกัญญา กุลอึ้ง (2522 : ง – จ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรมเลี้ยงดูตามรายงานของตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครู ป.กศ. สูงปีที่ 1 ใช้เครื่องมือวัดการกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัยของกาแล็กซี่ และคนอื่นๆ และแบบสอบถามของการอบรมเลี้ยงดู ถัน แพรเพอร์ ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ดังที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ส่งผลให้เด็กมีลักษณะแตกต่างกันในด้านของพฤติกรรม การแสดงออก และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่ผลเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู

ดังนั้น บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว คาดว่าน่าจะมีผลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

2.2.5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

สปริงเกอร์ (นิภาพรรณ โสมนะพันธ์. 2525 : 25 ; อ้างอิงจาก Springer. 1958 : 321 – 328) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็ก ผลการศึกษาพบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว กล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจนมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะเป็นคนที่ปรับตัวไม่ดี และมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

กรีนเบิร์ก , ไชเกล และ เลITCH (Greenberg , Siegel and Leitch. 1983 : 373 – 384) ได้ศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนกับบิดามารดาที่มีต่อสุขภาพจิตวัยรุ่น ในด้านการมองเห็นคุณค่าในตนเอง และความพึงพอใจในชีวิต โดยศึกษาในวัยรุ่นซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ในช่วงอายุ 12 – 19 ปี แยกเป็นเพศชาย 123 คน เพศหญิง 79 คน วัยรุ่นเหล่านี้อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามวัดการปรับตัวในชีวิตประจำวันมโนคติต่อตัวเอง ความพึงพอใจในชีวิต ความใกล้ชิดกับบิดามารดา และกลุ่มเพื่อน ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดา และกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการมองเห็นคุณค่าในตัวเอง และความพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่าความใกล้ชิดกับบิดามารดาสามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้มากกว่าความใกล้ชิดกับเพื่อน นั่นคือความมีสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดา มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตวัยรุ่นมากกว่ากลุ่มเพื่อน

ไทร์แมน และฮัมฟรี (Tyreman and Humphrey. 1984 : 1901) ได้ศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่นในช่วงอายุ 12 – 16 ปี ที่มาใช้บริการด้านสุขภาพจิต จำนวน 24 คน โดยเปรียบเทียบกับวัยรุ่นในช่วงวัยเดียวกันซึ่งไม่มีปัญหาสุขภาพจิต โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน การได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวน้อยกว่าต้องเผชิญกับความเครียดในชีวิตประจำวันสูงกว่าวัยรุ่นปกติ

2.2.5.2 งานวิจัยในประเทศ

สมัญญา เสียงใส (2521 : 267 – 277) ได้ศึกษาเรื่องความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน เป็นชาย 199 คน เป็นหญิง 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่

แบบสอบถามความวิตกกังวล ผลการศึกษา พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน นอกจากสภาพของโรงเรียน ครอบครัว และครูแล้วนั้น ยังมีเพื่อน ระเบียบวินัยของโรงเรียนและหลักสูตร ซึ่งควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพราะนักเรียนเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สังคมแวดล้อม จนทำให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวลกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตไม่มากนักน้อย นักเรียนหญิงจะมีความวิตกกังวลทางด้านสังคมมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ จะมีความวิตกกังวลทางการเรียน และอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

เพ็ญทิพา นรินทรวงกูร ณ อยุธยา (2533 : 63 – 68) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิตโคเวตา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิต จำแนกตามเพศ ชั้นปี และวิชาเอก กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตโคเวตา จำนวน 204 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามปัญหาการปรับตัวและแบบสอบถามสุขภาพจิตเอสซีแอล-90 ผลการศึกษาพบว่านิสิตโคเวตาส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีปัญหาการปรับตัวที่ระดับน้อย ปัญหาสุขภาพจิตของนิสิตโคเวตาที่พบอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านย่ำคิด ย้ำทำ ด้านความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย ด้านความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น ด้านซึมเศร้า ด้านก้าวร้าว ชอบทำลาย ด้านกลัวโดยปราศจากเหตุผล ด้านหวาดระแวง และโรคจิต นิสิตโคเวตาเพศชายและเพศหญิงมีปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกัน

อรัญญา จันทรดั่ง (2536 : 62 – 63) ได้ทำการศึกษาเรื่องสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 268 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสุขภาพจิต เอสซีแอล-90 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาทางสุขภาพจิตอยู่ในระดับปกติ สุขภาพจิตของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น และโรคจิตเกี่ยวกับสุขภาพจิตของนักเรียนที่แยกตามแผนการเรียน คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง พบว่ามีสุขภาพจิตทั้ง 9 ด้านไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สุขภาพจิต เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนของของนักเรียนที่แตกต่างกัน น่าจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

2.2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

2.2.6.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

จอห์น (ปริศนา ภาตรา. 2544 : 74 ; อ้างอิงจาก John H. Deitch. 1959) ศึกษาอัตมโนทัศน์ระหว่างเด็กชายที่มีปัญหาด้านความประพฤติ กับเด็กชายที่ไม่มีปัญหาทางด้าน

ความประพฤติ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายอายุ 15 – 16 ปี จำนวน 100 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กชายที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติมีอัตมโนทัศน์ดีกว่าเด็กชายที่มีปัญหาด้านความประพฤติ

2.2.6.2 งานวิจัยในประเทศ

นันทิกา แยมสรวล (2522 : 67 – 68) ได้ศึกษาสถานภาพทางครอบครัวที่สัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์และพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบคุ้มครองและแบบทอดทิ้ง มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม ความทะเยอทะยาน และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของเด็ก

พรรณวดี จันทราช (2544 : 73 – 75) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดวินัย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับอัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับอัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนกับอัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ สรุปได้ว่า บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูงมักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการปรับตัวที่ดี และมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 873 คน เป็นนักเรียนชาย 482 คน และนักเรียนหญิง 391 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 291 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 109 คน เป็นนักเรียนชาย 59 คน และนักเรียนหญิง 50 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 103 คน เป็นนักเรียนชาย 58 คน และนักเรียนหญิง 45 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 79 คน เป็นนักเรียนชาย 43 คน และนักเรียนหญิง 36 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1970 : 887) โดยการใช้ระดับชั้น และเพศเป็นชั้น (Strata) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 327 คน
- 1.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 309 คน
- 1.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 237 คน

2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียน โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานครตามระดับชั้นในข้อ 1. เป็นเพศชายและเพศหญิง ดังนี้

- 2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 327 คน เป็นนักเรียนชาย 177 คน และนักเรียนหญิง 150 คน
- 2.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 309 คน เป็นนักเรียนชาย 175 คน และนักเรียนหญิง 134 คน
- 2.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 237 คน เป็นนักเรียนชาย 130 คน และนักเรียนหญิง 107 คน

3.ผู้วิจัยประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของยามาเน่ (Yamane. 1967 : 886-887) ซึ่งมีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้สัดส่วนของประชากร : กลุ่มตัวอย่าง = 3 : 1 ผู้วิจัยจึงสุ่มนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเป็นเพศชาย และเพศหญิง ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 291 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 109 คน เป็นนักเรียนชาย 59 คน และนักเรียนหญิง 50 คน

3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 103 คน เป็นนักเรียนชาย 58 คน และนักเรียนหญิง 45 คน

3.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 79 คน เป็นนักเรียนชาย 43 คน และนักเรียนหญิง 36 คน

ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ระดับชั้น	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
ม.1	177	59	150	50	327	109
ม.2	175	58	134	45	309	103
ม.3	130	43	107	36	237	79
รวม	482	160	391	131	873	291

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แบ่งเป็น 2 ตอน

ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสุขภาพจิต

ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แบ่งเป็น 2 ตอน

ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย/ลงใน () ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ

- () ชาย
- () หญิง

2. ระดับชั้น

- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- () คะแนนเฉลี่ยสะสมที่เท่ากับหรือสูงกว่า 3.00
- () คะแนนเฉลี่ยสะสมที่อยู่ระหว่าง 2.00 - 2.99
- () คะแนนเฉลี่ยสะสมที่เท่ากับหรือต่ำกว่า 1.99

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1 ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดของ ทับทิม ตริเจริญ (2546)

3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยใช้แนวคิดจากข้อ 1 และ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ บ่อย บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่กระทำเลย

ลักษณะแบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

เป็นประจำ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะกระทำทุกครั้ง
บ่อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะกระทำเกือบทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะกระทำบ้าง ไม่กระทำบ้าง
นานๆ ครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะทำน้อยครั้งมาก
น้อยครั้งที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะทำน้อยครั้งมากจนแทบจะไม่กระทำเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยครั้งที่สุด
0.	ก. การปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือเมื่อเพื่อนต่างเพศขอความช่วยเหลือเหลือด้านการเรียน					
00.	ข. การปฏิบัติตนในฐานะผู้รัก การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่พอใจเป็นสิ่งที่ทำได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
เป็นประจำ	5		1
บ่อย	4		2
บางครั้ง	3		3
นานๆ ครั้ง	2		4
ไม่กระทำเลย	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสมน้อย

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

1.ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบุคลิกภาพแบบเก็บตัวแสดงตัว แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.ผู้วิจัยศึกษาแบบสำรวจบุคลิกภาพแบบเก็บตัวแสดงตัวของเดียนใจ สีนอำไพสิทธิ์ (2542)

3.ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบุคลิกภาพ โดยใช้แนวความคิดที่ได้จากข้อ 1 และ 2 ลักษณะ

แบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ลักษณะแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนให้อ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้าง ไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าชอบพูดต่อหน้าคนมากๆ					
00	ข้าพเจ้าไม่กล้าถามครูเมื่อมีปัญหา สงสัย					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมายบุคลิกภาพแบบเก็บตัว-แสดงตัว

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของสมจิต อภินาพงศ์ (2523 : 21)

ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.99	หมายถึง	ผู้มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 – 5.00	หมายถึง	ผู้มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว

ชุดที่ 3 แบบคัดกรองสุขภาพจิตไทยจีเอชคิว 60 (Thai GHQ 60 = Thai General Health Questionnaire 60) ของโกลด์เบิร์ก และวิลเลียมส์ (Goldberg and Williams, 1988) แปลเป็นภาษาไทยโดยนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ และภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับประเทศไทย ได้มีการทดลองใช้ในปี พ.ศ. 2538 กับประชาชน เขตหนองจอก 100 คน ที่มารับบริการของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของโรงพยาบาลรามาธิบดีได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83 แบบคัดกรองสุขภาพจิต ไทยจีเอชคิว 60 (Thai GHQ 60 = Thai General Health Questionnaire 60) ประกอบด้วยคำถาม 60 ข้อ เป็นแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้น ไม่สามารถวินิจฉัยโรคได้

ตัวอย่างแบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว 60

คำชี้แจง สุขภาพโดยทั่วไปของนักเรียนในระยะ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ โดยขีดเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ใกล้เคียงกับสภาพของนักเรียนในปัจจุบัน หรือในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมามากที่สุด โดยไม่รวมถึงปัญหาที่นักเรียนเคยมีในอดีตและกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ในระยะที่ผ่านมา นักเรียน....

0. สามารถมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้

() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () แย่กว่าปกติ () แย่กว่าปกติมาก

00. นอนไม่หลับเพราะกังวลใจ

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ที่ตอบ 2 ข้อแรก จะได้คะแนน 0 คะแนน

ผู้ที่ตอบ 2 ข้อหลัง จะได้คะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย (ธนา นิลชัยโกวิทย์และคนอื่นๆ. 2539)

จุดตัดคะแนนใช้การนับจำนวนข้อที่ได้คะแนนทั้งหมด แล้วนำมารวมกัน และมีจุดตัดคะแนนสำหรับแบบสอบถาม THAI GHQ 60 คือ 11/12 คะแนน กล่าวคือถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 12 คะแนนขึ้นไปถือว่าผิดปกติ

คะแนน 0-11 คะแนน มีสุขภาพจิตปกติ

คะแนน 12-60 คะแนน มีสุขภาพจิตบกพร่อง

ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

1.ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ของหทัยขวัญ สหชัยยนต์ (2548)

3.ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบุคลิกภาพ โดยใช้แนวความคิดที่ได้จากข้อ 1 และ 2 ลักษณะ

แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามอัตมโนทัศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือ
ช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียนมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการ
เลือกตอบ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้าง ไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าแต่งกายได้เหมาะกับรูปร่าง					
00	ข้าพเจ้าไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัย
ครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67-5.00	หมายถึง	มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.66	หมายถึง	มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33	หมายถึง	มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองไม่ดี

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมาย แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และ อาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษาและข้อคำถามที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จำนวน 100 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง

2.1 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t -test จากนั้นคัดเลือกเฉพาะข้อที่ค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย ได้ผลดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.021 – 5.540

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.029 – 7.445

ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.241 – 7.271

2.2 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.1 มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาใช้ในการวิจัย ได้ผลดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6455

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7599

ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8821

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขต จตุจักร กรุงเทพมหานคร
2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อนำไปขออนุญาตจากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในการขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต (Thai GHQ 60)
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2549 จำนวน 291 ฉบับ ได้รับคืนมาครบทุกฉบับ
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือ ตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศจำแนกตามตัวแปรเพศ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต
3. วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศตามตัวแปรระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอัตมโนทัศน์
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่
 - 4.2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t – test
 - 4.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่

4.3.1 วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศจำแนกตาม ตัวแปรเพศ บุคลิกภาพและสุขภาพจิต โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

4.3.2 วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศตามตัวแปร ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอัตมโนทัศน์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t – Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F – distribution
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Squares)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป คิดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวมและรายด้าน
3. วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศจำแนกตามตัวแปรเพศ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต
4. วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศตามตัวแปรระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอัตมโนทัศน์

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน
- ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 เสนอผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศจำแนกตามตัวแปรเพศ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต

ตอนที่ 4 เสนอผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศจำแนกตามตัวแปรระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอัตมโนทัศน์

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์ โดยการแจกแจงจำนวน และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลส่วนตัวนักเรียน จำแนกตามเพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	160	55.0
หญิง	131	45.0
รวม	291	100.0
2. ระดับชั้นเรียน		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	109	37.5
มัธยมศึกษาปีที่ 2	103	35.4
มัธยมศึกษาปีที่ 3	79	27.1
รวม	291	100.0
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
สูง : 3.00 ขึ้นไป	80	27.5
ปานกลาง : 2.00 - 2.99	163	56.0
ต่ำ : ต่ำกว่า 2.00	48	16.5
รวม	291	100.0
4. บุคลิกภาพ		
เก็บตัว	49	16.8
แสดงตน	242	83.2
รวม	291	100.0

ตาราง 4 (ต่อ)

5. สุขภาพจิต		
สุขภาพจิตดี	200	68.7
สุขภาพจิตบกพร่อง	91	31.3
รวม	291	100.0
6. อัตมโนทัศน์		
ดีพอใช้	246	84.5
ดี	45	15.5
รวม	291	100.0

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.0

ระดับชั้นเรียน พบว่า ส่วนมากศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 35.4 และศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 27.1

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 2.00 – 2.99 คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไป และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 คิดเป็นร้อยละ 16.5

บุคลิกภาพ พบว่า ส่วนมากมีบุคลิกภาพแสดงตน คิดเป็นร้อยละ 83.2 รองลงมา มีบุคลิกภาพเก็บตัว คิดเป็นร้อยละ 16.8

สุขภาพจิต พบว่า ส่วนมากมีสุขภาพจิตดี คิดเป็นร้อยละ 68.7 รองลงมา มีสุขภาพจิตบกพร่อง คิดเป็นร้อยละ 31.3

อัตมโนทัศน์ พบว่า ส่วนมากมีอัตมโนทัศน์ดีพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 84.5 รองลงมา มีอัตมโนทัศน์ดี คิดเป็นร้อยละ 15.5

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวมและรายด้าน ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ในฐานะเพื่อน	3.17	1.42	เหมาะสมปานกลาง
ในฐานะคู่รัก	4.12	1.36	เหมาะสมมาก
โดยรวม	3.55	1.47	เหมาะสมปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง และด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ตอนที่ 3 เสนอผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ จำแนกตามเพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ รายด้านและโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	ชาย	160	3.14	.67	-.686
	หญิง	131	3.20	.70	
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	ชาย	160	4.10	.54	-.713
	หญิง	131	4.15	.64	
รวม	ชาย	160	3.53	.48	-.915
	หญิง	131	3.58	.51	

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ รายด้านและโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น รายด้านและโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อน ต่างเพศ	ระดับชั้น							
	มัธยมศึกษา ปีที่ 1		มัธยมศึกษา ปีที่ 2		มัธยมศึกษา ปีที่ 3		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	3.14	.74	3.21	.65	3.14	.65	3.17	.68
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	4.23	.48	4.14	.55	3.96	.73	4.12	.59
รวม	3.58	.52	3.58	.47	3.47	.48	3.55	.49

จากตาราง 7 พบว่า การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.55$) เมื่อจำแนกตามระดับชั้น พบว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ สูงสุด ($\bar{X}=3.58$) รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($\bar{X}=3.47$)

ตาราง 8 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น รายด้าน และโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	2	.334	.167	.351
	ภายในกลุ่ม	187	137.276	.477	
	รวม	189	137.611		
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคูรัก	ระหว่างกลุ่ม	2	3.379	1.689	4.925*
	ภายในกลุ่ม	187	98.792	.343	
	รวม	189	102.171		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.721	.360	1.453
	ภายในกลุ่ม	187	71.427	.248	
	รวม	189	72.147		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคูรักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบพหุคูณโดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe) เพื่อค้นหาว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ คูใดแตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคูรัก จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 3	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 1
$\bar{X}$	3.96	4.14	4.23
มัธยมศึกษาปีที่ 3	3.96	.18	.27*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	4.14	-	.09
มัธยมศึกษาปีที่ 1	4.23		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก แตกต่างกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายด้านและโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน							
	3.00 ขึ้นไป		2.00 – 2.99		ต่ำกว่า 2.00		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	3.34	.64	3.11	.66	3.09	.79	3.17	.68
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	4.19	.59	4.09	.55	4.10	.70	4.12	.59
รวม	3.68	.46	3.50	.48	3.50	.57	3.55	.49

จากตาราง 10 พบว่า การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.55$) เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ สูงสุด ($\bar{X}=3.68$) รองลงมาคือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 2.99 ($\bar{X}=3.50$) และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00

ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น รายด้าน และโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.112	1.556	3.331*
	ภายในกลุ่ม	187	134.499	.467	
	รวม	189	137.611		
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	ระหว่างกลุ่ม	2	.559	.279	.792
	ภายในกลุ่ม	187	101.612	.353	
	รวม	189	102.171		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.835	.918	3.759*
	ภายในกลุ่ม	187	70.312	.244	
	รวม	189	72.147		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบพหุคูณโดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) เพื่อค้นหาว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ คู่ใดแตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 12 – 13

ตาราง 12 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		3.00 ขึ้นไป	2.00 – 2.99	ต่ำกว่า 2.00
	$\bar{X}$	3.09	3.11	3.34
3.00 ขึ้นไป	3.09	-	.02	.25*
2.00 – 2.99	3.11		-	.23*
ต่ำกว่า 2.00	3.34			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไปมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน แตกต่างกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 2.99 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำกว่า 2.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำกว่า 2.00	2.00 – 2.99	3.00 ขึ้นไป
	$\bar{X}$	3.5	3.5	3.68
ต่ำกว่า 2.00	3.5	-		.18*
2.00 – 2.99	3.5		-	.18*
3.00 ขึ้นไป	3.68			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00 ขึ้นไปมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม แตกต่างกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00 – 2.99 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำกว่า 2.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบุคลิกภาพ
รายด้านและโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อน ต่างเพศ	บุคลิกภาพ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	เก็บตัว	49	2.85	.64	-3.610*
	แสดงตน	242	3.23	.68	
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	เก็บตัว	49	3.86	.61	-3.432*
	แสดงตน	242	4.18	.57	
รวม	เก็บตัว	49	3.26	.45	-4.698*
	แสดงตน	242	3.61	.48	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ รายด้านและโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสุขภาพจิต รายด้าน และโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อน ต่างเพศ	สุขภาพจิต	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	ดี	200	3.17	.67	.141
	บกพร่อง	91	3.16	.72	
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	ดี	200	4.21	.50	3.165*
	บกพร่อง	91	3.94	.72	
รวม	ดี	200	3.59	.46	1.816
	บกพร่อง	91	3.47	.55	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีสุขภาพจิตต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รักและโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก พบว่า มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอัตมโนทัศน์ รายด้านและโดยรวม

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	อัตมโนทัศน์	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน	ดี	45	3.36	.59	2.079*
	ดีพอใช้	246	3.13	.69	
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก	ดี	45	4.25	.42	1.567
	ดีพอใช้	246	4.10	.61	
รวม	ดี	45	3.72	.41	2.478*
	ดีพอใช้	246	3.52	.50	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตมโนทัศน์ต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อนและโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก พบว่า มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานครตามตัวแปร เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต และอัตมโนทัศน์

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศเหมาะสม
2. นักเรียนชายและหญิงช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแสดงตัว มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
6. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานครที่มีสุขภาพจิตต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน
7. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีอัตมโนทัศน์ต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 873 คน เป็นนักเรียนชาย 482 คน และนักเรียนหญิง 391 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 291 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 109 คน เป็นนักเรียนชาย 59 คน และนักเรียนหญิง 50 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 103 คน เป็นนักเรียนชาย 58 คน และนักเรียนหญิง 45 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 79 คน เป็นนักเรียนชาย 43 คน และนักเรียนหญิง 36 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1970 : 887) โดยการให้ระดับชั้น และเพศเป็นชั้น (Strata)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.021 – 5.540

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.029 – 7.445

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสุขภาพจิต

ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.241 – 7.271

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อนำไปขออนุญาตจากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในการขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต (Thai GHQ 60)
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในระหว่างวันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2549 จำนวน 291 ฉบับ ได้รับคืนมาครบทุกฉบับ
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศจำแนกตามตัวแปรเพศ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต
3. วิเคราะห์ความแตกต่างการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศตามตัวแปรระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอัตมโนทัศน์

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง และด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก อยู่ในระดับเหมาะสมมาก
2. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชายและหญิง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัว มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวมและในฐานะเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวม และในฐานะเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม และด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง และด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก อยู่ในระดับเหมาะสมมาก อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวมและด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 เป็นช่วงที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่เริ่มจะสนใจเพศตรงข้าม อยากเป็นที่ดึงดูดใจ ได้รับความสนใจจากเพศตรงข้าม อยากและเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเพศตรงข้าม มีการคบค้าสมาคม เป็นที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน เรื่องส่วนตัว ดังที่สุชา จันทน์เอม (2529 : 72) ได้กล่าวถึงเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของเด็กวัยรุ่นไว้ว่า โดยทั่วไปชายหญิงจะเริ่มคบหากันตั้งแต่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม ซึ่งวัยนี้บุคคลจะต้องการมิตรภาพความรัก และต้องการความเป็นอิสระจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง บุคคลวัยนี้จึงเริ่มมองหาเพศตรงข้ามที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความรักเพศตรงข้าม ความต้องใจกันระหว่างวัยรุ่นเพศชายกับเพศหญิง โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ขั้นคือ มิตรภาพ ความรัก และความสัมพันธ์ทางเพศ ในวัยรุ่นตอนต้นเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงมักจะแยกกันเล่น แต่ก็เริ่มมีความสนใจซึ่งกันและกันแต่ไม่กล้าเปิดเผย มีความพอใจที่จะอยู่กลุ่มเพศเดียวกันและมักจะทำตามกลุ่ม นิยมคลั่งไคล้อะไรเหมือนกัน เริ่มสนใจเพศตรงข้าม ดังนั้นการอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกันจะพัฒนาไปสู่กลุ่มเพื่อนต่างเพศอย่างค่อยเป็นค่อยไป คือมีการร่วมกิจกรรม วัยรุ่นและกลุ่มจะมาพบปะกันก็ต่อเมื่อรู้จักกันพูดคุยกันแล้ว สมาชิกของกลุ่มซึ่งเป็นคนละเพศก็เริ่มจับคู่กัน เริ่มมีการนัดพบกัน เกิดเป็นความรักและอาจเกิดการแต่งงานตามมา ดังนั้นจึงทำให้

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ อยู่ในระดับปานกลาง

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะเมื่อความสัมพันธ์เปลี่ยนจากฐานะเพื่อนมาเป็นคู่รักแล้วนั้น เด็กวัยรุ่นในช่วงนี้ไม่กล้าที่จะกระทำพฤติกรรมที่จะทำให้คู่รักของตนเสียหาย และไม่ยอมทำให้เกิดการเสียการเรียน เสียความไว้วางใจจากครู ผู้ปกครอง และในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์เด็กวัยรุ่นในช่วงนี้ยังไม่มีความรู้เท่าที่ควร และคบหากันอย่างบริสุทธิ์ใจมากกว่า หรือในอีกแง่หนึ่งคือนักเรียนไม่กล้าตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงเท่าที่ควร ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติตนในฐานะคู่รักอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชายและหญิง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 2 แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันความก้าวหน้าของสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีบทบาทอย่างมากมาย นักเรียนชายและนักเรียนหญิงสามารถรับรู้จากสื่อในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน วัยรุ่นตอนต้นในระดับช่วงชั้นที่ 3 เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนถึงการคบเพื่อนต่างเพศมีความต้องการที่เท่าๆ กัน ในสังคมปัจจุบันทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความเท่าเทียมกันในทุกๆ เรื่อง มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ กันยา สุวรรณแสง (2532:161) กล่าวว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรม และจากการศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่า เพศหญิงหรือเพศชาย สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 3 แสดงว่านักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่มีอายุใกล้เคียงกัน คืออยู่ในช่วงอายุ 12-15 ปี ซึ่งมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศใกล้เคียงกัน มีการแสดงพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกันมาก และเด็กวัยรุ่นในยุคปัจจุบันนี้มีพัฒนาการเป็นไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับโจนส์ (Jones. 1970 : 42-48) ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กตามอายุ พบว่า เด็กอายุ 9-11 ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันเลย อายุ 13 ปี ขึ้นไปจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง 16-17 ปี จะคงที่ครั้งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 มีอายุอยู่ระหว่าง 12 – 15 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่ใกล้เคียงกัน และยังสอดคล้องกับโฟรดี และคนอื่น ๆ (สิริชัย ประทีปฉาย. 2533 : 170; อ้างอิงจาก Frodi and others. 1977)

กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามอายุหรือไปพร้อม ๆ กับอายุ ดังนั้นจึงอาจทำให้นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 4 แสดงว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสนใจ ตั้งใจในการที่จะประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกฎระเบียบ และตระหนักถึงความถูกต้องดีงามมากกว่านักเรียนที่มีระดับผลการเรียนปานกลางและต่ำ ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ก็อาจเนื่องจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความตั้งใจในการเรียนและมีการแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ดี ดังที่ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 29) ที่ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าหมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพสมอง

5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัว มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อที่ 5 แสดงว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัว มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะว่าบุคลิกภาพนั้นมีความสำคัญในการดำรงชีวิต บุคคลแต่ละคนล้วนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่มีใครที่มีบุคลิกภาพเหมือนกันทุกประการ บุคคลที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวจะมีปัญหาในการเข้าสังคมมากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว เพราะจะเข้ากับบุคคลอื่นในสังคมได้ยาก ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นไม่ค่อยได้ ไม่ชอบการแสดงออกเท่าที่ควร ดังที่กัญญา สุวรรณแสง (2533 : 4 – 5) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก คนที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น ทำให้กล้าแสดงออก เพราะคนอื่นๆ ที่พบเห็นจะให้ความสนใจและเชื่อมั่น ดังนั้นโอกาสที่จะประสบความสำเร็จจึงมีมากขึ้น บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะมีการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดี และการที่รู้บุคลิกภาพของบุคคลอื่น จะทำให้ปรับตัวเข้ากับเขาได้ง่าย เอาชนะศัตรูได้ แก้ปัญหาได้ บุคลิกภาพมีส่วนสำคัญช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น ซึ่งจุจ (Hall. And Lindzey. 1975 : 89 – 91; อ้างอิงจาก Jung. 1971) ให้ความเห็นว่า บุคลิกภาพแบ่งได้เป็น 2 มิติ (Dimension) คือ มิติที่มักแยกตัวเองเมื่อเกิดความกดดันทางอารมณ์หรือที่เรียกว่า การเก็บตัว (Introversion) และมิติที่ชอบเข้าสังคมและชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เรียกว่า การแสดงออก (Extroversion) ดังนั้นบุคคลที่มี

บุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ชอบเข้าสังคม เปิดเผย สามารถปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ ส่วนบุคลิกภาพแบบเก็บตัว เป็นบุคลิกภาพที่ไม่ชอบสมาคมกับบุคคลอื่น ขาดความยืดหยุ่นและตัดสินใจโดยใช้ตนเองเป็นหลัก ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน ดังนั้นนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวจึงมีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว

6. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวมและในฐานะเพื่อน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 6 แต่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีและบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยรวมและในฐานะเพื่อนใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะสุขภาพจิตถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต การที่บุคคลมีสุขภาพดีย่อมส่งผลให้สังคมดีด้วย สุขภาพจิตที่ดีนั้นทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติตนไปในทางที่ดี มองโลกในด้านบวก ส่งผลให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ เพราะเมื่อสุขภาพจิตดีร่างกายก็สดชื่นกระปรี้กระเปร่า มีกำลังวังชา แต่เมื่อสุขภาพจิตบกพร่อง จะส่งผลให้เกิดอาการเศร้าหมอง เครียด วิตกกังวลสูงเกินกว่าปกติ อาจทำให้สุขภาพเสื่อม เพราะเกิดอาการซึมเศร้า ท้อ ล้า ไม่มีกำลังวังชา ดังที่ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 6) ได้สรุปความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า หมายถึง ความสมบูรณ์ทางจิตใจของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปราศจากโรคจิต โรคประสาท มีความสามารถในการปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางใจ มีสมรรถภาพในการทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) (दनัย ไซโยธา. 2532 : 12) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความสัมพันธ์อันดีงามกับบุคคลอื่น และดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขอย่างสุขสบาย รวมทั้งสนองความต้องการของตนเองในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจเกิดขึ้น ทั้งนี้คำว่า สุขภาพจิตมิได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ปราศจากอาการของโรคประสาท และโรคจิตเท่านั้น ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตที่บกพร่องในสัดส่วนที่น้อย อีกทั้งการที่นักเรียนในกลุ่มที่ถูกจัดอยู่ในประเภทจิตบกพร่องนั้น เป็นการวัดจากการทำแบบทดสอบ ซึ่งไม่สามารถที่จะยืนยันได้ว่านักเรียนกลุ่มนี้มีสุขภาพจิตบกพร่องจริงหรือไม่ ซึ่งอาจจะมีความแปรปรวนอื่นๆแทรกซ้อนที่ทำให้ผลออกมาคลาดเคลื่อนได้ จึงอาจส่งผลให้นักเรียนที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือปกติกับบกพร่อง มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ไม่แตกต่างกัน

7. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม และในฐานะเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 7 แต่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศโดยรวม และในฐานะเพื่อนแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะอัตมโนทัศน์นั้นเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตนเองที่เกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา ความสามารถ และการกระทำกิจวัตรของตน ดังนั้นแต่ละบุคคลนั้นจะมีอัตมโนทัศน์ที่แตกต่างกันไป เมื่อนักเรียนอยู่ในฐานะเพื่อนจึงมีการมองอัตมโนทัศน์ของตนเองแตกต่างกันไป ดังที่ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 208 – 209) ได้สรุปแนวคิดในเรื่อง อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งทางสภาพร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ รูปร่างหน้าตา อารมณ์ ความรู้สึก คนที่มีอัตมโนทัศน์ดีหรือทางบวก มักเกิดความมั่นใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าในการแสดงความสามารถ แต่ถ้ามีมากเกินไปมักจะเป็นคนขี้โมโห ขี้คุย มักกล่าวยกตนข่มท่านบ่อยครั้ง และมักดูถูกความสามารถของคนอื่นด้วยว่าด้อยกว่าตน สำหรับคนที่มีอัตมโนทัศน์ไม่ดีหรือในทางลบ มักไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความสามารถในตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าคนอื่น ถ้ามีมากเกินไป มักจะเป็นคนที่ดูถูกตนเอง คิดว่าตนเองมีปมด้อย มีการถ่อมตัว และเกรงกลัวหรือยอมทำตามผู้อื่น โดยเฉพาะคนที่มีลักษณะเก่งกว่าเขา โดยทั่วไปบุคคลมักมีอัตมโนทัศน์เป็น 2 รูปแบบ คือ การมีอัตมโนทัศน์ที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง (Real Self – Concept) และการมีอัตมโนทัศน์ตามอุดมคติ (Ideal Self) ดังนั้นการที่นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ที่แตกต่างกันก็ย่อมส่งผลให้มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ที่แตกต่างกัน

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศในฐานะคู่รักไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 7 แสดงว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ดีกับดีพอใช้ มีอัตมโนทัศน์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในฐานะคนรักนั้น จะมีการมองตนเองในทางบวกมากกว่า มีการคิดถึงตนเองเป็นไปในทางที่ดี และอยากให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากคู่รัก ดังนั้นการที่นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ที่แตกต่างกันก็ย่อมส่งผลให้มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ และมีอัตมโนทัศน์ ต่างกัน มี

ผลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ บุคลิกภาพเก็บตัว และมีอัตมโนทัศน์ในระดับต่ำ ที่มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศเหมาะสมที่มีความเหมาะสมน้อยกว่านักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ และมีอัตมโนทัศน์สูง ซึ่งผลผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่งที่ทางผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้นำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนานักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ในเรื่องการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

1.2 เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศเหมาะสมมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู อาจารย์ ควรมีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสมเช่นเดียวกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยการนำเทคนิคทางจิตวิทยามาใช้ เช่น การเลียนแบบ โดยให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นแม่แบบ

1.3 เนื่องจากบุคลิกภาพมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยพบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ดังนั้นผู้บริหารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู อาจารย์ ควรมีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อให้นักเรียนที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวมีบุคลิกภาพที่แสดงตัวให้มากขึ้น และอยู่ในระดับที่เหมาะสม นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมากเกินไปก็ให้ลดลงมาอยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยมีการนำเทคนิคทางจิตวิทยามาใช้ เช่น จัดการฝึกอบรมโดยเชิญวิทยากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนานบุคลิกภาพมาฝึกอบรมโดยตรง เพื่อสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้กับนักเรียน

1.4 เนื่องจากอัตมโนทัศน์มีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยพบว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ดีมีการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ดีพอใช้ ดังนั้นผู้บริหารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู อาจารย์ ควรมีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อให้นักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ในระดับต่ำ ได้พัฒนาอัตมโนทัศน์ในด้านรูปร่างลักษณะความสามารถ คุณค่าของตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น โดยมีการนำเทคนิคทางจิตวิทยามาใช้ เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การฝึกอบรม เพื่อสร้างอัตมโนทัศน์ในระดับสูงให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดู เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ระหว่างนักเรียนสายสามัญกับนักเรียนสายอาชีพ และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสังกัดแตกต่างกัน เป็นต้น

2.3 ควรมีการพัฒนาบุคลิกภาพ และอัธยาศัยไมตรีให้กับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการคบเพื่อนต่างเพศมากยิ่งขึ้น โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์.(2524). **สุขภาพจิตในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2527). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- การแพทย์, กรม.(2525). **คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข**. กรุงเทพฯ : กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- กันยา สุวรรณแสง.(2532). **การพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ : บำรุงสาสน์.
- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์.(2537). **การศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลธิดา รงค์จิตประภัสร์.(2535). **การสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบบุคลิกภาพ 16 PF (ฟอร์มเอ) ในนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก)** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร จัตุรศุกกุล.(2515). **การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจการปรับตัวและกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาชั้น ป.กศ. ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2515 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.**
- ชูชัย สมितिไกร.(2530). **ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์**
- เชิดศักดิ์ ไชวาลินธุ์.(2520). **การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์.(2538). **ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิง ระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.**

- จุฑามาศ นุชนารถ.(2531).**"การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี"** ในการประชุม
วิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สมาคมนักประชากรแห่งประเทศไทย.
- จิระ จีงเจริญศิลป์.(2523).**ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นในแหล่งเสื่อมโทรม
คลองเตย.**ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.อัสสัมชัญ.
- จำเนียร ช่างโชติและคณะ.(2524).**จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ : ตำราการสอน
กระบวนการวิชา PC 304 ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์และคณะ.(2524).**เพศศึกษาแผนใหม่.**กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม.(2527).**พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทครู.**กรุงเทพฯ : มิตรนราการ
พิมพ์.
- ณัฐดี วิจิตรธรรม.(2539).**ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนวัยรุ่นใน
เขตกรุงเทพมหานคร.** ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงมาลย์ เริกสำราญ.(2520).**"ความสนใจของวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต," สุขภาพจิตศึกษา.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. (2517). **อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของ
วัยรุ่น.**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- दनัย ไชโยธา.(2532, พฤศจิกายน – ธันวาคม).**"สุขภาพจิต"วารสารจันทร์เกษม 9(205) :**
12 -15.
- เต็มสิริ บุญยสิงห์.(2524). **"วัยรุ่นและการปรับตัว" เพศศึกษา :** สมาคมวางแผนครอบครัวแห่ง
ประเทศไทย.กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการพิมพ์.
- ทศพร ประเสริฐสุข.(2508).**คู่มือวิชาการศึกษา 3.จิตวิทยาการศึกษา .นครสวรรค์ :วิทยาลัยครู
นครสวรรค์.**
- ทิตนา แหมมณี.(2536).**ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก.**กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์และคนอื่นๆ.(2539, มกราคม – มีนาคม.).**ความเชื่อถือได้และความแม่นยำ
ของ General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย.วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่ง
ประเทศไทย.41 (1) : 1-17.**
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่นๆ.(2520).**จิตวิทยาพัฒนาการ.**กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

- นิตยา ทองสา.(2546).**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียน กลุ่ม วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ (Concept Mapping).**ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- นันทิกา แย้มสรวล.(2522).**การศึกษาเฉพาะกรณี.**กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
- นิภา นิธยาน.(2530).**การปรับตัวและบุคลิกภาพ.**กรุงเทพฯ :สารศึกษาการพิมพ์.
- นิภาพรรณ ไสมนะพันธ์.(2525).**การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุตรตามลำดับการ เกิด การอบรมเลี้ยงดู และสถานภาพทางเศรษฐกิจ.**ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : ประสานมิตร. อุดลำนเา.
- นิยม บุญมี.(2534).**ครอบครัวสัมพันธ์.**พิมพ์ครั้งที่ 4.มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม.
- บุญนาถ คุ่มภัย.(2522).**การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการทางสังคมของวัยรุ่นใน วิทยาลัยครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาและโรงเรียนมัธยมปลายในจังหวัดนครราชสีมา.**ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อุดลำนเา.
- บุหงา วชิระศักดิ์มิ่งคล.(2526).**สุขภาพจิตในโรงเรียน.**พิษณุโลก ภาควิชาการแนะแนวและ จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ประจิตต์ ประจักษ์จิตต์.(2525).**ความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพกับการเกิดอากาศยานกับ อุบัติเหตุ.**วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปริศนา นาดรา.(2544).**ผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดแอลเลอร์ ที่มีต่ออัตมโนทัศน์และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 5.**วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา).กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ถ่ายเอกสาร.
- ปาริฉัตร ครองจันทร์. (2539).**พฤติกรรมทางเพศและทัศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ต่อการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักก่อนแต่งงาน.** วิทยานิพนธ์ พบ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2530).**สุขภาพจิตเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ฝน แสงสิงแก้ว.(2521).**สุขภาพจิต.**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- พรรณี จันทราช.(2544).**ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดวินัย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัด อุบลราชธานี.**วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ถ่ายเอกสาร.

- พรรณี ข. เจนจิต.(2534).**จิตวิทยาการเรียนการสอน**.กรุงเทพฯ : บริษัทตันอ้อ แกรมี จำกัด.
- พรรณี ชูชัย เจนจิต.(2528).**จิตวิทยาการเรียนการสอน**.พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ :อมรินทร์การพิมพ์.
- พรรณี ชูชัย เจนจิต.(2538).**จิตวิทยาการเรียนการสอน**.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ :บริษัทตันอ้อ แกรมี จำกัด.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2530).**การสร้างและพัฒนาและทดสอบผลสัมฤทธิ์**.กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2536).**วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :บริษัทฟิงเกอร์ปริ้นท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- พวงสร้อย วรกุล.(2522).**การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนมัธยมต้นกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา**.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เพ็ญทิพา นรินทรางกูร ณ อยุธยา.(2533).**ปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิตโควตา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ภาคจิตวิทยา).กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพงศรี ราชพรหมมา.(2541).**การศึกษาผลการใช้กลุ่มฝึกฝนความไวในการรับรู้ที่มีต่ออึดทนในทัศนของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม**.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). นครปฐม :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล หวังพานิช.(2523).**การวัดผลการศึกษา**.กรุงเทพฯ :สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลินี อยู่โพธิ์.(2525).**การทดลองการใช้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน**.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อัดสำเนา.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์.(2544).**พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**.กรุงเทพฯ :สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- รุจิราภา ลิทธิปาน.(2531).**ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ลพบุรี**.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เรณู เจริญศรี.(2525).**ทัศนคติของนักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 3ในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.

ธานี วิเศษสังข์.(2518).**จรรยาวิพากษ์ของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับ**

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศชาย-หญิง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.

ธานีกร เศรษฐ์ และคณะ.(2519).**พฤติกรรมและทัศนคติของนิสิต**

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เกี่ยวกับการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(สังคมวิทยา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.

ลักขณา สรวิวัฒน์.(2544).**จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.**กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์.

ลำเนาวิ เรืองยศ.(2535).**ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ การสนับสนุนทางสังคมกับ**

สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.ถ่ายเอกสาร.

วันทนี วาสิกะสิน.(2527).**ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์กับงานสังคมสงเคราะห์.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันเพ็ญ บุญประกอบ.(2530).**"พัฒนาการของบุคลิกภาพ,"ตำราเวชศาสตร์.**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อักษรไทย.

วารุณี บิณฑสันต์.(2520).**แนวทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว.** กรุงเทพฯ : มิตรนราการ
พิมพ์.

วิเชียร เกตุสิงห์.(2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). "ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่
บางครั้งก็พลาดได้" **ข่าวสารการวิจัยทางการศึกษา.** 18(3) : 9.

ศรีสุดา ชินรัตน์ตรัย.(2535).**สุขภาพจิตนิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว.**

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

ศรีเรือน แก้วกังวาล.(2538).**วัยรุ่นไทย-ภาพสะท้อนจากมุมหนึ่ง.**กรุงเทพฯ :ไอดีเอ็นเอสโตร์.

_____.(2528).**จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย.**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____.(2538).**จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย.**พิมพ์ครั้งที่ 6 โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล.(2539).**ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ.**พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.

สกุณา ถาวรกาญจน์.(2543).**อัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 สังกัด**

อุดมศึกษาเอกชน : กรณีศึกษา.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะ
แนว).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สมัญญา เสี่ยงใส.(2521).**ความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร**.ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สิริชัย ประทีปฉาย.(2533). **การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยรำไพพรรณี.
- สถิต วงษ์สุวรรณ.(2540).**การพัฒนาบุคลิกภาพ**.กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์อักษรพิทยา.
- สุกัญญา กุลอึ้ง.(2522).**ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรมเลี้ยงดูตามรายงานของตนเอง**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทน์เอม.(2528).**จิตวิทยาวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทน์เอม.(2529).**จิตวิทยาวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.
- _____.(2533).**จิตวิทยาวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.
- สุชาติ โสมประยูรและวรรณ โสมประยูร.(2527).**เพศศึกษา**.กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ โสมประยูรและวรรณ โสมประยูร.(2531).**เพศศึกษา**.พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์.(2536).**ความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพกับการเกิดอุบัติเหตุในกลุ่มคนงานปัมป์สด**.วิทยานิพนธ์ วท.ม.(จิตวิทยาคลินิก).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร คล้ายรามัญ.(2528).**การพัฒนาอัตมโนทัศน์แห่งตนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- สุรีย์ ห้วยธาร.(2535).**บุคลิกภาพกับความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม**.วิทยานิพนธ์ วท.ม.(พยาบาล).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล.(2539).**จิตวิทยาการศึกษา**.กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล.(2541).**จิตวิทยาการศึกษา**.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันทน์เอม.(2527).**สุขภาพจิต**.พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- สุพัตรา สุภาพ.(2529).**จิตวิทยาวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา.(2527).**พุดจาประสาชวบ้านเรื่องสุขภาพจิต.วารสารสุขภาพศึกษา.7 : 59 – 69)**

- สมชาย ธีบุญกุล.(2526). **จิตวิทยาวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.(2518). **ครอบครัวสัมพันธ์**.กรุงเทพฯ :วิบูลย์กิจ.
- เสาวนีย์ บุญสูง.(2542). **การเปรียบเทียบอัฒโนทัศน์ของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกระถังวิทยาคม จังหวัดเชียงราย**.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว).เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.ฝ่ายเอกสาร.
- เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ.(2538). **การปรับตัวทางสังคมและมโนภาพแห่งตนของนักศึกษาในวิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น**.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ฝ่ายเอกสาร.
- หทัยขวัญ สหชัยยันต์.(2548). **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร**.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมพลศึกษา.(2530). **คู่มือการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเอกสารลำดับที่ 3/2530**.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ศาสนา.
- อมรรัตน์ เศวตนันท์.(2529). **การศึกษาความรู้ทัศนคติ ความต้องการที่จะศึกษาเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร**.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- อรพินทร์ ชูชม.(2522). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมทางบ้านแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.อุดลำนเา.
- อรพินทร์ ชูชมและอัจฉรา สุขารมณ.(2530). **องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น**.กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธมณี. (2544). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ 1999.
- อภิญา สุทธิสิงห์.(2541). **การศึกษาสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของพฤติกรรมแบบเอและอัฒโนทัศน์**.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาสังคม).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ฝ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ.(2529). **จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก**.กรุงเทพฯ :สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อรัญญา จันทร์ดั่ง.(2536). *สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์*.ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- Bagley, Kathleen Marie.(1991, February). "*Career Maturation Patterns of Teachers in Two Suburban School System*" *Dissertation Abstract Internation* : Boston College.
- Burns, Robert. (1982). *Self-concept Development and Education*. Self-perception Educational Psychology. London : Holt, Rinehart and Winston.
- Carroll, John B. (1973, May). "A Model of School Learning," *Teacher College Record*. 64 : 723 – 733.
- Dinkmeyer, Don C.(1975). *Children Development (The Emerging Self)*. New Jersey : Prentice – Hall Book Company, Inc.
- Eysenck, H.J.(1970). *Fact and Fiction in Psychology*. England : Penquin Books Ltd. Harmondsworth, Middlesex.
- Good, Carter V.(1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Greenberg, Mark T ; Judith M. Siegel and Cynthia J. Leitch.(1983). "*The Nature and Important of Attachment Relationships to Parents and Peers during Adolescence*," *Journal of Youth and Adolescence*.5 : 373 – 386. October.
- Hall, Calvin S and Lindzey Garner.(1975). *Theories of Personality*. New York : John
- Hurlock, E.B.(1984). *Adolescence Development*. New York : Mc Graw-Hall Kogakuka Company,
- Johnson , David W. (1986). *Reaching Out; Interpersonal Effectiveness And Self-Actualization*. 3rd ed. New York : prentice –Hall.
- Jahoda, Marie.(1990). "*The Psychological Meaning of Various Criteria of Mental Health*," *Social Psychological and Mental Health*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Jones, Harold E. (1980). "Personality Development in Children. Austin : University of Texas Kaplan, Louis". *Mental Health and Human Relations in Education*. New York : Harper and Brothers Publishers.
- Kolb, Lawrence C. and Noyes.(1968). *Modern Psychiatry*. 7th ed., Philadelphia : W.B. Saunders Comp.

- Laycock, S.A. (1986). *"Promoting Mental Health in the school,"* 3rd ed International Trade in Mental Health. P. 171 -180.
- Likert, Renie. (1970). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand McNally Company.
- Mouly, George J. (1975). *Psychology for Effective Teaching*. New York : Holt Rinchart and Winston.
- Offer, Daniel. (1971). "Sexual Behavior of A Group of Normal Adolescence," *Medical Aspects of Human Sexuality*. 9 : 40 – 49 ; September,.
- Pervin, Lawrence A. (1980). *The personality theory, Assessment and Research*. 3rd ed. New York : John Wiley and Sons.
- Prescott, Danial A. (1991). *"Report of Conference on Child Study,"* Education Bulletin. Bangkok : Faculty of Education, Chulalongkon University.
- Roger, Carl R. (1981). *Client – Centered Therapy*. Boston : Houghton Mifflin.
- Rosero. (1991). "Premarital Sex In Costa Rica". *International Family Planning Perspectives and Digest*.
- Tyerman, Andrew. and Michael, Humphrey. (1984). *"Life Stress, Family Support and Adolescence Disturbance,"* Psychological Abstracts. 7 : 1901, July.
- Yamane Taro (1970). *Statistics : An Introductory Analysis*. Tokyo : Harper International Edition.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถาม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ : กองพัฒนามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (ปวอ.) โทร. 8731

ที่ : ปวอ.บร. 9/12 -

วันที่ : ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง : ขอลงนามเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน : รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวระพีพร พยอมใหม่ นักวิชาการศึกษาอาวุโส มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ได้รับอนุมัติให้ทำวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิบัติตนในการลดความต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และ รองศาสตราจารย์เจษฎ์ กริทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิศ แสงเทียนกริช ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อนแสง และ อาจารย์พาสณา จุลรัตน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเอกสารการปฏิบัติตนในการลดความต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชาภิรมย์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดไปปฏิบัติหน้าที่ นางสาวระพีพร พยอมใหม่ และขอจากพระคุณเป็นอันสูง ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชาบุบ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กระทรวงศึกษาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สุขุมวิท ๖๖ กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๖

เรียน : ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เรื่อง : คู่มือการดำเนินงานมีสอนประจำภาคเรียน

สวัสดีครับ ท่านข้าราชการครู

ข้าพเจ้า นายสมชาย ประจักษ์ พยอมโยม นักวิชาการศึกษาอาวุโส ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ได้รับอนุมัติให้ทำโครงการพิเศษ เรื่อง “การปฏิบัติงานในการคัดกรองตัวพลศึกษาโรงเรียนช่วงชั้นที่ ๖ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร” โดยมี นายเชษฐา วิไลลักษณ์ พงษ์โสภณ และ นางสาวศรดาจารย์เบญจ ทรัพย์ทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการปฏิบัติงานพิเศษ ในการนี้ บัณฑิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน 291 คน คอยตามสอยตามการปฏิบัติงานในการคัดกรองตัวพลศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2549

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือจากท่าน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ พยอมโยม ให้ช่วยอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จักรเจตนา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร : ๐๖-๖๖4-๑๐๐๐ ต่อ 5731

หมายเหตุ : สถานการณ์ข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ บัณฑิต โทรสาร มีติด 09-221-5366

ไม่. ๐๘19/12

นาง อรุณรัตน์

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร

๙ กุมภาพันธ์ 25๖๑

เรื่อง ขอลงนามขอใช้แบบฝึกหัดกรุงเทพมหานคร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวประพันธ์ พยอมไพบูลย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การปฏิรูปด้านโรงเรียน คือ ศึกษาศาสตร์นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ปณิธิภัทน์ พงษ์โสภณ และ รองศาสตราจารย์วราณี กริมทอง เป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยนางสาวประพันธ์ พยอมไพบูลย์ ขอใช้แบบฝึกหัดกรุงเทพมหานคร เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวประพันธ์ พยอมไพบูลย์ ไปใช้แบบฝึกหัดกรุงเทพมหานคร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร

สำนักวางแผนและพัฒนาการศึกษา

โทร. ๐๒-๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๓๑

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ ๐๙-๒๖๑๘๖๖๖

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ชุด ได้แก่
 - ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แบ่งเป็น 2 ตอน
 - ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว
 - ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ
 - ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพแบบเก็บตัว - แสดงตัว
 - ชุดที่ 3 แบบสอบถามสุขภาพจิต
 - ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์
2. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ
ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ไม่กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนและไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล
แต่จะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง
3. โปรดตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด และขอความกรุณา
ตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวประพิมพ์ พยอมใหม่
นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ แบ่งเป็น 2 ตอน

ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. ระดับชั้น

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

() คะแนนเฉลี่ยสะสมที่เท่ากับหรือสูงกว่า 3.00

() คะแนนเฉลี่ยสะสมที่อยู่ระหว่าง 2.00 - 2.99

() คะแนนเฉลี่ยสะสมที่เท่ากับหรือต่ำกว่า 1.99

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- เป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะกระทำทุกครั้ง
- บ่อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะกระทำเกือบทุกครั้ง
- บางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะกระทำบ้าง ไม่กระทำบ้าง
- นานๆ ครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะทำน้อยครั้งมาก
- น้อยครั้งที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับที่นักเรียนตั้งใจที่จะทำน้อยครั้งมากจนแทบจะไม่กระทำเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยครั้งที่สุด
1.	ก. การปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือเมื่อเพื่อนต่างเพศขอความช่วยเหลือด้านการเรียน					
2.	ข้าพเจ้าแสดงความสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศด้วยการถูกเนื้อต้องตัวกันโดยไม่คิดเรื่องชู้สาว					
3.	ข้าพเจ้านัดเที่ยวสังสรรค์กับเพื่อนต่างเพศตามแหล่งบันเทิงเป็นกลุ่มโดยการขออนุญาตผู้ปกครอง					
4.	ข้าพเจ้าแสดงความห่วงใยเพื่อนต่างเพศโดยไม่คิดเรื่องชู้สาว					
5.	ข้าพเจ้าแสดงความชื่นชมเพื่อนต่างเพศโดยไม่คิดเรื่องชู้สาว					
6.	ข้าพเจ้าพูดคุยกับเพื่อนต่างเพศโดยคิดเรื่องชู้สาว					
7.	ข. การปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่พอใจเป็นสิ่งที่ทำได้					

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นานๆครั้ง	น้อยครั้งที่สุด
8.	ข้าพเจ้าแสดงความเป็นเจ้าของเมื่อมีผู้อื่นมาทำงานกับคู่รัก					
9.	ข้าพเจ้ามีนัดกับคู่รักตามลำพังในที่ลับตาคนสองต่อสอง					
10.	ข้าพเจ้าแสดงความไม่พอใจเมื่อคู่รักถูกกล่าวหาในนินทา					

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของ

นักเรียนให้อ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1.	ข้าพเจ้าชอบพูดต่อหน้าคนมากๆ					
2.	ข้าพเจ้าไม่กลัวที่จะต้องพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จักมาก่อน					
3.	ข้าพเจ้ากล้าตอบคำถามครู แม้ว่าอาจตอบผิดก็ตาม					
4.	ข้าพเจ้าชอบแสวงหาการผจญภัยที่น่าตื่นเต้น					
5.	ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดเผยตรงไปตรงมา					
6.	เมื่อพบเพื่อนใหม่ ข้าพเจ้าเป็นฝ่ายเข้าไปทักทายก่อน					
7.	การทำกิจกรรมกลุ่มไม่ว่าอยู่กลุ่มใดข้าพเจ้าก็ไม่กังวล					
8.	ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					
9.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความมั่นใจอยู่เสมอ					
10.	ข้าพเจ้าพร้อมทำงานร่วมกับคนอื่น					
11.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณค่าตนเองคบเพื่อนได้เร็ว					
12.	ข้าพเจ้ามักเปิดโอกาสให้เพื่อนแสดงความคิดเห็น					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
13.	ข้าพเจ้าชอบทำกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถ					
14.	ข้าพเจ้าคิดว่าโลกนี้น่าอยู่					
15.	ข้าพเจ้ามองว่าความคิดของแต่ละคนมี ประโยชน์ทั้งสิ้น					
16.	ข้าพเจ้าไม่กลัวถามครู เมื่อมีปัญหาสงสัย					
17.	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัด เมื่อครูให้ทำกิจกรรมหน้า ห้องเรียน					
18.	ข้าพเจ้าวิตกกังวลในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่					
19.	เมื่ออยู่ในกลุ่มคนจำนวนมาก ข้าพเจ้ารู้สึก ลำบากใจที่จะหาเรื่องมาคุยกับคนพวกนั้น					
20.	ข้าพเจ้าไม่ชอบรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น					

ชุดที่ 3 แบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60 = Thai General Health Questionnaire 60)

คำชี้แจง แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิต ไทย จี เอช คิว 60 กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้อย่างซื่อตรงโดยเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ใกล้เคียงกับสุขภาพของนักเรียนในปัจจุบันหรือในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมามากที่สุด โดยไม่รวมถึงปัญหาที่นักเรียนเคยมีในอดีต และกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ในระหว่างที่ผ่านมา ท่าน.....

1. รู้สึกสบายและมีสุขภาพดี
() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () แย่กว่าปกติ () แย่กว่าปกติมาก
2. รู้สึกต้องการยาบำรุงให้มีความแข็งแรง
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
3. รู้สึกท้อแท้และสุขภาพไม่ดี
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
4. รู้สึกไม่สบาย
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
5. เจ็บหรือปวดบริเวณศีรษะ
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
6. รู้สึกตึงเครียดมีแรงกดดันที่ศีรษะ
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
7. สามารถมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้
() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () น้อยกว่าปกติ () น้อยกว่าปกติมาก
8. รู้สึกกลัวว่าตนเองจะเป็นลมหมดสติไปในที่สาธารณะ
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
9. มีอาการวูบร้อนหรือหนาว
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
10. มีเหงื่อออกมาก
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
11. ตื่นเช้ากว่าปกติและหลับต่อไม่ได้
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก
12. หลังจากตื่นนอนแล้ว รู้สึกนอนไม่เต็มอิ่ม
() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

ชุดที่ 4 แบบสอบถามอัตนัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับนักเรียนมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้าง ไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1.	รูปร่างลักษณะ ข้าพเจ้าแต่งกายได้เหมาะกับรูปร่าง					
2.	ข้าพเจ้ามีร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง					
3.	ข้าพเจ้ามีบุคลิกลักษณะดี					
4.	ข้าพเจ้ามีรูปร่างหน้าตาไม่ค่อยดี					
5.	ข้าพเจ้า ยืน เดิน นั่ง ได้สง่า					
6.	ข้าพเจ้าแต่งกายได้เหมาะสมกับกาลเทศะ					
7.	ความสามารถ เวลาอ่านหนังสือข้าพเจ้าสามารถจับใจความสำคัญๆ ได้					
8.	ข้าพเจ้าไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ					
9.	ข้าพเจ้าจำสิ่งต่างๆ ได้แม่นยำ					
10.	ข้าพเจ้าเรียนไม่เก่ง					
11.	ข้าพเจ้าสามารถเป็นผู้นำกลุ่มได้					
12.	คุณค่าของตนเอง ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีเพื่อนมาก					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
13.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เพื่อนไม่ไว้วางใจ					
14.	ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจในตนเองที่เป็นคนมีความ รับผิดชอบ					
15.	เพื่อนๆ ส่วนมากนิยมชมชอบความสามารถ ของข้าพเจ้า					
16.	ข้าพเจ้าไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
17.	ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ดี					
18.	ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการคบเพื่อน					
19.	เพื่อนๆ มักให้ข้าพเจ้าร่วมทำกิจกรรมด้วย					
20.	ข้าพเจ้าร่วมมือได้กับทุกคนในการทำงาน					
21.	เพื่อนๆ มักยอมรับความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
22.	ข้าพเจ้าเป็นที่รู้จักของเพื่อนฝูง					
23.	เพื่อนๆ มักขอคำปรึกษาจากข้าพเจ้า					
24.	ข้าพเจ้าไม่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนๆ					
25.	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่ สนิท					

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 17 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	4.671
2	3.068
3	2.450
4	5.540
5	3.452
6	4.738
7	2.021
8	2.494
9	2.156
10	2.025

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6455

ตาราง 18 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	3.068	11	4.833
2	3.664	12	5.247
3	2.407	13	3.517
4	4.129	14	3.713
5	3.568	15	3.100
6	4.587	16	3.330
7	6.249	17	2.029
8	4.033	18	2.040
9	7.445	19	2.029
10	6.100	20	2.148

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7599

ตาราง 19 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามอัตนัยในทัศน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	3.085	14	4.036
2	4.539	15	4.187
3	4.194	16	3.553
4	2.591	17	2.440
5	4.599	18	7.271
6	5.517	19	2.241
7	4.248	20	6.337
8	3.537	21	5.750
9	4.460	22	3.794
10	3.997	23	5.635
11	4.370	24	4.299
12	6.419	25	4.427
13	6.601		

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8821

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลการปฏิบัติตนในการคบ
เพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร เป็นรายข้อ

การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศ	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะเพื่อน			
1. การให้ความร่วมมือเมื่อเพื่อนต่างเพศขอความช่วยเหลือ			
ด้านการเรียน	3.46	1.04	ปานกลาง
2. การแสดงความสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศด้วยการถูกเนื้อ			
ต้องตัวกันโดยไม่คิดเรื่องชู้สาว	2.69	1.36	ปานกลาง
3. การนัดเที่ยวสังสรรค์กับเพื่อนต่างเพศตามแหล่งบันเทิง			
เป็นกลุ่มโดยการขออนุญาตผู้ปกครอง	1.92	1.29	น้อย
4. การแสดงความห่วงใยเพื่อนต่างเพศโดยไม่คิดเรื่องชู้สาว	3.33	1.23	ปานกลาง
5. การแสดงความชื่นชมเพื่อนต่างเพศโดยไม่คิดเรื่องชู้สาว	3.39	1.21	ปานกลาง
6. การพูดคุยกับเพื่อนต่างเพศโดยคิดเรื่องชู้สาว	4.22	1.23	มาก
ด้านการปฏิบัติตนในฐานะคู่รัก			
1. การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศที่พอใจเป็นสิ่งที่ทำได้	4.75	.73	มาก
2. การแสดงความเป็นเจ้าของเมื่อมีผู้อื่นมาทำงานกับคู่รัก	4.46	.95	มาก
3. ข้าพเจ้ามีนัดกับคู่รักตามลำพังในที่ลับตาคนสองต่อสอง	4.63	.85	มาก
4. การแสดงความไม่พอใจเมื่อคู่รักถูกกล่าวหาในนินทา	2.65	1.50	ปานกลาง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวประพิมพ์ พยอมใหม่
วัน เดือน ปี เกิด	21 มิถุนายน 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	11/19 ซ.ประชาชื่น 40 ถ.ประชาชื่น เขตบางซื่อ แขวงบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
โทรศัพท์	09-2215366 , 04-1239951
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2539	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	การศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ